

Slovenski št.: 2 čebelar

letnik CIX - februar 2007

ISSN 0350-46907

Zagonetni pojav
izginjanja čebel

Naravne infekcije
z *Nosema ceranae* pri
evropski medonosni čebeli

Ali je v čebelarstvu treba
skrbeti za rezervne
čebelje družine?

Jožica in Jožef Tratnjek
– uspešna pomurska
vzrejevalca matic

17. IN 18. MARČA 2007 VABI ČZS NA XXX. DRŽAVNI ČEBELARSKI POSVET IN ČEBELARSKO PRODAJNO RAZSTAVO V CELJE

Čebelarska zveza Slovenije bo v sodelovanju s Celjskim sejmom organizirala v **SOBOTO, 17. MARČA, IN V NEDELJO, 18. MARČA 2007, dvodnevni XXX. državni čebelarski posvet in MEDNARODNO čebelarsko prodajno razstavo.** Posvet bo dvodnevni in bo potekal v dvorani **CELJSKEGA SEJMA** v **CELJU, Dečkova 1.**

DNEVNI RED POSVETA

SOBOTA, 17. MARČA:

- Ob 8.00: Odprtje razstave
Ob 9.00: Odprtje posvetovanja in pozdravni govori predsednika ČZS in gostov.
9.15 - 9.30: Franc Šivic: Multivizijska predstavitev A. Janše
9.30 - 9.45: Kratek kulturni program
9.45 - 10.00: Anton Tomec: Uspešnost izvedbe Uredbe v letu 2006
10.00 - 10.10: Kratek kulturni program
10.10 - 10.30: Tanja Magdič: Novosti davčne zakonodaje
10.30 - 10.50: Borut Preinfalk, dr. vet. med.: Čebelarje bolezni (huda gniloba, nosestavost) v povezavi z novim pravilnikom
10.50 - 11.15: Maks Vrečko: Trženje čebeljih pridelkov
11.15 - 11.35: prof. dr. Aleš Gregorc: Pomen rodovniških plemenilnih postaj za obstoj kranjske čebele
11.35 - 12.00: Tanja Magdič: Predstavitev Programa razvoja podeželja 2008 - 2013
12.00 - 12.15: Vesna Kalister: Multivizijska predstavitev Utrinki čebelarstva slovenske Istre

NEDELJA, 18. MARČA:

- 9.00-9.40: Uporaba medu v vsakdanji prehrani (ga. Helena Mrzlikar)
9.40-10.10: Med za zdravje (Urška Tomec, dr. med.)
10.10-12.00: Apiterapija-okrogla miza (Lojze Peterle, Tone Tome, Franc Grošel, dr. med., Igor Fabjančič, mag. farm.)
12.00-12.15: Kakovost slovenskega medu-predstavitev rezultatov laboratorija (Andreja Kandolf)
12.15-12.30: Čebelarski turizem (Franc Šivic)
12.30-12.50: Medovite rastline v okolici čebelnjaka (Trajček Nikoloski)
13.00-13.10: Multivizijska predstavitev Utrinki čebelarstva slovenske Istre (Vesna Kalister)

ČEBELARSKA RAZSTAVA

V dvorani sejma bo organizirana mednarodna prodajna razstava. Prijave sprejema Celjski sejem (tel. 03 - 54 33 206). Vstopnina za udeležence je za en dan 7 EUR in vključuje zbornik in ogled sejma Flore in Poroke.

Vljudno vabljeni, ČZS in Celjski sejem

DAVČNA ZAKONODAJA JE ZA ČEBELARJE NEPRAVIČNA

S 1. januarjem 2007 je v veljavo stopila nova davčna zakonodaja (ZDoh-2). Ker se v javnosti pojavljajo očitki, da ČZS za čebelarje glede davčne zakonodaje ni storila nič in da se je vodstvo vdalo tako rekoč brez boja, želimo čebelarje obvestiti, da je Čebelarska zveza Slovenije s številnimi dopisi skušala vplivati na oblikovanje novega Zakona o dohodnini. Ministrstvo za finance, ki je pripravljalo osnutek Zakona o dohodnini - Zдох - 2, nas o vsebini osnutka ni seznanilo. Po objavi predloga zakona na spletni strani Državnega zbora v septembru 2006 je Čebelarska svetovalna služba skušala z argumenti vplivati na spremembe in dopolnitve predloga; tako na Ministrstvo za finance, kot tudi na poslance in poslanske skupine, vendar žal vsi naši predlogi niso bili upoštevani. Glede na to, da je bil sprejet zakon, ki se nam zdi nepravičen predvsem ker se čebelarjem do 39 panjev prizna družbeno koristno delo, nad 40 panjev pa se to delo ne prizna in so obdavčeni v celoti, bo Čebelarska zveza Slovenije zakon dala v ustavno presojo, prav tako bo dala Vladi Republike Slovenije pobudo za spremembo in dopolnitev zakona v zakonodajnem postopku. Čebelarska zveza Slovenije se ni predala in še vedno poskuša vplivati na že sprejeto davčno zakonodajo. ČZS

UGODNA CENA AŽ SATNIC IZ VOSKA ANALIZIRANEGA NA VSEBNOST PARAFINA IN PESTICIDOV

ANALIZO JE OPRAVIL ČEBELARSKI INŠTITUT V HOHENHAIMU. Certifikat priložimo.

Teža 80 g., globoke celice, ugodne cene za društva: **Satnice I vrste po 0,66 EUR/kos** za večje količine. **Satnice II. vrste po 0,58 EUR/kos** za večje količine.

Naročite po tel.: 01 898 52 90, faks 898 43 47, e-pošta: PRODAJA@AGROLIT.SI. Lahko jih kupite tudi v naših prodajalnah: VRTIČEK, Zadobrovska cesta 29, Lj. Polje; Kmetijska preskrba, Juričeva 14, Šmartno pod Šmarno goro; Kmetijska preskrba Trbovlje, Trg Franca Fakina 30; Kmetijska preskrba Izola, Kajuhova ulica, ali na naslovu: Agrolit, Graška cesta 25a, 1270 Litija.

UVODNIK

Cenjene čebelarke in spoštovani čebelarji!

Za nami je že prva polovica zime, čeprav se letos pravzaprav še začela ni, saj so temperature visoke za ta letni čas, snega pa tudi ni. Naše čebelice so zaradi toplega in sončnega vremena prenehale počivati in marsikje že nabirajo in nosijo v gnezdo cvetni prah. To niso najboljši znaki za prezimovanje in počitek čebel, vendar moj namen ni pisati o tem, temveč vam povedati nekaj o potrebah in možnostih vseživljenjskega izobraževanja čebelarjev.

Letos smo že vstopili v zadnje leto triletnega obdobja izvajanja Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2005–2007. Na podlagi tega programa, ki ga je sprejel upravni odbor ČZ Slovenije, potrdila pa ga je Vlada Republike Slovenije, smo v ČZS skupaj z MKGP za vsako leto pripravili Uredbo o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji. To je vsako leto posebej potrdila oz. sprejela Vlada Republike Slovenije in nam s tem omogočila črpanje finančnih sredstev za izvajanje teh programov. Med drugimi ukrepi Uredba obsega tudi poglavje Tehnična pomoč čebelarjem za področje usposabljanja. Vsako leto smo pripravili letne programe usposabljanja čebelarjev, ki jih je obravnavala komisija za izobraževanje in sprejel UO ČZS in svet PRO.

V Letnem programu usposabljanja čebelarjev 2007 smo upoštevali tudi želje in potrebe čebelarjev v čebelarskih društvih in območnih zvezah ČD. Iz teh organizacij so nam na naš poziv novembra 2006 poslali tudi svoje predloge. Letni program usposabljanja čebelarjev obsega štiri področja oz. programske sklope, in sicer: o tehnologija čebelarjenja, o vzreja čebeljih matic in čebeljih družin, o izboljšanje kakovosti čebeljih pridelkov, o usposabljanje za prodajo na trgu. Vsako področje smo razdelili še na tematske sklope in na posamezne teme usposabljanja ter po našem mnenju s tem čebelarjem omogočili, da se udeležijo usposabljanja na tistih področjih, za katera želijo pridobiti dodatna znanja in spretnosti. Posamezne teme so vsebinsko pripravljene tako, da bomo ločeno izvajali teoretični del in praktično usposabljanje. Glede na to naj bi se čebelarji najprej udeležili predavanj, potem pa še praktičnega usposab-

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

Franc Šivic: Zagonetni pojav izginjanja čebel	39
Maja Smodiš Škerl: Naravne infekcije z Nosema ceranae pri evropski medonosni čebeli	41
F. K. Boechter: Poznozimsko in spomladansko izginjanje čebeljih družin	42
Barry J. Donovan in Flora Paul: Paščipalci	44
Aleš Gregorc: Ali je v čebelarstvu treba skrbeti za rezervne čebelje družine?	47

DELO ČEBELARJA V TEM MESECU

Janez Kropivšek: čebelarjeva opravila v AŽ-panjih v februarju	49
Mihael Kamplet: Čebelarjeva opravila v nakladnem panju v februarju	51
Borut Preinfalk: Veterinarski nasveti za februar	53

NASVETI IZ PRAKSE ZA PRAKSO

Janez Mihelič, Jožef Tratnjek, Jožica Tratnjek: Jožica in Jožef Tratnjek – uspešna pomurska vzrejevalca matic	54
---	----

NOVICE IN OBVESTILA

Franc Šivic: Čebelarske drobtinice iz Avstrije	
MEDOVITE RASTLINE	
Trajče Nikolovski: Viri čebeljih paš - Zgodnja (prva) spomladanska paša	59

DOGODKI IN POTOPISI

Norbert Jedlovčnik, Janez Mihelič: V Mariboru je prejela certifikate druga generacija 51 čebelarskih mojstrov	61
---	----

OBVESTILA IN DOGODKI

INDEX

NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Franc Šivic: Mysterious Case of Bee Disappearing	39
Majda Smodiš Škerl: Nosema ceranae Natural Infection in European Honey Bee	41
F. K. Boechter: Late Winter and Spring Disappearing of Bee Families	42
Barry J. Donovan and Flora Paul: Pseudoscorpionidea	44
Aleš Gregorc: Should Beekeepers Hold Bee Families in Reserve?	47

BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH

Janez Kropivšek: Beekeeper's Chores for Alberti-Znideršič Hives in February	49
Mihael Kamplet: Beekeeper's Chores for Langstroth Bee Hives in February	51
Borut Preinfalk: Veterinary Advice for February	53

PRACTICAL ADVICE FOR PRACTICAL USE

Janez Mihelič, Jožef Tratnjek, Jožica Tratnjek: Jožef and Jožica Tratnjek – Successful Breeders of Queen Bees from Pomurje	54
--	----

NEWS AND COMMUNICATION

Franc Šivic: Beekeepers' Titbits from Austria	
FORAGE PLANTS	
Trajče Nikolovski: Sources of Bee Yield – Early (First) Spring Yield	59

EVENTS AND TRAVEL DIARY

Norbert Jedlovčnik, Janez Mihelič: Second Generation of 51 Beekeeping Masters Receives Certificates in Maribor	61
COMMUNICATION AND EVENTS	63

Barva napisa »Slovenski čebelar« na ovitku revije je tudi letošnja barva za označevanje čebeljih matic.

Fotografija na naslovnici: Čebelnjak v Kamni Gorici pri Kropi na Gorenjskem. Foto: Katja Mihelič.

ljanja v čebelnjakih. Tako oblikovani programi in vsebine omogočajo prožno organizacijo ter izvajanje izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja za vse čebelarje, ki si tega želijo.

Organizacija izobraževanja in izvajanje Letnega programa ukrepov za leto 2007 sta nalogi Svetovalne službe pri ČZS, ki jo vodi ga. Lidija Senič. Čebelarstva ali območne zveze oz. njihovi koordinatorji usposabljanja pripravijo skupaj z organizatorjem na ČZS vse potrebno za uspešen potek izobraževanja in usposabljanja, med drugim zbiranje prijav, zagotavljanje prostorov in predavateljev itd. Usposabljanja bodo potekala v tistih krajih, kjer bo zadostno število prijav na izobraževanje o določenih temi. Na ta način smo čebelarjem približali usposabljanje njihovemu kraju bivanja, to pa je gotovo želja nas vseh.

Kaj več o programu lahko preberete **v lanski 12. št. Slovenskega čebelarja**.

Spoštovani čebelarji, cenjene čebelarke! Poglavitni cilj izvajanja vsakoletnega programa usposabljanja čebelarjev je z vseživljenjskim izobraževanjem pridobivati nova znanja, kajti le z znanjem bomo sposobni izboljšati naše čebelarjenje, da bo to donosnejše in s tem zanimivejše tudi za mladino. Slovenski čebelarji še nikoli doslej nismo imeli toliko možnosti brezplačnega pridobivanja znanja in spretnosti s področja čebelarjenja kot v teh treh letih. **Država nam je omogočila črpanje finančnih sredstev, od nas čebelarjev pa je odvisno, koliko te pogače smo si že in koliko si je bomo še odrezali.**

Marko Purnat, podpredsednik ČZS

ODMEVI IN MNENJA

Pozitivni odmevi na novo podobo in spremenjeno vsebinsko zasnovo revije Slovenski čebelar

Pred vami je že druga letošnja prenovljena številka Slovenskega čebelarja. Prenovljena revija je v celoti v barvah in ima štiri strani več, tako da skupaj s prilogo Svetovalec obsega 40 strani.

Upam, da boste tudi s to številko tako zadovoljni, kot ste bili, če sodimo po vaših odzivih po telefonu oz. elektronski pošti, po izidu letošnje prve številke Slovenskega čebelarja. V tej številki objavljamo zanimiva članka, ki sta ju pripravila ga. Smodiš in g. Franc Šivic, z informacijami o širjenju nove nevarne oblike povzročitelja nosestavosti, z imenom *Nosema ceranae* ali azijske noseme, ki kot kaže počasi prihaja k nam iz sosednjih držav. Pripravili smo vam intervju z vzrejevalcema matic Jožico in Jožefom Tratnjek in še druge zanimive prispevke.

V uredništvu Čebelarja smo bili veseli, da so bili nova grafična podoba, povečan obseg in nova vsebinska zasnova revije med čebelarji po večini pozitivno sprejeti. Da nam je uspelo prenoviti revijo, jo polepšati in vsebinsko osvežiti, in to celo za nižjo ceno od lanske, pa je zahtevalo več mesecev priprav, seveda pa tudi precej truda, dela in sodelovanja več ljudi.

V uredniškem odboru smo sicer že kar nekaj časa razpravljali o tem, da bo treba nekaj storiti, saj so prenovili tudi druge čebelarske revije v Evropi, tako da so vedno bolj moderno oblikovane.

Verjetno nismo bili dovolj vztrajni, da bi naše želje udeležili že v začetku leta 2006. Vedno se je pojavil problem, kako poravnati višje stroške tiska. Čeprav nam je stroške tiska in oblikovanja uspelo nekoliko znižati že pri razpisu v letu 2006, to za odgovorne za finance na ČZS še vedno ni bilo dovolj, da bi lahko revijo začeli izdajati v povečanem obsegu in v celoti v barvah.

Skoraj enako kot uredniški odbor je ugotovil pred nekaj več kot letom dni in pol tudi podpredsednik ČZS g. Boštjan Noč in se zagnano lotil reševanja tega problema. Na njegovo pobudo sva predsednik izdajateljskega sveta revije g. Franc Šivic in jaz kot urednik sklicala sejo izdajateljskega sveta in uredniškega odbora, na njej pa smo na predlog g. Boštjana Noča sprejeli več sklepov o posodobitvi naše revije, ki jih je podprl tudi predsednik sveta g. Franc Šivic. Proti spremembam je bilo tudi nekaj pomislekov. Da bi prepričal neverneže je predlagal, da sam pripravi vzorčno številko nove revije v večjem formatu, sam poskrbel za njeno tiskanje in razdelitev čebelarjem v okviru posvetovanja v Celju spomladi 2006, prav tako pa je poskrbel tudi za plačilo vseh stroškov. Na podlagi ankete, ki jo je v Celju pripravila in izvedla svetovalna služba, smo nato čez poletje ugotovili, kakšne so želje čebelarjev. Na njegov predlog sem nato pripravil vse potrebno za dva razpisa, in sicer za novo celotno podobo revije ter za grafično oblikovanje in tisk revije. Na prvega so

príspele tri ponudbe, na drugega pa smo jih prejeli kar osem. V uredništvu smo nato pripravili okroglo mizo ter z glasovanjem izbrali najboljšo ponudbo. Čeprav udeležba ni bila prav velika, so se zbrali čebelarji, ki so kar nekaj vedeli o tej problematiki, zato je bila odločitev po moji oceni prava. Razpis za tisk in oblikovanje sem poslal več kot dvajsetim tiskarnam v Sloveniji, kot se je pokazalo pozneje, pa ta trud ni bil zaman. Z zelo ugodno ponudbo je izstopala ena tiskarna, saj je storitve ponudila po resnično zelo konkurenčnih cenah. Zato bomo v letu 2007, kljub večjemu obsegu in novi podobi revije ter barvnemu tisku, lahko izdali revijo z nižjimi stroški kot lani, kar je velik uspeh vseh sodelujočih.

Zato se vsem, ki so s svojimi predlogi sodelovali v anketi, na okrogli mizi ali z nasveti po elektronski pošti, članom uredniškega odbora, članom izdajateljskega sveta s predsednikom g. Šivicem na čelu ter ne nazadnje podpredsedniku g. Boštjanu Noču, ki je pomagal s predlogi, zahvaljujem za sodelovanje. Prav tako se zahvaljujem tudi ostalim sodelavcem, lektorici ge. prof. Nuši Radinja in prevajalcem. Dobili smo sodobnejšo revijo, primerljivo s čebelarskimi revijami, ki jo izdajajo tuje precej močnejše čebelarske organizacije, kot je slovenska. Vse to tudi povečuje ugled naše organizacije doma in v tujini. Revija Slovenski čebelar je namreč ogledalo slovenske čebelarske

organizacije in slovenskih čebelarjev, in to ne samo za domačo strokovno javnost, ampak tudi tujo, saj jo pošiljamo tako naročnikom po Evropi kot tudi na druge celine.

Revijo smo preoblikovali tako, da osrednjo pozornost namenjamo strokovnim in za čebelarje zanimivim člankom, pospeševanju prodaje medu in novim izdelkom iz čebeljih pridelkov, zato smo uvedli nekaj novih rubrik, kot so Novice iz znanosti in prakse, Nasveti – Iz prakse za prakso, Vprašanja in odgovori, Recepti, Prodaja in cene medu, v naslednjih številkah pa pripravljamo tudi Kotiček z nasveti čebelarskih mojstrov, zato jih po tej poti tudi vabim k sodelovanju.

Tudi v prihodnje vabim čebelarje, čebelarske mojstre, tudi nove, in strokovnjake z različnih področij k sodelovanju pri bogatenju vsebine revije z zanimivimi strokovnimi članki, slikovnim gradivom ali idejami, saj s tem obogatite čebelarsko organizacijo, ki ji pripadate in vsakega njenega člana posebej. Poleg tega niso zanemarljivi niti honorarji za strokovne članke, saj jih lahko primerjamo s honorarji v drugih podobnih revijah.

Ob koncu se zahvaljujem vsem, ki so do zdaj sodelovali z uredništvom, saj smo s skupnimi močmi dosegli uspeh, na katerega smo lahko ponosni vsi. Samo želim si lahko, da bi bilo tako tudi vnaprej.

Urednik revije Slovenski čebelar
Janez Mihelič, dipl. univ. biol.

NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

ZAGONETNI POJAV IZGINJANJA ČEBEL

Besedilo in fotografiji: **Franc Šivic**

V 11. številki lanskega letnika Slovenskega čebelarja sem na strani 306 opisal težave, ki jih je imel s čebelami moj prijatelj Renato Garibaldi, poklicni čebelar iz sosednje Furlanije. Že avgusta so namreč nekatere njegove čebelje družine začele vidno slabeti. V panjih je bilo vedno manj čebel, zalega se je krčila, donosa nektarja in cvetnega prahu skoraj ni bilo opaziti. Najbolj se je čudil, ker na tleh ni našel bolnih ali mrtvih čebel. Delavke so preprosto izletele in se niso več vrnila domov. Sprva je za ta čudni pojav obtoževal kmete, češ da pre pogosto in nesmotrno uporabljajo insekticide, potem je sumil, da so na delu virusi, in končno, da je svoj davek zahtevala še varoza. Do konca leta je moral zapreti več kot petino od skupaj tisoč

petsto panjev, kljub temu pa se boji, da bo do pomladi na njegovih stojiščih še veliko mrličev.

Podobno je tudi pri drugih furlanskih čebelarjih, nedavno pa sem izvedel, da imajo enake težave številni lastniki čebel po vsem Apeninskem polotoku. 29. septembra 2006 je Nacionalni inštitut za čebelarstvo iz Bologne, ki ga vodi dr. Sabatini-

Pri zdravi čebeli je srednje črevo rjavkaste barve in s poudarjenimi mišičnimi zožitvami.

To pa je del srednjega črevesa čebele, ki je obolela za nosemo. Črevo je belkaste barve in razširjeno. Mišične gube niso vidne.

jeva, uradno objavil sporočilo, da so v Italiji odkrili novo bolezen odraslih čebel, katere povzročitelj je mikrosporidij *Nosema ceranae*. Kako je bolezen prispela v Italijo, koliko čebeljih družin je z njo okuženih in kakšen bo njen nadaljnji potek, na omenjenem inštitutu še raziskujejo. Potrdili so, da je bolezen po doslej znanih podatkih razširjena že v več evropskih državah, pa tudi v Južni, Srednji in Severni Ameriki.

Nekateri slovenski čebelarji smo o tej novi vrsti noseme prvič lahko brali v marčevski izdaji srbske revije *Pčelar*, v Slovenskem čebelarju, št. 7–8, str. 210, pa je kratek članek o njej objavil urednik Janez Mihelič.

Ker lahko izbruh te bolezní pričakujemo tudi v Sloveniji, se mi zdi primerno, da na kratko opišem znake, po katerih jo lahko prepoznamo, več natančnejših informacij pa nam bodo verjetno v kratkem posredovali naši veterinarji.

V nadaljevanju bom za novo vrsto noseme uporabljal kar ime azijska nosema. Njen povzročitelj je mikroskopsko majhna pražival *Nosema ceranae*, ki so jo prvič odkrili na azijski čebeli *Apis cerana*. Očitno sta gostitelj in zajedavec že tako prilagojena drug drugemu, da ta mala praživalica azijski čebeli ne povzroča kakih večjih preglavic. Pod mikroskopom je videti popolnoma enaka mikrosporidiju *Nosema apis*, ki ga dobro poznamo, saj vsako zimo bolj ali manj prizadene naše čebele, posebej če te prezimujejo ob neprimerni hrani. Tako *Nosema apis* kakor *Nosema ceranae* napadeta epitelne celice srednjega črevesa, tako da to sčasoma izgubi svojo temno rumeno ali rjavo barvo in dobro izražene mišične zožitve ter postane razširjeno, mlečno bele ali svetlo rumene barve, s tanko steno in skoraj brez mišičnih zožitev.

Da gre za novo vrsto noseme, so prvič posumili znanstveniki v Španiji. Že leta 2003 so številni čebelarji med cvetenjem sončnic izgubili veliko čebeljih družin. V sosednji Franciji so bile na

enaki paši izgube še večje, vendar so takrat naši krivca v insekticidih imidakloprid, bolj znanem po trgovskem imenu Gaucho, in fipronil v preparatu Regent. Ker prvi ni dobil dovoljenja za uporabo v Španiji, drugega pa so uporabljali le maloštevilni kmetje, so kmalu izključili možnost zastrupitve. Toda izgube čebel so se povečevale. Leta 2005 so našli že 97 % oslabeledih ali odmrlih čebeljih družin, ki so kazale hudo okužbo z nosemo. Toda zakaj so čebele slabele in umirale že med pozno-poletno pašo, saj je iz literature vendarle znano, da čebele zaradi noseme umirajo pozimi in spomladi? Zakaj na satju in na stenah panjev ni bilo nobenih sledi fekalij? Ali se je morda pri Nosemi apis pojavila kakšna genetska sprememba?

Da bi odgovorili na to zadnje vprašanje, so španski patologi analizirali njen DNK ter presenečeno ugotovili, da ta mali parazit v črevesju čebele sploh ni *Nosema apis*, temveč *Nosema ceranae*. Zdaj jim je bilo jasno, da novi povzročitelj noseme povzroča povsem drugačne oblike vedenja čebel, kakršnih do tedaj v Evropi nismo poznali. Ugotovili so tudi, da je bolezen mogoče dokaj uspešno zdraviti s fumagilinom ter s hkratnim razkuževanjem panjev in satja z očetno kislino. Težava pa je seveda v tem, da je uporaba fumagilina v Evropi prepovedana.

V Italiji se je medtem že pojavilo sredstvo, izdelano na podlagi zdravilnih rastlin, menda predvsem pelina, imenovano Api Herb, ki ni registriran kot zdravilo, ampak kot dodatek hrani.

Naj za konec omenim, da so podobno vedenje čebel, vendar ne tako izrazito, kot sem ga opisal v zgornjih vrsticah, opazili tudi nekateri čebelarji na Goriškem. Za zdaj še ni slišati o morebitnih izgubah, lahko pa jih nekaj pričakujemo na pomlad. Zlasti očitno je izletavanje čebel pri nizkih temperaturah, ki doslej ni bilo običajno. Večina teh čebel se ne vrne več domov.

Vprašajmo se, kako je ta azijska nosema lahko prispela v Evropo. Španski znanstveniki predvidevajo, da na podoben način kot varoja, torej z okuženimi maticami. Nihče pa doslej ni pomislil, da je morda leglo te zahrbtné bolezní v medu, uvoženem iz katere od azijskih držav. Spore noseme so trdovratne in dolgožive, odvrženih praznih kozarcev pa na naših smetiščih ne manjka.

Po mojem sicer še ni vzroka za paniko, vendar je dobro vedeti, kaj se dogaja v naši sosesčini. Če bomo dobro obveščeni, se bomo lahko tudi bolje pripravili na ovega sovražnika, ko se bo morda pojavil tudi pri nas. ■

Viri: Apo Idea, Bologna, n.2/2006: 59–66.
INA, Bologna, internet.
Vida apicola, Barcelona, 133: 15–21.

NARAVNE INFEKCIJE Z NOSEMA CERANAE PRI EVROPSKI MEDONOSNI ČEBELI

Povzetek članka

Prevedla in priredila **Maja Smodiš Škerl** – Kmetijski inštitut Slovenije

Protozoi (živalim podobni enoceličarji) so heterogena skupina mikroorganizmov. Pred časom so bili skupaj z glivami uvrščeni v kraljestvo enoceličarjev, pozneje pa se je taksonomija spremenila. Visoko specializirane parazitske glive so zdaj uvrščene v skupino gliv, veja Opisthokonta, ki vključuje živali, glive in rastline. Ker tvorijo spore, so jih poimenovali mikrosporidiji.

Pri medonosni čebeli sta bila do zdaj opisana dva takšna parazita (*Nosema apis* in *Nosema ceranae*). Pri evropskih čebelah so *N. apis* odkrili leta 1758. Gre za mikrosporidij, ki ga je prvič opisal Zander leta 1909. Razvoj tega parazita poznamo zelo dobro, če pa pogledamo pod svetlobni mikroskop, bomo njegove razvojne oblike zelo težko opazili. V večjo pomoč so nam poznejše raziskave na ravni ultrastrukture in molekularne biologije. Z azijske čebele so leta 1993 na Kitajskem izolirali prazival *N. ceranae*, njen najnovejši opis pa je pred desetimi leti podal Fries s sodelavci.

Mikrosporidijske okužbe so opazovali že pred opisom azijske noseme. Pozneje so v čebelnjaku izvedli poskus z obema vrstama medonosnih čebel, *A. mellifera* in *A. ceranae*. Čebele so okužili s sporami *N. apis* in opazovali navzkrižno okužbo. Zanimalo jih je, ali bi s poskusom lahko pojasnili posebnosti parazitiranja *N. apis*. Obstaja namreč veliko vrst mikrosporidijev, ki jih s težavo ločimo eno od druge. Raziskovalci so opazovali infekcije mikrosporidijev pri azijski čebeli, morda tudi pri medonosni, šlo pa je za azijsko nosemo (saj so uporabljali svetlobni mikroskop). Torej, ali je pglavitni krivec za okužbo *Nosema ceranae* ali *Nosema apis*?

Križne infekcije med dvema vrstama gostiteljev so pokazale, da je azijska čebela dovzetna za *N. apis*, vendar se ta parazit pri njej slabše razvija kot pri evropski čebeli.

Na Tajskem so leta 2005 odkrili navzočnost azijske noseme pri *A. mellifera*, v okuženih čebelnjakih pa so previale pripadnice obeh vrst čebel (*A. mellifera* in *A. ceranae*). Očitno je, da je azijska nosema našla pot za okužbo druge vrste gostiteljice (*A. mellifera*), vendar avtorji morebitnih zunanjih znakov okužbe niso omenjali.

V tem obdobju se je problem nosestavosti zelo povečal v Španiji. V laboratorijih za diagnosticiranje čebeljih boleznih so prvič potrdili navzočnost *N. ceranae* pri evropski čebeli. Molekularne raziskave so pokazale genetsko ujemanje s primerki iz genetske banke za *N. ceranae*. Le eden od enajstih primerkov, okuženih z mikrosporidiji, je dokazoval navzočnost parazita *N. apis*. Nedavno so ugotovili, da tudi mikrosporidiji v vzorcih čebel iz Francije in Nemčije ustrezajo vrsti *N. ceranae*. Azijska nosema se torej pojavlja v več geografsko ločenih populacijah medonosnih čebel v Evropi. Iz tega lahko sklepamo, da *N. ceranae* že dolgo parazitira v novem gostitelju. Gre za kronično naravo infekcije, pri kateri bolezen napreduje počasi, znakov boleznih pa skoraj ni. Pojavljajo se nespecifični simptomi, kot so velika oslabelost družine, velika smrtnost zimskih čebel in zmanjšan donos medu, vse to pa priča o navzočnosti tega parazita. Čebele nimajo težav z iztrebljanjem, njihovo vedenje je nespremenjeno. Tak sindrom so opazili v Franciji in ga opisali kot »suha nosestavost«. Če bi shranjevali vzorce čebel, okuženih z mikrosporidiji, bi verjetno lahko izsledili okuženost čebel v preteklosti, vendar bi izpustili pomembne podrobnosti. Ti dve parazitski vrsti lahko že dalj časa povzročata vzporedno okužbo. Vse boljša diagnostika spor noseme, odsotnost tipičnih bolezenskih znakov, povezanih z *N. apis* in novejša poročila o navzočnosti *N. ceranae* v Evropi nakazujejo, da med njima morda obstaja povezava. Vendar bo treba to področje še raziskati, preden bomo lahko rekli, da ima *N. ceranae* drugačen vpliv na evropske čebele kot *N. apis*. S preventivo in skrbnim čebelarjenjem se lahko izognemo infekciji z *N. apis*. V prihodnosti se bo izkazalo, ali so priporočila za kontrolo nosestavosti, ki jo povzroča *N. apis*, uspešna tudi za *N. ceranae* in ali antibiotik fumagilin (v Evropski uniji ni registriran) res zavira znotrajcelični razvoj parazita *N. ceranae*.

Diferencialna diagnoza *Nosema ceranae*

Čeprav razlike v velikosti *N. apis* in *N. ceranae* s svetlobnim mikroskopom niso takoj opazne, so njune spore različne velikosti: spore *N. ceranae*

so nekoliko manjše (dolžina približno 0,47 µm, širina 3,3–5,5 µm) od spor *N. apis* (dolžina približno 2,7 µm, širina 2,3–3,0 µm). Na splošno so spore *N. apis* za približno 1 µm daljše. Spore *N. ceranae* so včasih malce upognjene, spore *N. apis* pa so pravilne oblike. Razlike so tudi v porazdelitvi okužbe v celicah sveže okuženega srednjega črevesa.

Če pogledamo ultrastrukturo spor obeh vrst, vidimo očitne razlike. Na podlagi molekularne diagno-

stike lahko jasno potrdimo, za katero vrsto parazita gre, vendar ta diagnostika ni praktična za rutinske preglede. Ko bo na voljo hitra diagnostična metoda, bomo lahko dobili boljši vpogled v resnično razširjenost parazita in ugotovili, ali gre pri čebelah za mešane infekcije obeh vrst parazitov. ■

Vir: Natural infections of *Nosema ceranae* in European honey bees. Journal of Apicultural Research 45(3): 230–233 (2006), I. Fries, R. Martin, A. Meana, P. Garcia-Palencia, M. Higes

POZNOZIMSKO IN SPOMLADANSKO IZGINJANJE ČEBELJIH DRUŽIN

Avtor: **dr. F. K. Boechter**: Die Fruehjahrsschwindsucht, prevod: **Norbert Jedlovnik**

Spomladansko izginjanje čebel iz čebeljih družin so nekaj časa povezovali z nosestavostjo, pozneje pa z dvojno okužbo z nosemo in amebo (Morgenthaler, 1939). Glede na današnjo stopnjo vedenja lahko ta pojav najbolje označimo kot »splošno izginevanje čebel iz čebeljih družin« pozno pozimi in spomladi. Pojav je posledica skupnega delovanja najrazličnejših vzrokov. Eden izmed teh je tudi pomanjkanje cvetnega prahu, ki ima v čebelji družini zelo pomembno, a doslej nekoliko zanemarjeno vlogo.

1. Kako spoznamo pojav izginjanja?

Bolezenska slika je podobna nosestavosti, ki je sicer že znana čebelja bolezen. Spomladi so družine zelo oslabele, če že niso odmrle. Pogosto preživi le matica s peščico čebel, ki tavajo po večji ali manjši površini zalege. Pred čebelnjakom ali pred panji po pravilu le redkokdaj opazimo čebele, ki ne bi mogle leteti. V številnih primerih ne najdemo odpadlih mrtvic. Očitno so čebele izletele, da bi umrle zunaj panja. Takšno izginotje čebel iz panja večkrat lahko opazimo le pozimi. Zimske zaloge hrane ostanejo neporabljene.

2. Izbruh in razširjenost pojava

Prav tako kot nosestavost in ameboza se spomladansko izginjanje čebel pojavlja po vsej Srednji Evropi. V ZDA je znan in strah zbujajoč podoben enako imenovan pojav, katerega izvor ni znan (Kulinčević s sod., 1982). Pojavlja se v presledku od dveh do štirih let, škoda, ki jo povzroča, pa dosega katastrofalne razsežnosti. Kot poročajo, odmrejo cela stojišča, veliko družin je bolj ali manj prizadetih, številna območja pa ostanejo naprizadeta. V južnem delu Nemčije se vsako leto izgubi do 30 % družin, to pa je mogoče primerjati z 10 % manj pridelane-

ga medu, če ob tem zanemarimo izgubo odmrlih in oslabeledih čebeljih družin. Gre za velike izgube, ki nastajajo v čebelarstvu zaradi bolezni. G. Gnaeding ocenjuje vrednost izgub na približno 2,5 do 3,5 milijona evrov na leto.

3. Vzroki

Kljub številnim objavljenim raziskavam, so vzroki tega pojava še vedno nejasni.

Eden izmed zunanjih vzrokov je gotovo vreme. To so dolgo trajajoče, v nobenem primeru posebej ostre, prej mile zime, med katerimi bi morali računati na večjo zimsko umrljivost, posebej še, če so bili poletni in jesenski meseci pred takšno zimo hladni in deževni (Lotmar, 1943). Notranja vzroka sta na primer izpad zalege in krajsanje življenjske dobe dolgoživih zimskih čebel. V družini nastanejo motnje ali celo izpad naravne generacijske menjave čebel, tj. zamenjave zimskih, dolgoživih čebel s pomladansko in poletno generacijo.

3.1 Izpad zalege

Življenje čebele je samo po sebi prilagojeno dolgotrajni zimi. Ob pravilni prehrani in dobrem zdravju brez težav preživijo od 6 do 8 mesecev v letu. To pomeni, da čebele, ki so bile izležene v obdobju od avgusta do oktobra ali še pozneje, odmrejo šele sredi maja (Ewenius, 1937), še prej pa izrabijo zgodnjo pašo. Preden se njihovo življenje konča, se mora razviti nova, letošnja generacija, ki nadomesti staro in družino varuje pred izumrtjem. Zaradi tega družine pozimi, navadno od februarja naprej, zalegajo le v manjšem obsegu, intenzivneje marca in še intenzivneje aprila. Obseg zalege v tem času določa moč družine v maju. Če slabo zalegajo, oslabilijo, če pa zalege ni, odmrejo. Minimalno naj bi vzredile toliko

zalege, da bi ohranile moč prezimljene družine, še bolje pa več, da bi maja presegle moč prezimljene družine. Prvi pogoj za obsežno zalego v tem obdobju je dovoljšnja oskrba s cvetnim prahom. Prezimljene dolgožive čebele so ga uživale že jeseni in ga kot beljakovinsko rezervo naložile v svojih telesih. S takšno rezervo so spomladi sposobne prehranjevati prvo zalego. Prve izlegajoče se zimske čebele svoje beljakovinske potrebe zadostijo iz zalog cvetnega prahu v panju, ker pa so te dostikrat majhne, so hitro tudi porabljene. Pomembnejši, celo odločujoč, pa je svež cvetni prah, ki ga čebele spomladi nabirajo v naravi in prinašajo v panj, vendar je ta možnost zaradi vremenskih razmer dostikrat ovirana, zgodi pa se tudi, da popolnoma izpade. V tem primeru se zaleganje zmanjšuje, v izjemnih razmerah pa je celo prekinjeno. Tolikšen izpad zalege pa je že sam po sebi dovolj, da postavi pod vprašaj nadaljnji obstoj družine.

3.2 Skrajšanje življenjske dobe čebel

3.2.1. Skrajšanje življenjske dobe zaradi pomanjkanja cvetnega prahu

Izpad zalege ni edina škoda, ki jo povzroči pomanjkanje cvetnega prahu. Zaradi tega je družina podhranjena, to pa je razlog za občutno krajšo življenjsko dobo čebel. Mlade čebele morajo namreč v prvih desetih dneh starosti zaužiti dovolj cvetnega prahu, da bi dosegle normalno dobo preživetja. Če so v tem življenjskem obdobju prikrajšane za cvetni prah, se njihova življenjska doba precej skrajša, veliko bolj kot pri nosestavosti (Maurizio, 1946, 1950, 1954, Beutler s sod., 1949, Kulinčević s sod., 1982). Cvetni prah različnih rastlin tudi nima enake vrednosti. Precej vrst cvetnega prahu čebelam ne omogoča preživeti njihove polne življenjske dobe.

3.2.2 Skrajšanje življenjske dobe zaradi nege zalege

Življenjsko dobo čebel skrajšuje tudi nega zalege. Zaradi tega čebele poleti živijo od 6 do 8 tednov,

ko zalege ni, pa od 6 do 8 mesecev. Pozimi se večkrat pojavi vdor toplega zraka, najpogosteje okrog božiča. Ta pojav navadno čebele zapelje k zgodnji vzreji zalege, to pa skrajša življenje čebel, ki so zalego negovale. To velja zlasti za kranjico, saj začne pri toplejšem vremenu takoj zalegati in je zato zelo ogrožena (Dreher, 1975). Te zgodnje, mlade čebele za polno prehranjevanje dostikrat nimajo dovolj cvetnega prahu, zato je krajša tudi njihova življenjska doba. Zalega, ki se pojavi ob neustreznem času, je nevarna tako za čebele, ki jo hranijo, kot za izlegajoče se čebele. O tem se z lahkoto prepričamo, če trisatni narejenec še zelo pozno, vse do oktobra, torej do meje še mogočega, s stalnim krmljenjem ali z dodanim testom silimo k zaleganju. V takšnih družinah, ki so postavljene tesno druga ob drugo, bo poznojesenska zalega izjemno lepa, strnjena in na velikih površinah sata. Toliko večje bo razočaranje spomladi. Pri tako vzrejenih narejencih bomo spomladi našli le še sate s polnimi zalogami hrane. Čebele so odmrle oziroma po večini izgini-le brez sledu.

3.2.3 Skrajšana življenjska doba zaradi bolezni in neprimerne medu

Nevarnim bolezenskim klicam, ki čebelam skrajšujejo življenje, se v obliki kombinirane oz. mešane infekcije pridružita predvsem nosestavost in ameboza, dostikrat pa še povzročitelji septikemije, rikcije in virusi (Mille, 1965, 1967, 1973). Opazili so tudi razpad mišic in tvorbo kristaloidov. Nosestavost in ameboza se precej razširita pozimi, zlasti pri predčasnem zaleganju in pomanjkanju čistilnih oz. izletnih priložnosti, domnevajo pa tudi, da se razširita tudi ob slabem vremenu poleti in jeseni (Lotmar, 1943). In če so čebele pozno jeseni v panj nosile še gozdni med, ki prav tako skrajšuje življenjsko dobo čebel (Poltjev, 1956), se temu pridruži še griža, ki povzroča trebljenje čebel v panju, tako da je okužba z nosestavostjo in amebozo še hujša. Tako je zaradi kombiniranega infekcijskega delovanja vseh naštetih ali le posameznih dejavnikov propad družine spomladi neizogiben.

V NEKAJ MINUTAH lahko spremenite AŽ-čebelarjenje v SODOBNO NAKLADNO ČEBELARJENJE!

Izdelujemo nakladne JG-panje AŽ-mere, združljive z LR-panjskim sistemom, večnamensko podnico – tudi za pripravo rojev (ometencev) in predelavo kristalizirano oz. melicitozne mane (podnica je združljiva z LR-nakladami) po načrtih univ. dipl. inž. Ivana Jurkoviča.

Zdaj izdelujemo tudi satnike za GJ-, LR- in AŽ-PANJE ter SMUKALNIKE za GJ- in LR-panje.

Prilagodljiva, večnamenska podnica za nakladne LR- in AŽ-panje.
Svetovna novost v čebelarstvu!

PETER ZAKRAJŠEK, s.p.
Pretnarjeva 6, 1210 Ljubljana - Vižmarje
Tel.: (01) 512 62 51

Ugodne cene!

4. Boj proti spomladanskemu izginjanju čebel iz čebeljih družin

Za boj s spomladanskim izginjanjem čebel iz čebeljih družin velja vse, kar je rečeno o ukrepih proti krajšanju življenjske dobe čebel zaradi nosestavosti in ameboze. Še posebej znova opozarjamo na nujnost higiene pri upravljanu družin (Berndorfer, 1971, in Pfeferle, 1978) in na pravočasno poznopolletno nego, saj bomo le na ta način vzredili močne, s cvetnim prahom bogato preskrbljene in zato tudi zdrave družine. Močne družine same skrbijo za potrebo toplote, pri teh družinah pa je najmanjša tudi nevarnost škodljivega trebljenja v panju. Zaradi opisanih nevarnosti pa se moramo izogibati poznemu dražilnemu krmljenju. Prav tako moramo zavirati morebitno prezgodnje zaleganje matic, še zlasti matic kranjske sivke. Številni priporočajo, da družin v prvi polovici zime ne zapažimo. Pri tesno izoliranih panjih na široko odpremo žrela in jih zaščitimo proti mišim (Dreher, 1975). Družinam moramo odvzeti vse tiste vrste medov, ki niso primerni za prezimljenje, npr. gozdni med. Pri pozni gozdni paši priporočajo, da družine toplo odenemo, saj tako preprečimo pojav griže. Prav tako je zelo primerno, da ob morebitni gozdni paši okrepimo ali združimo oslabele družine. Nevarnost lahko zmanjšamo tako, da panje zložimo v skladovnice, bodisi enega poleg drugega bodisi enega na drugega. Na ta način zmanjšujemo toplotne izgube. Ne pozabimo, da mora biti žrelo odprto

in zaščiteno proti mišim. Weygandt (1891) trdi, da se v družinah v panjih, ki so nameščeni v čebelnjaku, ne more pojaviti griža. Po moji izkušnji pa povsem zadostuje, če družine le toplo odenemo.

Poleg tega je pomembno, da družinam po potrebi dodamo cvetni prah. V zvezi s tem naj bi se odločili za neke vrste gospodarjenje s cvetnim prahom. V obdobju preobilja cvetnega prahu namestimo lovilce peloda ali odvzamemo sate s cvetnim prahom, jih primerno uskladiščimo in jih pozno jeseni ali spomladi spet dodamo – vrnemo družini. Da se pelod ne bi pokvaril, satje s cvetnim prahom zaščitimo tako, da ga posipamo s sladkorjem v prahu. Shranimo ga v suhem prostoru, dobro zavarujemo pred škodljivci (plesen, miš, voščena vešča, slaninar). Lahko ga preprosto shranimo v hladilnik ali zamrzovalnik, v tem primeru pa nam satov ni treba posuti s sladkornim prahom.

Družine lahko spomladi krmimo z nadomestki cvetnega prahu. Posušeni cvetni prah lahko pretresemo v satje in ga poškopimo s sladkorno razstopino. Ob lepem vremenu pa čebele cvetni prah tako ali tako nabirajo v naravi.

Druga možnost je, da pripravimo testo. Nadomestek cvetnega prahu zmešamo s sladkorjem v prahu, medom in nekaj cvetnega prahu, maso zgnetemo v tanko plast testa in mešanico polagamo na nosilne letvice satnikov. Spomladi je priporočljivo dodati tudi sredstva proti noseimi. ■

PAŠČIPALCI

Pozabljeni dobrotniki iz notranjosti panja in možnosti za njihovo uporabo pri nadzoru nad varojo in drugim pajkovci

Besedilo: **Barry J. Donovan** in **Flora Paul**, prevedel in priredil **Borut Preinfalk**

S pojavom in uvedbo panjev s premičnim satjem je, kot se zdi, evropsko čebelarstvo izgubilo nekaj, kar bi lahko bilo izjemno pomembno pri obrambi čebeljih družin pred različnimi pršicami in insekti – to je paščipalce. Pravzaprav so bili ti izgubljeni prej, preden je bilo sploh kaj znanega o njih. Pozabljeni in spregledani so bili vse do njihove omembe leta 1982 v reviji o socialnih insektih. Potem so jih leta 2001 omenjali kot obetavne za biološko zatiranje varoje, leta 2004 pa tudi kot metodo za zatiranje malega panjskega hrošča. Dandanes, ko naše čebele ogroža predvsem varoja, pa tudi drugi sovražniki, kot so pršica, mali panjski hrošč in *Tropillela*, domnevamo, da bi vnovična naselitev vrst paščipalcev v naše panje pomagala rešiti vse te probleme.

Uvod

Paščipalci so pajkovci iz reda *Chelonetida* (*Pseudoscorpionida*), ki je eden izmed desetih rodov v razredu *Arachnida*. Oblika njihovega telesa na prvi pogled spominja na škorpijone, ki sicer spadajo v drug red in niso njihovi bližnji sorodniki.

Paščipalci na koncu repa nimajo strupenega žela, največji med njimi pa so veliki komaj 8 mm. Znanih je približno 3000 vrst in so naseljeni povsod po svetu. Najpogosteje živijo v zemlji, rastlinskih ostankih, pod trhlimi debli, kjer preživijo na različne majhne členonožce, kot so gosnice, ličinke hroščev, jajčeca žuželk in pršice.

V panjih jih živi le majhno število vrst, nekateri pa so znani po tem, da se obesijo na roječe čebele in z njimi odletijo v novo bivališče. To imenujemo

foretično vedenje. Prvo znano poročilo o simbiozi oz. sožitju med čebelami in paščipalci je iz leta 1873. Vrsto, ki so jo pozneje poimenovali *Chelifer cancroides*, je leta 1891 prvi opisal Alfonsus. Znana je kot sovražnik čebelje uši in drugih majhnih živalic, kot so na primer pršice.

Leta 1922 so raziskovalci menili, da paščipalci požrejo velikansko število pršic, toda pozneje so na splošno izginili iz evropskih panjev. Takrat se je pojavila domneva, da je izbruh pršičavosti v Angliji prav posledica izginotja paščipalcev. O teh pajkovcih, ki živijo v simbiozi s čebelami, so poročali leta 1938 iz Švice in Madžarske. Opazili so, da uničujejo ličinke velike voščene vešče.

V zadnjem času je znano le eno poročilo o paščipalcih Ellingsenius fuleri. Vrsta je bila prvič opisana v Južnoafriški republiki, njeno navzočnost v panjih čebel na Cipru leta 1983 in v Španiji leta 1984 pa pripisujejo človeškemu vplivu.

Členonožci v gnezdih socialno živečih žuželk

Znano je, da številne vrste insektov, pajkov in pršic – in tudi paščipalcev – živijo v gnezdih številnih socialno živečih insektov, kot so mravlje, termiti in čebele. Nekatere so koristne za gostitelje, druge škodljive, nekatere pa eno in drugo. Bitja, ki živijo v čebeljih gnezdih, pogosto imenujejo melittophiles, v to skupino pa spadajo tudi paščipalci, ki živijo v gnezdih različnih vrst medonosnih čebel.

Razlogi za izginotje paščipalcev iz evropskih panjev

Zakaj so torej paščipalci izginili iz evropskih panjev? Podobno kot pajki se paščipalci v svojem okolju zadržujejo po skritih kotičkih in špranjah in v teh zavetiščih spredajo svilena gnezda, v katera ležejo jajčeca in v katerih odrasča njihov zarod. Pred nekako 130 leti so začeli čebele naseljevati v različne izdolbene klade, panje iz naklanih desk, povezanih z lubjem, predvsem pa v različne koše, spletene iz slame, trsja ali šibja in pogosto od zunaj premazane z govejim blatom. Ti panji so se le nekoliko razlikovali po svoji notranjosti od naravnih bivališč čebel, kot so različne dupline v skalah in votla drevesa v gozdovih, v katerih je veliko različnih špranj, vdolbin in drugih nepravilnosti v stenah, tam pa paščipalci najdejo dovolj primernih bivališč. Toda z iznajdbo panja s premičnim satjem, izdelanega iz pooblbnega lesa, se je začel proces nadomeščanja primitivnih oblik panjev. Prav zaradi tega so iz panjev izginili številni škodljivi členonožci, ki so bili hrana paščipalcev. V zadnjih letih pa je zatiranje varoje s kemičnimi sredstvi zatrlo tudi paščipalce.

Paščipalci so razširjeni skoraj po vsem svetu, vendar ni znano, ali so zunaj Evrope živeli še pred

Paščipalec *Chelifer cancroides*

dobro, ko bi tja lahko prispeli z ladijskim transportom. Med prevozom v nove dežele so bile čebelje družine po večini nastanjene v koših, nekatere pa tudi v panjih iz obdelanega lesa različnih tipov. Večina čebeljih družin zaradi zaprtosti v panje in nenaravnih bivalnih razmer v ladijskih skladiščih ni preživela prevoza, tako da paščipalci, tudi če so bili v čebeljih panjih, ki so preživeli, morda niso preživeli zaradi stresnih razmer. Navzočnost evropskih vrst paščipalcev v panjih zunaj Evrope ni bila nikoli opisana, kajti četudi so preživeli potovanje, so na novih območjih verjetno propadli zaradi tehnoloških sprememb v panjih, enako kot prej v Evropi. Na podlagi raziskav so ugotovili, da so paščipalci, značilni za lokalno območje, navzoči tudi v gnezdih indijske čebele. Ugotovili so, da se te vrste paščipalcev prav tako hranijo s pršicami, torej tudi z varojo in voščeno veščo. Če jih je v panju dovolj, se število teh zajedavcev čebel opazno zmanjša.

Ali so paščipalci škodljivci ali zavezniki čebel?

Po nezanesljivih ugotovitvah iz Južnoafriške republike naj bi paščipalci zanesljivo zmanjševali število varoj. Po opazovanjih in fotografijah iz indijskih panjev je očitno, da se hranijo z *V. destructor* in drugimi čebeljimi škodljivci, zato lahko z dokajšnjo gotovostjo trdimo, da so v čebeljem panju zelo koristni. Prav tako je bilo ugotovljeno, da v nobenem svojem razvojnem obdobju nikoli ne zajedajo čebel, niti v naravnih niti v laboratorijskih razmerah. V Nepalju so lokalni čebelarji leta 1999 poročali o neki vrsti paščipalcev v svojih panjih ter jo imenovali »čebelji prijatelj«, čeprav niso vedeli zakaj. Možna razlaga je, da so prav paščipalci pripomogli k zelo majhnemu številu varoj v teh panjih.

Obstajajo pa tudi nasprotna pričevanja, ki poročajo o škodi, ki so jo pri čebelah povzročili paščipalci. Leta 1947 so poročali o laboratorijskih opazovanjih paščipalcev, ki so skušali v čebelje telo prodreti na sklepih nog. Leta 1954 je pri poskusu, v okviru katerega so skupaj zaprli čebelo in paščipalce, čebela podlegla.

Iz južne Indije prav tako poročajo, da so opazili čebeljo družino, ki je bila tako hudo napadena s paščipalci, da je pozneje odmrla. V Iranu ugotavljajo, da paščipalci niso tipični čebelji zajedavci, kljub temu pa je nekaj družin zaradi njih zelo oslabeledo.

Potreba po raziskovanju

Taksonomske in biološke informacije o paščipalcih so zelo skope in nepopolne. Po naših domnevah je primerno število paščipalcev v panju učinkovita zaščita čebelje družine pred prevelikim številom varoj in drugih pršic ter preprečuje nastanek gospodarske škode, ki jo te povzročajo. Po našem mnenju je treba zagotoviti dovolj skritih pribežališč za njihovo

razmnoževanje. Na ta način jih bo v panjih dovolj, da bomo lahko izvedli ustrezna testiranja. Notranji pokrov, podnico in stene lahko z žago ali svedrom ustrezno pripravimo za njihovo prebivanje, tako da izvrtamo ali zažagamo primerno majhne špranje, v katere ne morejo čebele. Tudi na satnike lahko vdelamo posebna skrivališča za »vzrejo« paščipalcev. Številom skrivališč bi lahko uravnavali število odraslih osebkov v panjih. Jasno je, da bo potrebnih še zelo veliko raziskav, preden bomo lahko ugotovili, katere vrste so najprimernejše za obrambo pred čebeljimi škodljivci. Nujno bo raziskati naslednje probleme:

- po vsem svetu bo treba v družinah vseh čebeljih ras izvesti obsežne raziskave o navzočnosti

Varoja – med, usposabljanje – varno živilo

Začenja se tretjo leto usposabljanj čebelarjev na področju zatiranja varoj, za katera sredstva prispeva tudi Evropska unija (EU). Tudi to leto bo usposabljanje potekalo na enak način, kot je potekalo v minulih dveh letih, saj se v načinu obvladovanja varoj v zadnjih dveh letih v Evropi ni spremenilo nič ...

Zakaj sploh izvajamo tak program?

Porabniku je treba zagotoviti varno živilo. Varno živilo pa je samo tisto živilo (med), za pridelavo katerega niso bila uporabljena nedovoljena oz. neregistrirana sredstva za zatiranje varoj. Glede na to MORA čebelar za zatiranje varoj uporabljati samo registrirana, tj. dovoljena sredstva. Posledica uporabe vsakega drugega sredstva je sum, da tako pridelan med ni varno živilo. Ob morebitni potrditvi suma sledijo sankcije, ki imajo finančne posledice za konkretnega čebelarja, ki ne upošteva predpisov. To pa lahko omadežuje sloves slovenskega medu.

V Sloveniji sta to Perizin in Bayvarol kot klasični kemični sredstvi ter organske kisline (mravljinčna, oksalna in mlečna) in izdelki na podlagi eteričnih olj (Apiguard – na podlagi timola).

Uporaba Perizina in Bayvarola postaja čedalje bolj tvegana. Nevarnosti sta dve: rezistenca in ostanke v satju oziroma v medu. Ne glede na dovoljeno maksimalno vsebnost ostankov kumafosa (aktivna snov v Perizinu) v medu (MRL) bi bilo za sloves kakovosti slovenskega medu vsekakor bolje, da teh ostankov v medu sploh ne bi bilo. To velja tudi za večino držav EU. Zaradi tega stroka v EU po večini odsvetuje nadaljnjo uporabo teh dveh sredstev.

Organske kisline (mravljinčna, oksalna in mlečna) in izdelki na podlagi eteričnih olj (Apiguard – na podlagi timola) so prava alternativa klasičnim kemičnim sredstvom, saj ob pravilni uporabi v medu ne puščajo ostankov. Dopolnjujejo jih še apitehnični ukrepi.

Obstaja več možnosti za uspešno obvladovanje varoj z organskimi kislinami in apitehničnimi ukrepi: obvladovanje in izvajanje diagnoze, pravilna uporaba sredstev – doziranje ob ustreznem času itd., vse to pa od čebelarjev zahteva veliko dodatnega znanja. Kdor se je na podlagi usposabljanja že odločil za uporabo alternativnih sredstev in metod, najbolje ve, da je zadeva zelo zahtevna, pa tudi odgovorna, tako do samega sebe kot tudi do drugih čebelarjev. Prav zaradi zahtevnosti namenja EU veliko sredstev za obvladovanje varoje – predvsem zato, da bi se izognili izgubam čebeljih družin zaradi rezistence ter zagotovili varno živilo. Na širšem območju je alternativa lahko uspešna le s pravilnim organizacijskim pristopom. Slabo se piše čebelarju, ki bo pri zatiranju varoj sicer uspešen, sosed pa mu bo prek reinvazije pošiljal vedno nove varoje. Slabo bi se pisalo vsem slovenskim čebelarjem, če bi zunanji nadzor pridelave varne hrane ugotovil nepravilnosti oziroma izločil med iz prodaje.

Predsednikom posameznih čebelarskih društev priporočam, da na občnih zborih obravnavajo tudi vprašanje zagotavljanja varne hrane – medu in da v usposabljanje usmerijo čebelarje, ki se ga do zdaj iz različnih vzrokov niso udeležili. Na ta način bodo sredstva v okviru triletnega programa od leta 2005 do 2007, namenjena za preusmeritev načina zatiranja varoj, uspešno porabljena. Uspešno porabljena pomeni, da bodo čebelarji tudi zares usposobljeni za sodoben način obvladovanja varoj. Verjetno je triletno usposabljanje, kolikor ga ima slovenski čebelar na voljo za prehod na sodoben način zatiranja varoj, dovolj. Upam, da v prihodnjih letih v Sloveniji ne bo izgub čebeljih družin zaradi varoj, in seveda, da bomo še naprej uspešno dokazovali, da pridelujemo varno in visoko kakovostno živilo – med.

Milan Meglič

paščipalcev, popraviti taksonomijo in ugotoviti načine širjenja tistih vrst, ki živijo v tesnem stiku s čebelami;

- preučiti bo treba biologijo vseh vrst paščipalcev ter določiti potencialno najprimernejše vrste za nadaljnji razvoj za »kontrolorje« varoje v panjih;
- podrobno bo treba raziskati medsebojen vpliv paščipalcev in čebel vrste *A. mellifera* in *A. cecrana* ter ugotoviti, ali se pri čebelah ne pojavljajo poškodbe;
- podrobno bo treba raziskati medsebojen vpliv paščipalcev in čebeljih škodljivcev, predvsem pa, ali paščipalci lahko toliko kontrolirajo vsakega čebeljega škodljivca, da ta gospodarsko ni več škodljiv;
- če se pokaže, da je neka vrsta paščipalcev učinkovita proti varoji, moramo določiti, kolikšno število bi bilo za potrebno za učinkovit nadzor nad tem zajedavcem;
- preučiti je treba možnosti za vključevanje metod z uporabo paščipalcev v različne tehnologije čebelarjenja po svetu;
- poglobitveni problem pa je zanesljivo ugotoviti, ali paščipalci v resnici ne škodujejo čebelah, in če se bo pokazalo nasprotno, poiskati tudi metode za njihovo neškodljivo odstranitev iz panja.

Sklep

Po našem mnenju obstaja dovolj dokazov o tem, da navzočnost primerne števila osebkov paščipalcev v panju zagotavlja učinkovit nadzor nad varojami in drugimi pršicami. Kljub temu bo potrebnih še veliko raziskav, da bomo ugotovili temeljna dejstva o paščipalcih, kot so: število vrst, načini širjenja in ali škodujejo čebelah ali ne. Če se bo izkazalo, da so učinkoviti in za čebele neškodljivi regulatorji števila varoj v panju, se bodo čebelarji lahko vrnili k čebelarjenju brez kemičnih strupov. Zagotavljanje ustreznih skrivališč in gnezdišč za paščipalce v panju bo preprosto in poceni, in ko bodo enkrat naseljeni v panju, bo zagotovljen trajen nadzor nad varoj, brez nevarnosti, da bi se razvila rezistenca. Z osvojitvijo metode zatiranja varoj s paščipalci bo čebelarjenje tudi finančno učinkovitejše. Prav tako bo skoraj nemogoč pojav rezistence, ker so paščipalci naravni sovražniki pršic z vedno enakim načinom lovljenja. Že delni dokazi, ki so na voljo, kažejo, da bo v boju proti čebeljim škodljivcem mogoče učinkovito uporabljati številne vrste paščipalcev, še posebej pri naši medonosni čebeli ali kot je izjavil že Alfonsus leta 1891: »Paščipalci so zelo koristni za čebele in sovražniki čebeljih uši.«

Članek je bil objavljen v reviji *Bee World*, št. 86, stran 83–86, december 2005. ■

ALI JE V ČEBELARSTVU TREBA SKRIBETI ZA REZERVNE ČEBELJE DRUŽINE?

Besedilo: **Dr. Aleš Gregorc**, Kmetijski inštitut Slovenije

Množično odmiranje čebeljih družin se pojavlja v vseh delih sveta, predvsem odkar se je pred več kot dvajsetimi leti pojavila pršica *Varroa destructor*. Ta povzroča čebelarstvu veliko gospodarsko škodo. V vseh teh letih poročajo o odmiranju čebeljih družin. Tako na posameznih območjih pogosto odmre 30 %, pa tudi do 90 % čebeljih družin. Odmiranje čebeljih družin zdaj po večini pripisujejo predvsem skupnemu delovanju varoj, okužbi s spori noseme, s sekundarnimi okužbami ter drugim neinfektivnim dejavnikom, kot je delovanje pesticidov. Čebelje družine pa lahko propadejo tudi zaradi tehnoloških pomanjkljivosti in nepravilnosti pri čebelarjenju, zaradi napačnega ravnanja čebelarjev in drugih, doslej še neznanih dejavnikov.

Odmiranje čebeljih družin

O odmiranju čebeljih družin so poročali v zimskem obdobju 2004/05 iz različnih držav, saj je v

nekaterih evropskih državah, kot smo tudi že poročali, po neuradnih podatkih odmrlo veliko številno družin: na Portugalskem 10–15 %, iz Italije so poročali o večjem odmiranju, kot je običajno, na Poljskem jih je odmrlo 10–50 %, v Švici približno 30 % in v Avstriji 10–100 %. V ZDA domnevajo, da zaradi delovanja pesticidov vsako leto propade približno 10 % čebeljih družin. Tudi v Sloveniji, predvsem v zimskem obdobju, odmre večje število čebeljih družin. Občutno večje število čebeljih družin je odmrlo v zimskem obdobju 2005/06, po neuradnih ocenah do 50 %, v posameznih delih Slovenije pa tudi več. Čebelje družine so odmirale že v jesenskem obdobju 2005, ta pojav pa se je nadaljeval tudi v spomladanskem obdobju 2006. O slabo razvitih čebeljih družinah so poročali čebelarji iz vseh delov Slovenije. Najpogostejši razlogi za takšno stanje so bili delovanje varoj, zelo neugodno dolgotrajno hladno zimsko obdobje z domnevno škodljivimi vplivi subklinične oblike nose mavosti in

številni problemi pri oskrbi čebeljih družin, povezani z zelo dolgotrajno zimo. V večjem delu Slovenije čebele zaradi zelo nizkih temperatur niso izletavale pet mesecev in tudi več. Najpogosteje je odmiranje družin mogoče ugotavljati v celotnem zimskem ali celo spomladanskem obdobju. Odmiranje čebeljih družin je značilen pojav v vseh državah v Evropi, to pa je velik, do zdaj nerešen problem tudi za raziskovalne in strokovne institucije.

Rezervne in gospodarske čebelje družine

Rezervna čebelja družina je praviloma pripravljena in pravilno strukturirana (matica, delavke, troti, odkrita, pokrita zalega in zaloga hrane) v tekočem letu. Družina ima mlado matico in po navadi zaseda 5–10 satov standardne velikosti (AŽ-, LR- in drugi). Rezervne družine v čebelarstvu vzdržujemo celotno čebelarstvo leto, tudi med zimskim obdobjem. Gospodarska čebelja družina je polno razvita in pravilno strukturirana družina (matica, delavke, troti, odkrita, pokrita zalega in zaloga hrane), odvisno od letnega življenjskega cikla (v zimskem obdobju ni trotov in tudi ne zalege). V obdobju polnega razvoja družine in ob ugodnih pašnih razmerah ima gospodarska družina poleg plodišča še medišče.

Potrebe za vzdrževanje rezervnih družin

- a) Priprava in skrb za rezervne družine sta povezani s škodljivim delovanjem varoj. Zato je priprava zadostnega števila rezervnih čebeljih družin priporočen tehnološki ukrep, ki dopolnjuje ukrepe zatiranja varoj v čebelarstvu, predvsem sonaravne metode zatiranja. Za te potrebe čebelarjem priporočajo pripravo in vzdrževanje do približno 50 % rezervnih družin, tako da te lahko nadomestijo družine, ki so oslabele ali propadle zaradi varoj.
- b) Poleg tovrstnega nadomeščanja oslabilih ali odmrlih čebeljih družin je vzdrževanje rezervnih čebeljih družin potrebno še zaradi morebitnega rojenja gospodarskih družin in za njihovo okrepitev. Med burnim spomladanskim razvojem kaže kranjska čebela značilnosti rojenja. Če družina preide v rojilno razpoloženje, je učinkovit ukrep odstranitev te družine iz panja in naselitev panja z rezervno družino.
- c) Rezervne družine zagotavljajo tudi material (zalego in čebele) za okrepitev gospodarskih čebeljih družin, ki so na paši. Poleg tega jih uporabljajo tudi v vseh drugih čebelarstvih, usmerjenih v pridelavo cvetnega prahu, matičnega mlečka, propolisa ali v vzrejo matic.

Vzdrževanje rezervnih čebeljih družin je nujen sestavni del čebelarstva dejavnosti, saj nam pravzaprav omogoča čebelarjenje z določenim številom družin. Ocene o potrebnem deležu rezervnih

čebeljih družin so različne. V čebelarstvih v Sloveniji je treba za uspešno čebelarjenje vzdrževati vsaj 50 % rezervnih družin glede na število gospodarskih čebeljih družin. Ta delež pa se od čebelarstva do čebelarstva razlikuje, in to za 30–70 % in tudi več. Pri tem imajo veliko vlogo čebelarjeve izkušnje in morebitna usmeritev v posamezno čebelarstvo dejavnost. Kljub upoštevanju vseh navedenih dejavnikov pa je postavitev enotnega merila glede potrebnega števila rezervnih družin nezanesljiva. Tako je npr. treba v čebelarstvu s približno 50 čebeljimi družinami, usmerjenim v vzrejo matic, vzdrževati vsaj še približno 50 rezervnih čebeljih družin za vse zgoraj opisane potrebe, pa tudi za naseljevanje plemenilnikov, pripravo starterjev in rednikov. Poleg gospodarskega vidika vzdrževanja čebeljih družin, ki skupaj z rezervnimi družinami sestavljajo gospodarsko čebelarstvo, je treba upoštevati še stalež čebeljih družin, potrebnih za vzdrževanje ohranjanja okolja in rastlinske raznovrstnosti ter za posredno opravevanje gospodarskih rastlinskih kultur (sadjarstvo, poljedelstvo). Po mnenju strokovnjakov koristi na tem področju presegajo 100-kratnik predvidenih donosov v čebelarstvih, katerih končni produkti so največkrat med, matice, matični mleček ali cvetni prah.

Vzdrževanje čebeljih družin in čebelarjenje na tistih geografskih in podnebnih območjih Slovenije, za katera je značilno bodisi zmerno celinsko podnebje s hladnimi zimami in vročimi poletji bodisi alpsko podnebje, za katerega so značilne najbolj ostre podnebne razmere v državi, so za čebelarje poleg vseh zunanjih patogenih in nepatogenih neugodnih dejavnikov izjemno zahtevno strokovno delo. Čebelje družine v naravi zagotavljajo tudi navzočnost nujnih opravevalcev, pomembnih za številne rastlinske vrste. Čebelarjenje samo je tudi pomembna kmetijska dejavnost, »poezija kmetijstva«, ki prispeva k zagotavljanju preskrbe s čebeljimi pridelki ter z lastno in organizirano gospodarsko vzrejo matic avtohtone kranjske čebele *Apis mellifera carnica* zagotavlja obnavljanje čebeljega fonda. Za zagotavljanje vseh opisanih dejavnikov morajo čebelarji glede na svoje izkušnje, znanje in čebelarstvo-gospodarska pričakovanja v svojih čebelarstvih redno vzdrževati toliko čebeljih družin, da bo med njimi vsaj približno 50 % rezervnih čebeljih družin in do 50 % gospodarskih čebeljih družin. Raznolikost geografskih, podnebnih, pašnih in čebelarstvo-tehnoloških razmer z vsemi posledicam, s katerimi se v Sloveniji in drugod spopadajo čebelarji, ter nepogrešljivost čebel za opravevanje rastlinskih vrst v naravi sta brez dvoma dejavnika, ki ju morajo upoštevati tudi splošni administrativni ukrepi. ■

ČEBELARJEVA OPRAVILA V AŽ-PANJIH

V FEBRUARJU

Besedilo in fotografije: **Janez Kropivšek** – Jeronim nad Vranskim, janez.kropivsek@siol.net

Dan se vztrajno daljša in ob sončnem vremenu se že lahko zgodi, da bodo naš spanec zmotili sončni žarki. Soncu se lahko pridruži še brezvetrije in podobne »težave« bodo pestile tudi naše ljubice. Temu razmišljanju bi lahko rekli pobožne želje, saj zima in gosposka pač nikoli ničesar ne podarita. Zima se v zadnjem obdobju nekako pomika proti pomladi, včasih pa nas obišče kar sredi poletja, kot se je to zgodilo avgusta lani. Danes, 27. 12. 2006, ob pogledu skozi okno še vedno lahko vidim, da so travniki zeleni in da tudi rožice še cvetijo. Prav »nespodobno« za božič. V panjih je zdaj že novo življenje, pa če je še tako mrzlo. Ker se mladi naraščaj ne sme prehladiti, čebele »zakurijo«, zato se povečata tudi poraba hrane in cvetnega prahu iz rezerve, saj sta potrebna za proizvodnjo matičnega mlečka. Količina zalege je zelo odvisna tudi od količine in lege zaloga cvetnega prahu v panju. Če želimo hitrejši spomladanski razvoj, je treba pri pripravi čebel na zimo sate s cvetnim prahom premakniti bolj proti sredini gnezda, tako da so čebelam prej dostopni. V tem obdobju pa nikar ne drezajmo v gnezdo in ne povzročajmo hrupa, ker bi s tem razdrli gručo, ki deluje tudi kot samooskrba z vodo med najhujšim mrazom, ko je vsa druga voda v panju in zunaj njega zamrznjena. Vlaga, ki izhlapi v notranjosti gruče, kjer je mlada zalega, se proti robu strnjene gnezda zaradi padca temperature znova utekočini in čebele na robu jo lahko znova prenesejo v sredino za nego mlade zalege. To pa deluje samo toliko časa, dokler je gruča strnjena – dokler mi sami ali kdo drug ne vznemiri čebel. Če smo se že zbudili in se nam zahoče sprehoda, lahko kak lep sončen dan izrabimo za obisk čebelnjaka.

Ob obisku nekega muzeja v Londonu sem dobil slušalke – dve cevki z nastavki za ušesa, prek katerih je bilo mogoče poslušati komentarje v različnih jezikih. Te slušalke so iz higienskih razlogov po uporabi namenjene za reciklažo. Vedno sem bil v mislih s svojimi ljubricami in tako lahko prav s temi slušalkami v stereotehniko poslušam skrivnosti v panju. Gumijasti cevki potihno in neopazno vtaknem skozi žrelo panja, in če slišim, kako negovalke potihno in melodično pojejo uspavanke otročičkom, vem, da je vse tako, kot mora biti, in nemir in srcu je pregnan. Včasih je blaženost tako velika, da ne vem dobro, ali jih slišim ali ne. Če me radovednost premaga, malce potrkam in zaslišim: »Pst ..., da se otroci ne zbudijo!« Lahko pa

je v panju tudi hudo in namesto uspavanke slišimo jok in stok ter klice na pomoč. To se zgodi, če so zboleli ali umrli mati, če primanjkuje hrane ali če je bolna cela družina. Še bolj pa je moje srce žalostno, če je v panju smrtna tišina.

Okvir za pomoč pri žičenju satnikov, zbit in zažičen satnik

Tudi v idealnih razmerah se črevo čebel počasi polni in dan, ko je temperatura v senci več kot 8 °C in ne piha mrzel veter, čebele izrabijo za to, da se otrebijo. Dobro je, če se na to prej pripravimo in obvestimo sosede, da pospravijo perilo in avtomobile, ki so po mnenju čebel najprimernejši za takšno opravilo. Če spimo predolgo, nas naše ljubice lahko prehitijo, pred panji pa opazimo veselo spreletavanje. Čebele iščejo primerno mesto, na katerega bodo izpraznile prenapolnjene trebuščke. Če zunaj leži sneg, pohitimo z odmetavanjem snega in posipanjem drobirja ali žagovine, sicer bomo lahko le žalostno opazovali, kako se podhlajene nabiralke vode ne morejo osvoboditi ledenega oklepa. Prevelik polet v ledeno smrt lahko omilimo tudi s kepo snega na bradi panja. Dobro je tudi pogledati, ali ni kako žrelo po naključju zamašeno s čebelami, ki se jim je pozimi izteklo življenje. Kot povsod drugod je smrt tudi v panju vsakdanja spremljevalka življenja. Pomembno je, da življenje zmaguje. Na jok in stok v panju pa se lahko odzovemo le, če je dovolj toplo. Takrat na hitro pogledamo v panj, da ugotovimo, kaj je narobe. Pomagajo tudi zapiski o stanju v panju iz prejšnjega leta in opazovanje čebel na bradi panja ob izletu. Po

mojem se je najbolje ravnati tako kot čebele, ki vse, kar je bolno, preprosto odstranijo iz panja. Dokler to zmorejo, je družina zdrava. Včasih sem nekoliko bolj »milosten« in skušam rešiti, kar se rešiti da. Lačno družino je od zunaj težko odkriti. Brezmatične družine pa glasno šumijo in so nemirne. Na celini se ta mesec še ne mudi s sanacijo, razen če se odločim, da bom družino uničil zaradi znakov bolezni, npr. nose ... Panjem, v katerih so družine umrle, zapremo žrela, da preprečimo rop. Ko to dopušča vreme, moramo panje obvezno očistiti in razkužiti. Vsekakor moramo ugotoviti vzrok smrti, in če nam ta ni znan ali če smo odkrili znake kužne bolezni, pokličemo na pomoč veterinarja. Ko čebelam zmanjka vode, jo skušajo dobiti zunaj. Če je primerna temperatura in ne piha veter, je dobro, da jim pomagamo in v bližino čebelnjaka namestimo higienski napajalnik, v vodo pa dodamo nekaj soli, ki je prav tako nujna za življenje čebel. Žrela panjev naj bodo dovolj odprta, da bo zračenje čim boljše, hkrati pa mora biti onemogočen vstop škodljivcem. Idealna bi bila visoka podnica z odprto mrežo na dnu, kot je to pri nakladnem panju. Pa žal skoraj ne gre. Če je zračenje slabo, se lahko navlaži izolacija v panju, takšna pa seveda ni več to, čemur je namenjena. S čim manj hrupa jo skušajmo posušiti ali zamenjati. Več o delu pri čebelah pa prihodnji mesec, ker je šele nekako ob sv. Jožefu primeren čas za prvi spomladanski pregled. Ta mesec je ob ugodnem vremenu lahko primeren za barvanje panjev, moramo pa se pripraviti tudi na pomlad in kupiti, izdelati, očistiti in razkužiti oz. popraviti vso potrebno opremo in pribor. Dobra priprava je že polovica opravljenega dela.

Nekaj več pozornosti bom namenil problemu, ki me pri delu s čebelami ovira in jezi. To je »črna gradnja« oz. voščeni prizidki v panju. Ta nadloga v nakladnem

Levo: Satniki vpeti in rahlo navzven ukrivljeni s pomočjo lesenega okvirja pripravljeni za žičenje.

Desno: Stari satniki, očiščeni in razkuženi v vrelm lugu, vpeti v nosilec

panju ni tako velika, ker je v njih prizidke lažje odstraniti. Samo malo dima in čebele se umaknejo, še poteg z dletom in prizidkov ni več. Pri AŽ-panju pa je navadno največ prizidkov na matični rešetki, to pa je v panju težko čistiti, ker se čebele pač obesijo na strop in gruča se s časom samo še večja. Čebele se v panju premikajo samo z nogami, in če je prostora preveč, si pač zgradijo stopnice. Preveč prostora pa zelo rado in hitro nastane. V načrtu je označeno, da naj bo med satniki in matično rešetko 7 mm prostora. Letvice satnika se zaradi napete žice še malce ukrivijo, povesijo se tudi nosilne palice, matična rešetka pa se zaradi nalaganja propolisa dvigne. Če panj izdelava mizar, po navadi še nekoliko poveča zračnost, da pri premikanju satnikov ne bi mečkali čebel. Ob prvi obilnejši paši pa čebele vse te napake zelo temeljito popravijo. Tako postane poseg v plodišče popolno mučenje čebel in čebelarja. Nad satniki popolnoma zadostuje 5,5 mm prostora. Satniki sami so veliki 260 x 410 mm. Tudi nad 3 mm debelo matično rešetko (izdelava Rihar), ki jo po potrebi zamenjam z lesonitom, je samo še nosilna palica, nato pa satnik. Tako čebele ne potrebujejo več prizidkov in jih tudi ne gradijo. Zagotoviti je treba samo to, da sta zgornja in spodnja letvica satnika ravni. Pri vzdolžnem žičenju to ni problem, težave pa nastanejo pri prevozu, ker se mlad sat, poln medu, zelo rad »sesuje« oziroma sesede. Zato satnike žičim pokonci s šestimi žicami, in to vzporedno. Preizkusil sem tudi znameniti IW1, vendar se je izkazalo, da ni dobro. Ko mi je med prevozom s smreke na kostanj uspelo v medišču AŽ-panja zadušiti izjemno močno družino, so se sati, žičeni po sistemu IW1, pravzaprav še bolj pokvarili kot preostali. Poševnost žice ni preprečila sesedanja, ker se je žica brez težav ukrivila, razdalja med posameznimi žicami pa je pri tem načinu še večja. To je slabost tudi pri točenju deviških satov. Pri izdelavi satnikov sem vedno zelo natančen, vendar glede

na velikost čebelarstva uporabljam malce zastarelo tehnologijo. To pa se mi obrestuje pri vnovični uporabi satnikov. Uporabljam lipov les. Vzdolžne letvice imajo na zunanji strani žleb in šest enakomerno razporejenih luknjic za žico, nimajo pa notranjega utora, saj me je ta oviral pri žičenju in poznejšem čiščenju satnikov. Pokončne letvice imajo posnet vogal, da se satnik ne zatika pri premikanju v panju, in luknjice za žeblice. V te luknjice

pred zbijanjem vtaknem žebličke, tako da potem zabijem po dva žeblja hkrati. Na vsaki strani po enega žeblja ne zabijem do konca, tako da nanj pozneje navijem žico, s tem pa prihranim čas pri žičenju. Zbijam v posebnem okvirju oz. šabloni, tako da so vsi satniki enaki. Žico sicer napnem, vendar je satnik pri tem vpet, tako da se ne more skriviti. Neposredno pred vtiranjem satnic žico narebričim z zobatimi kolesci. S tem dam žici potrebno napetost, tako da je napeta tudi, ko se segreje, saj deluje kot vzmet. Satnice pred vtiranjem segrejem v komori na približno 30 °C. Med delom jih imam pod reflektorjem, da se ne ohladijo. Satnico položim na žice satnika, priključim na varilni transformator in počakam nekaj sekund, toliko, da se na satnici pokažejo sledi žice. Zložim jih pokonci, da se ne krivijo, in v tem položaju počakajo do uporabe.

Ko sat ni več uporaben, ga pozimi, ko izpraznim medišča, izločim. Pred kuhanjem sate izrežem skupaj z žico, voščine pa skuham v kotlu ter stisnem v stiskalnici za sadje, v kateri je pletena plastična vreča. Pazim, da se brozga v vedru dovolj počasi ohlaja, saj tako dobim čistejši vosek. S spodnje strani ohlajenega kolača voska naslednji dan odstranim še nečistoče. Ta vosek potem prodam ali

pa iz njega naredim sveče. Za svoje satnice uporabim vosek iz pokrovcov.

Grobo očiščene stare satnike križno zložim na kovinsko stojalo, jih pritrdim in nekaj minut kuham v 200-litrskem kovinskem sodu, v katerem vre 3-odstotni natrijev lug. Z vrha sode sproti odstranjujem »smetano«. Po kuhanju v lugu satnike najprej v drugem sodu sperem s hladno vodo, nato pa še z visokotlačnim čistilcem. Vzamem jih s stojala in pokonci zložim na mizo, nato pa vanje potisnem okvir, tako da se vzdolžne letvice ukrivijo za kakšen centimeter navzven. S tem so satniki povezani, tako da jih lažje nosim in posušim. Po vnovičnem žičenju so satniki očiščeni, razkuženi in tudi popolnoma ravni. Res je, da moram satnike ob menjavi satnic še enkrat žičiti, vendar v panjih skoraj ni več »črne gradnje« in delo s čebelami je lažje, življenje zame lepše, za nekatere čebele in kakšno matico pa daljše. ■

Kaj je treba ob lepem vremenu storiti februarja?

Pregledati drobir ali testni vložek.

Očistiti dno panja.

Opazovati dogajanje na bradi panja.

Poskrbeti za napajalnik.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NAKLADNEM PANJU V FEBRUARJU

Besedilo in fotografije: **Mihael Kamplet** – Pekre

Februar je hladen mesec. Če januarja ni bilo izletnega dneva in če takega dneva ni niti v začetku februarja, to ni nič hudega. Čebele,

ki imajo dovolj kakovostne hrane, lahko prestanejo tudi sto dni brez izleta. V manjšem obsegu se že pojavi zalega, zaradi tega pa čebele zvišajo temperaturo v gnezdu na 34 °C. Poraba hrane se poveča, s tem pa se poveča tudi količina vlage. Panji naj bodo opaženi, saj s tem preprečimo prepah med stiki naklad in ublažimo nihanje temperature zaradi zunanjih sprememb. Odvečna vlaga v panju lahko povzroči plesnenje satja. Nabiranje vlage preprečimo z vmesnim pokrovom in časopisnim papirjem ter z odprtim žrelom spodaj.

Panjev ne odpiramo. S pregledom počakamo do cvetenja vrbe ive (mačice). Ko nastopi izletni dan, gremo k čebelam, jih opazujemo od zunaj in si svoja opažanja zapišemo. Pokrov dvignemo in papir, če je vlažen, odstranimo. Nadomestimo ga s približno tremi polami časopisnega papirja, ki naj segajo čez rob, tako da ga pokrov nato upogne.

Izvlčemo vložek in po drobirju ugotovimo moč in položaj gnezda. Pred panji odmečemo ali raztrosimo sneg, da bo prej skopnel. Letos sicer kaže, da tega dela ne bo prav veliko, ker je do sredine januarja zima zelo mila in brez snega.

Satniki pripravljeni za razkuževanje

Predelana panjska podnica za testiranje odpada varoj

Ker s čebelami nimamo dosti dela, lahko razmišljamo o svoji opremi oz. o svojih panjih. Tudi o njihovih slabostih, ne glede na to, ali jih izdelujemo sami ali jih kupujemo oz. si jih marca ogledujemo na sejmu v Celju. Za vsak panj velja, da mora biti uporaben in preprost, za nakladnega pa še, da morajo biti vsi sestavni deli zamenljivi, torej da so enotne, standardne mere.

Podnica

Podnica je po svoji konstrukciji res preprosta. Takrat, ko je bila zamišljena, čebel še niso ogrožale varoje. Po pojavu tega zajedavca je podnica postala neprimerna, zato ji je odzvonilo. Le kdo bo julija, ko čebele dosežejo vrhunec številčnosti in ko v naravi ni paše, spredaj drezal v panj ter vstavjal in izvlačil mrežo in vložek za kontrolo varoj! Če pa števila varoj ne spremljamo, ukrepamo na slepo. Zdaj je že mogoče dobiti nove izvedbe podnic, z mrežo na dnu in z vložkom, ki ga je moč izvleči. Vložek mora biti neprepusten za vodo in mora toliko tesniti, da mravlje nimajo dostopa v panj. Stare podnice lahko predelamo. Z vbodno žago 3 cm od notranjega roba izžagamo dno. Vzdolžna reza utrdimo z letvicama, velikosti 2 x 2 cm. Čez izrezano površino pritrdimo mrežo. S spodnje strani podnice kot vodilo za vložek pritrdimo štiri letvice, velikosti 2,5 x 2 cm. Naredimo še vložek iz vodotesnega lesonita ali aluminija. Vložek izvlačimo od zadaj, pri tem pa ne pridemo v stik s čebelami. Če je komu žal izrezati podnico, lahko naredi tudi drugače. V tem primeru naj zadnjo stranico odstrani z dna in nanjo zgoraj pritrdi štiri letvice, velikosti 2 x 2 cm. Na odstranjeni zadnji del privijačimo dve polzaporici za prijem pri izvlačitvi. Potrebna sta še vložljiva mrežica in vložek iz aluminijaste pločevine. Opravljamo od zadaj. Če nameravamo panje prevažati ali pridelovati cvetni prah, pa so zahteve nekoliko drugačne.

Naklade so izpostavljene vremenskim vplivom. Najbolj jim škoduje izmenično delovanje vlage, rose in sončne pripeke. Prednja stran je najbolj izpostavljena, zato je škoda tam največja. V lesu, ki je zaradi vlage napet, popustijo celo žebliji, in ko se les spet osuši, gledajo glavice žeblijev milimeter ali dva iz lesa. Žebliji so slab vezni element za naklade. Boljši so samorezni vijaki. Zaradi napenjanja in krčenja lesa se pojavijo razpoke na stikih, na morebitnih grčah, včasih pa zaradi nehomogene rasti les celo počí. V vse te razpoke pronica vlaga in uničuje naklade. Pri nepravilno vgrajenem lesu se lahko spodnji ali zgornji rob naklade upogne celo toliko, da tam izletavajo čebele. Zato velja, da mora biti les za panje lepe rasti, brez grč, lice deske pa mora biti obrnjeno navzven.

Stiki stranic pri nakladah so lahko izdelani na dva načina. Klasično, tj. z rogljičenjem (cink) in zbiti z žebliji, ali na utor in pero, zlepljeni in vijačeni. Lepilo mora biti odporno proti vodi. Prevladuje mnenje, da je spoj z rogljičenjem za les najboljši spoj. Sam nisem tega mnenja. Po dolgoletni uporabi naklad z enim in drugim spojem se bolje držijo tiste, ki so delane na utor (na prednji stranici) in pero (na stranski stranici), lepljene z lepilom, odpornim proti vodi, in spete s samoreznimi vijaki (univerzalni vijak) z vgrezjeno glavo.

Satnik

Klasični LR-satnik ima dve manjši hibi. Prva je, da amaterski, ljubiteljski izdelovalec sam le s težavo izdelava stranske letvice, druga pa je ta, da se sat pri točenju zaradi razstojiščnih izboklin na stranskih letvicah ne usede na koš točila. Zaradi tega se sat pogosto poškoduje oz. zlomi v zgornji tretjini, vsekakor pa prej kot pri AŽ-satu, ki se s celotno površino usede na koš točila. Zadnji čas je mogoče kupiti plastične nosilce - razstojišča, ki odpravijo obo problema. Če uporabimo plastične nosilce, lahko stranske letvice preprosto našagamo iz tako imenovane »colarce« (25 mm). Če so sati deviški ali če menimo, da se bodo lomili, pa te nosilce/natikače pred točenjem snamemo.

Pri dvotretjinskih nakladah je gnezdo v plodišču dvakrat prekinjeno, zato je prehod iz ene v drugo naklado nekoliko otežen. Poleg odmika satov po višini vpliva na prehodnost tudi satnik sam. Zgornja letvica satnika je dovolj močna za LR-satnik, za dvotretjinski satnik pa je po svoji trdnosti predimenzionirana. Višina letvice vpliva na prehodnost, širina letvice pa na graditev prizidkov. Ena rešitev je ta, da sta spodnja robova letvice precej obrušena oz. posneta. Sam sem se odločil za nekoliko drugačno rešitev, namreč za letvico, velikosti 20 x 12 mm, in s 4 mm utorom za vstavitve satnice,

saj ta po svoji trdnosti popolnoma zadostuje. Čebele letvico obzdajajo s skrajšanimi celicami, s tem pa je olajšan tudi prehod iz ene v drugo naklado. Posledica tega je, da nastane več prizidkov, in če bi naklado preprosto dvignili, bi z njo povlekli tudi nekaj satov iz nižje naklade. Da se to ne zgodi, naklado strižno nekoliko zasukamo, da popustijo prizidki, šele potem pa jo dvignemo. Spodnjo letvico lahko nadomestimo z dvema letvicama, velikosti 5 x 10 mm, z vmesnim presledkom 5 mm. Takšnega satnika ni treba žičiti. Satnico vstavimo skozi presledek pri spodnjih letvicah in utor zgornje letvice zalijemo z voskom.

Millerjev pitalnik mora imeti poševno dno z nagibom proti odvzemu, saj je v nasprotnem uporabna le polovica pitalnika, v drugi polovici pa zastaja hrana.

Matično rešetko dobimo v dveh izvedbah, in sicer plastično iz izsekanimi prehodi in kovinsko, paličasto. Dobri sta obe. Plastična lepo tesni, je toplejša in manj prehodna, vendar se pri odstranjevanju prizidkov rada poškoduje. Po nekaj letih jo je treba zamenjati. Sam jo uporabljam spomladi in obvezno takrat, kadar sta matici v dveh, po višini sosednjih nakladah. Kovinska, paličasta matična rešetka je hladnejša, vendar je bolj prehodna in trpežnejša.

V vmesni pokrov lahko začasno ali za stalno vgradimo begalnico. Sam uporabljam begalnico s premerom 26 cm in z osmimi kanali. Pokrov mora biti iz lesa ali iz materiala, odpornega proti vodi, zgoraj mora biti obit s pločevino. Navadna, proti vodi neodporna iverna ali lesenitna plošča ni primerna, saj zaradi vlage iz panja hitro razpade. ■

VETERINARSKI NASVETI ZA FEBRUAR

Besedilo: **Borut Preinfalk**, dr. vet. med., Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut

Ob običajnih zimah je mesec februar pri nas še vedno zelo zimski mesec z obilo snega in nizkimi temperaturami. Letošnja zima pa je nekaj izjemnega. 6. januarja, ko sem pisal ta prispevek, je bilo vreme delno jasno, termometer pa je kazal 8 °C. Okrog 13. ure so čebele izletavale po vodo in nosile že prve koške cvetnega prahu z leske. Kakšno bo vreme februarja, lahko le ugibam, zato bo letošnje pisanje kakršnih koli navodil zelo nehvaležno. V praksi se bomo morali prilagajati nenavadnemu vremenu in pozorno spremljati razvoj čebeljih družin. Če se bo nadaljevalo toplo in suho vreme, se bo zalega verjetno pojavila prej kot po navadi. Poraba zimskih zalog bo hitrejša in nevarnost lakote spomladi večja. Glede na to, da so čebele lahko izletavale skoraj do novega leta, se februarja ni bati nose mavosti, ne glede na vrsto medu, na katerem čebele prezimujejo. Če se bo zalega pojavila prej kot po navadi, se utegne problem varoje pojaviti že pred glavnimi pašami, če pri zimskem zatiranju nismo bili dovolj uspešni. Zato bo treba naravni odpad spremljati že v začetku aprila, in če bo treba, bomo tudi takoj ukrepali.

Če čebele ne bodo izletavale vsaj 14 dni skupaj, se bo v tem času nabralo dovolj mrtvic na podnicah, da jih bomo lahko oddali v laboratorijski pregled na navzočnost spor nose in pršičavost. Vzorci drobirja s podnice so zelo uporabni tudi za ugotavljanje spor hude gnilobe in varoj. Za vzorec zadostuje do roba napolnjena velika žlica drobirja, ki naj bo brez mrtvic. Ne glede na vreme februarja še ne bomo posegali v panje, zato je zdaj pravi čas, da se pripravimo

na novo sezono. Naredimo si načrt, kako se bomo spopadali z varojami in si priskrbimo tudi ustreza sredstva za spomladansko zatiranje, če se bo za to pokazala potreba. Pripravimo si tudi ustrezno število gradilnikov za trotovine, tako da jih bomo ob prvem večjem pregledu lahko vstavili v panje. Gradilnik mora obsegati najmanj polovico AŽ-sata.

Preglejmo lanske zapiske o vseh zdravstvenih posegih v panje, analizirajmo morebitne napake ali pomanjkljivosti, da jih letos ne bomo ponovili. Če še nimate čebelarskega dnevnika, si ga omislite za to leto. K temu čebelarje obvezujejo tudi veterinarski predpisi in smernice dobre čebelarske prakse. Zadostuje navaden šolski zvezek, ki mu oštevilčimo strani in na prvi list zapišemo svoje podatke in številko čebelnjaka. V ta zvezek bomo zapisali vsa kupljena sredstva za zatiranje varoj, datume njihove uporabe, čas karence, datume točenj medu, obiske veterinarja itd. Čebelarski dnevnik mora biti ves čas v čebelnjaku na vpogled, tudi ob morebitni inšpekcijski kontroli. ■

Knjigovez – Božo Vražič

Čebelarjem vežemo letnike revije Slovenski čebelar

Po ugodnih cenah vežemo letnike revije Slovenski čebelar v trdo vezavo. Lahko jih prinesete ali pošljete po pošti na naslov: Knjigoveznica Vražič, Celovška cesta 172, 1000 Ljubljana. Naši prostori so na dvorišču za restavracijo McDonalds, poleg garaž mestnega avtobusa. Za dodatne informacije, prosimo pokličite po tel.: 01 519 57 14 ali GSM 041 604 189.

JOŽICA IN JOŽEF TRATNJEK – USPEŠNA POMURSKA VZREJEVALCA MATIC

Vprašanja: **Janez Mihelič**

Odgovori in fotografije: **Jožica in Jožef
Tratnjek**

Da ne bomo predstavljali samo uspešnih čebelarjev pridelovalcev medu, smo se tokrat odločili, da nekaj vprašanj zastavimo kakemu uspešnemu, a manj znanemu vzrejevalcu matic z obrobja Slovenije, ki ima vse možnosti, da postane znan in uspešen pri svojem delu. V uredništvu smo se odločili za Pomurje in za mlada vzrejevalca matic, Jožico in Jožefa Tratnjek, ki sta pri tem delu dosegla že zelo lepe uspehe. Kot pravita, se bosta v bližnji prihodnosti, če bo šlo vse po sreči, kmalu uveljavila kot pomembna slovenska vzrejevalca matic, tako po količini kot po kakovosti vzrejenih matic. Mlada zakonca živita in čebelarita v vasi Žižki pri Črenšovcih, v ravninskem delu Pomurja. Vas je zelo lepa, v njeni okolici rastejo številne medovite rastline, tako da je nektarna paša do sredine julija dobra. Seveda imajo čebele najboljšo pašo na akaciji. Pozno poleti nastopi brezpašna doba, ki traja vse do jeseni, ko zamedijo nekatere jesenske medovite rastline. Ker sta ugotovila, da je v slogi moč, sta si Jožica in Jožef Tratnjek razdelila delo pri vzreji matic, tako da to vedno poteka neovirano in v zadovoljstvo njihovih kupcev.

**Najprej smo ju vprašali, koliko časa že čebelari-
ta in ali je čebelarjenje pri njih že tradicija. Prvi
je njune začetke in njuno čebelarstvo predstavil
Jožef:**

»V družini nismo imeli čebel, spominjam pa se stara-
rega očeta, ki mi je pripovedoval o dogodku iz svoje
mladosti. S prijateljem sta našla čebeljo družino, jo

Jožica Tratnjek pri pregledu čebelje družine

dala v koš in družinica je do jeseni pridno izletavala in nabirala medicino. Ko pa je zavladal hud mraz, sta koš s podstavkom prenesla v toplej prostor, saj sta hotela pomagati čebelam, da bi lažje prestale nizke temperature. S tem sta naredila veliko napako, saj so čebele začele izletavati in nastala je prava panika. Odnesele sta jih na njihovo staro mesto, tiste, ki so izletele, pa sta morala skozi okno spustiti na prosto, kjer so popadale v sneg in seveda pomrle. Tudi družinica iz koša ni preživela zime, saj se ji ni uspelo pravilno pripraviti na hitro spremembo temperature. Zakaj sem svojo zgodbo začel s tako žalostnim dogodkom? Zato, ker se navezuje na moje prvo srečanje s čebelami. Nekoč sva s prijateljem obiskala starejšega čebelarja in ta naju je povabil do čebelnjaka, iz katerega je izletavalo petdeset družin. Bilo je prav čarobno poslušati čebelje brenčanje, saj je zvenelo kot simfonija. Pozneje sem še večkrat obiskal tega čebelarja in mu začel pomagati pri točenju in drugih preprostih opravilih (seveda sem sprva vrtel točilo – zame je bila to prava nagrada!). Kmalu sem ga prosil za en roj, ko bo to le mogoče. Po njegovih napotkih sem si kupil prvi panj, ga prebarval ter postavil na njegovo mesto v sadovnjaku. A kaj mi bo panj, če je moj čebelarski učitelj pozabil name in na čebele? Pa ni bilo tako. Nekega popoldneva, že bolj proti večeru, je na dvorišče prišel starejši možki. Ob sebi je potiskal kolo, za sedežem pa je bil v bel prt ognjen koš s čebelami. Srce mi je takrat za trenutek začelo močnejše biti, verjetno od sreče, ki sem jo doživel. S sabo je pripeljal tudi nekaj satnic, saj jih sam tedaj še nisem imel. Ko smo družino zvečer vsipali v panj, so se začele uresničevati moje sanje.

Jožef Tratnjek pred prašilčki iz stiroporja

Čebelarški svetovalec

Glasilno Čebelarške svetovalne službe ČZS, št.: 02/07 (SČ 02/07)

Slovenija doživela pesticidni udar

Besedilo: Vlado AUGUŠTIN

Odbor državnega zbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je kot matično delovno telo 11. januarja 2007 obravnaval in sprejel predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o fitofarmaceutskih sredstvih, ki ga je vlada poslala v obravnavo in potrditev državnemu zboru. Na vladni predlog zakona se je pravočasno odzvala Čebelarška zveza Slovenije ter vsem članom omenjenega odbora poslala stališče, da bo sprejetje takšnih dopolnitev ogrozilo obstoj slovenskega čebelarstva, avtohtone kranjske čebele (*Apis mellifera carnica*) in drugih naravnih danosti, na katere smo Slovenci tako ponosni.

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o fitofarmaceutskih sredstvih (v nadaljevanju FFS) dopolnjuje postopek registracije s priznavanjem registracij drugih držav članic Evropske unije, s tem pa želi na slovenskem trgu zagotoviti večjo izbiro primernih fitofarmaceutskih sredstev. Prav tako dopolnjuje tudi sistem prodaje FFS in izobraževanja uporabnikov ter natančneje določa pristojnosti Fitosanitarnе uprave RS. Odprava izdaje posameznih upravnih aktov pri manjših spremembah, npr. v zvezi z izdajo odločbe o registraciji FFS, odpravlja administrativne ovire. Predlagani zakon spreminja tudi kazenske določbe, saj so te usklajene z zakonom o prekrških, ki določa globe v evrih.

Na veliko žalost vseh čebelarjev nove predlagane re-

šitve omogočajo večjo dostopnost in izbiro FFS tako profesionalnim kot neprofesionalnim uporabnikom. Možnost nakupa nevarnih FFS bodo namreč imeli tudi posamezniki, ki ne bodo opravili izobraževanja o varni uporabi pesticidov. Čebelarji zato lahko utemeljeno pričakujemo povečano število pomorov čebel s FFS, kajti preprostejše kupovanje in manj strokovna uporaba pesticidov bosta brez dvoma negativno vplivala na čebelarstvo. Pri tem ne smemo pozabiti še na ogrožanje zdravja ljudi in na dodatno obremenitev okolja z FFS, ki je že zdaj zelo velika.

Pri sprejemanju predloga zakona se je znova več kot očitno pokazala dvojna morala naše države, ki se je z izjavo št. 42 v pristopni pogodbi k Evropski uniji zavezala, da bo še naprej izvajala vse ustrezne ukrepe, potrebne za zagotovitev ohranitve avtohtone kranjske čebele (*Apis mellifera carnica*) na ozemlju Republike Slovenije. Kako bo sprejetje omenjenega zakona pripomoglo k ohranitvi naše avtohtone čebele, presodite sami.

Predlog zakona bo državni zbor sprejemal po skrajšanem postopku. Čebelarška zveza in slovenski čebelarji zato vse poslanke in poslance državnega zbora pozivamo, naj glasujejo proti temu zakonu in s tem za ohranjanje avtohtone kranjske čebele (*Apis mellifera carnica*), našega okolja in narave, s tem pa tudi za našo prihodnost in prihodnost naših otrok.

Kako označujejo med v Egiptu

Besedilo: Andreja Kandolf

Posledice globalizacije čutimo malodane na vsakem koraku. Tako lahko v naših trgovinah, prav tako pa tudi v trgovinah drugod po svetu, najdemo artikole iz vsega sveta. V trgovinici zunaj hotelskega naselja znanega turističnega letovišča v Egiptu prodajajo marsikaj, skratka, vse tisto, kar razvjen turist potrebuje. Na majhnem prostoru je nametano vse, kar si poželiš: od vode do kozmetike, torbic, spominkov, ki so videti tako kot tisti, ki jih najdeš v Hrvaškem primorju. In v vsej tej zmešnjavi sem na polici poleg marmelade, v lični 250 g embalaži, našla med. Pravzaprav sem ga iskala, saj so nam pri zajtrku v hotelu med drugim ponudili tudi med. Izvora tega medu sicer nisem poznala, vendar mi je egiptovski vodnik povedal, da tudi v tej državi pridelujejo med. Na moje vprašanje, kaj čebele nabirajo, saj razen puščave in morja nisem videla ničesar drugega, mi je rekel, da trave, kaj pa drugega. V mislih je imel zelenje ob delti Nila. V medu sem na podlagi pelodne analize poleg peloda evkaliptusa našla največ cvetnega prahu, ki je zelo podoben pelodu črne detelje, nekaj zrnc je celo na las podobnih pelodu pravega kostanja. Egipčani verjamejo, da ima med izjemno moč. Kot je povedal vodnik, njegova nečakinja z medom »zdрави« neplodnost, a je – sicer nerad – priznal, da neuspešno.

Ne samo da je bil med v trgovini v ličnem kozarcu, tudi zavit je bil po vseh predpisih o predpakiranih živilih, torej vsebine ni bilo mogoče spremeniti, ne da bi kozarec odprli ali spremenili embalažo. Še več, bil je celo v vrečki z okrasnim trakcem.

Še bolj kot sama embalaža so mi zbudile pozornost oznake na nalepki za med.

V državi, v kateri ima večina Evropejcev prebavne motnje, najdem med z oznakami, ki nam zagotavljajo, da skrbijo za higieno živil na vseh stopnjah pridelave, predelave ...! Še več, imajo celo certifikat kakovosti in državno oznako, ki jo podeljuje tamkajšnje ministrstvo za zdravje.

Na nalepki v arabščini piše še, da je to 100 % naravni med, št. 1., visoke kakovosti.

1. Ne smemo ga pustiti na svetlobi oz. ne sme biti izpostavljen sončnim žarkom.
2. Hraniti ga moramo pri sobni temperaturi in v zračnem prostoru.
3. Ne smemo uporabiti mokre žlice in ne smemo ga hraniti v kovinski posodi.

Ta med je namenjen za hrano, preventivo in zdravlilo (po posvetovanju z zdravnikom). Je 100 % naravni med in zato je zelo občutljiv na mraz, saj ta povzroči kristalizacijo. V tem primeru ga damo za 10 minut v posodo z vrelo vodo, mešamo in tako se povrne v prvotno stanje. To ne vpliva na kakovost in sestavine. Izdelan je po egiptovskih standardih 355 za leto 2005. Poreklo: Egipt. Datum proizvodnje: junij 2006. Rok uporabe: junij 2008. Ena žlica lahko zate in za tvojega otroka naredi čudež. Dober tek! Poskusi sam in govori o nas z veseljem. Vsebina: 250 g. Rok trajanja: 2 leti.

Ob medu je bila priložena še zgibanka, ki govori o:

»Koristi medu« Ima veliko pozitivnih lastnosti, a vseh ne moremo naštet. Dokazala jih je tudi medicina. Naj jih navedemo samo nekaj: poveča vitalnost, še posebej od 40. leta naprej, pomaga pri boleznih dihal, ohranja mladost (upočasnjuje staranje), pomaga pri zniževanju pritiska, daje nam energijo, pomaga pri duševnih boleznih, pri boleznih želodca, pri utrujenosti, pomaga ljudem s težavami pri spolnosti, priporočljiv je za športnike, vpliva na dobro delovanje srca, pomaga pri alergijah, povečuje apetit, pomaga pri rakavih obolenjih, dober je za oči, lase, je učinkovit proti mikrobom, krepí delovanje ledvic in jeter. In še in še in še ...

To je preventiva pred številnimi različnimi boleznimi. Ali obstaja stvar, ki je zate pomembnejša kot tvoje zdravje? Ali veste, zakaj matice živijo dlje, so zdrave in močne? Živijo 20-krat dalj časa kot druge čebele. Zato smo mi izbrali najboljšo hrano in smo se specializirali za izdelavo naravnega medu. Proizvajalec za-

gotavlja, da je to 100 % naravni med. Za vsako pošiljko, pri kateri bi ugotovili, da samo ena kapljica medu ni 100 % naravni med, vam bo proizvajalec plačal 10.000 dolarjev!«

Slovenski čebelarji se seveda ne strinjamo z vsemi oznakami in navodili na nalepki in v zgibanki. Proizvajalec z napisom na nalepki zagotavlja, da gre za naravni med visoke kakovosti. Seveda smo v našem laboratoriju ta med z zanimanjem analizirali. Če naš med vsebuje več kot 15 mg/kg HMF, ga ne štejemo več v kategorijo visoke kakovosti. Ta med pa je bil star nekaj mesecev in je vseboval kar 37 mg/kg HMF. Vendar to v državah z visokimi temperaturami ni nič nenavadnega. Za med tropskega izvora je dovoljena vsebnost HMF 80 mg/kg, med, ki ne izvira s teh območij, pa lahko vsebuje največ 40 mg/kg HMF. Precej pod najnižjo sprejemljivo vrednostjo za naše razmere je bila tudi aktivnost encima diastaze.

Slovenski med ima precej višjo aktivnost encima diastaze. Encimi so tisti, ki veliko prispevajo k vrednosti medu. Samo predstavljajte pa si, kaj bi se zgodilo, če bi bil slovenski med na neki trgovski polici nekje v svetu skupaj s tem medom, okrašenim z vsemi mogočimi oznakami, zavitim v vrečko, v ličnem kozarčku s pokrovom, ki jasno dokazuje, da med ni bil še nikoli odprt. Kaj mislite, katerega bi kupec izbral?

OBVESTILO

Sporočamo Vam termine in lokacije za SEMINARJE, ki jih bo vodila Tanja Magdič:

VODENJE KNJIG ZA DRUŠTVA (enostavno knjigovodstvo z enostavnimi postavkami):

- LUKOVICA: četrtek, 01.02.2007 ob 16 h v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici
- RAKIČAN: torek 06.02.2007 ob 16 h v prostorih Srednje kmetijske šole Rakičan
- NOVO MESTO: četrtek, 15.02.2007 ob 16h v prostorih Kmetijske šole Grm
- SLOVENSKA VAS PRI PIVKI: sreda, 21.02.2007 ob 16h v prostorih Območnega izobraževalnega središča
- ŠKOFJA LOKA: sreda, 28.02.2007 ob 16h v čebelarskem domu v Škofji Loki

DAVČNA ZAKONODAJA PO NOVEM ZAKONU O DOHODNINI

- LUKOVICA: četrtek, 01.02.2007 ob 17.30h v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici
- RAKIČAN: torek 06.02.2007 ob 17.30h v prostorih Srednje kmetijske šole Rakičan
- NOVO MESTO: četrtek, 15.02.2007 ob 17.30h v prostorih Kmetijske šole Grm
- SLOVENSKA VAS PRI PIVKI: sreda, 21.02.2007 ob 17.30h v prostorih Območnega izobraževalnega središča
- ŠKOFJA LOKA: sreda, 28.02.2007 ob 17.30h v čebelarskem domu v Škofji Loki

Morebitna vprašanja na ti temi lahko posredujete po pošti na naslov ČZS ali na tanja.magdic@wecocommerce.si.

OBVESTILO - POPIS NEPREMIČNIN

Kot ste bili že preko različnih virov obveščeni, poteka med 1. decembrom 2006 in 30. aprilom 2007 popis nepremičnin. V popis nepremičnin so zajete stavbe, stanovanja oz. hiše in nestanovanjski deli (garaža, drvarnica...). Med stavbe in dele stavb prištevamo tudi kmetijske objekte oz. objekte za kmetijsko uporabo. Eden izmed njih je tudi čebelnjak. Evidentiramo ga kot stavbo z enim nestanovanjskim delom. Površina čebelnjaka se izračuna kot zmožek stranic a x b zunanje roba sten. Neto tlorisna površina je enaka uporabni površini.

Senič Lidija

Pridobitev statusa kmeta

Besedilo: **Tanja Magdič**

Pridobljen status kmeta omogoča nakupu kmetijskih zemljišč, graditev objektov, oprostitev dajatev, uvoz kmetijske mehanizacije, odobritev posojil ... **Status kmeta pa ni pogoj za pridobitev kmečkega zavarovanja!** Status kmeta lahko pridobi posameznik, ki se ukvarja s kmetijsko dejavnostjo ali posameznik, ki bi se želel ukvarjati s kmetijsko dejavnostjo. Oseba, ki želi pridobiti status kmeta, vложи vlogo na sedežu upravne enote, v kateri ima posameznik prijavljeno stalno bivališče ali v kateri je večina kmetijskega zemljišča, katerega lastnik je.

POGOJI:

1. Fizična oseba je kmet, če:

- je lastnik, zakupnik oz. drugačen uporabnik kmetijskega zemljišča,
- je družinski član osebe, ki je lastnik, zakupnik oz. drugačen uporabnik kmetijskega zemljišča,
- je oseba, ki je iz kmetijske dejavnosti pridobivala pomemben del dohodka, zdaj pa zaradi starosti in delovne nezmožnosti ne opravlja kmetijske dejavnosti na kmetiji, ki skrbi za obdelavo kmetijskih površin,

- na upravni enoti poda izjavo, da bo sama ali ob pomoči drugih obdelovala kmetijska zemljišča, za katera se izkaže, da jih bo pridobila.

2. Ustrezna usposobljenost za opravljanje kmetijske dejavnosti

Organ v ugotovitvenem postopku potrebuje tudi dokazilo o usposobljenosti za opravljanje kmetijske dejavnosti (dokazilo o končani poklicni ali srednji kmetijski šoli ali potrdilo o opravljenem preizkusu znanja). Kot dokazilo o usposobljenosti se šteje tudi, če je vlagatelj star več kot 30 let in ima od 15. leta naprej najmanj 5 let delovnih izkušenj na kmetiji ali v posamezni kmetijski dejavnosti.

3. Pomemben del dohodka iz kmetijske dejavnosti

Kot pomemben del dohodka iz kmetijske dejavnosti se upošteva vrednost kmetijskih pridelkov na kmetiji, vključno s prihodki iz naslova ukrepov kmetijske politike in iz naslova državnih pomoči v gospodarskem letu pred ugotavljanjem, če ta dosega najmanj dve tretjini letne plače na zaposlenega v RS v istem obdobju. Pravna podlaga za pridobitev statusa kmeta je Zakon o kmetijskih zemljiščih.

OBVESTILO

Čebelarji, ki bi želeli oddati med v brezplačno analizo, naj izpolnijo spodnja obrazca in ju skupaj z vzorcem pošljejo na Čebelarstvo Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica. Minimalna količina vzorca je 450 g. Podrobnejša navodila najdete v decembrski številki Čebelarskega svetovalca letnik 2006.

Prijavni obrazec za delno analizo medu

Ime in priimek čebelarja

Naslov čebelarja

Telefonska številka

Številka čebelnjaka

Datum točenja

Pašni okoliš, v katerem so čebele nabirale medičino

Ali so bili pred začetkom paše sati v medišču prazni, če ne: od kod izvira med, ki je bil pred začetkom paše v medišču?

DA

NE

Čebelarjevo mnenje o vrsti medu

Kateri paket ste izbrali? (prekrižajte kvadratik pred želenim paketom.) Če želite, da za isti vzorec medu opravimo analize iz več paketov, označite zeleni vrstni red opravljanja analiz v kvadratek pred številko paketa. Če npr. želite, da opravimo analize paketa št. 2 in št. 3 je vaša prva izbira paket št. 3, potem v kvadratik pred št. 3 vpišite 1, pred paket št. 2 pa vpišite 2. 1. 2. 3. Če ste izbrali paket št. 3, izpolnite še: Uporabljena sredstva v zadnjih treh letih:

Sredstva 2004

Sredstva 2005

Sredstva 2006

Datum

Podpis

POOBLASTILO: Podpisani _____,

(ime in priimek)

(reg. št. čebelnjaka oz. KMG-MID)

Številka vzorca (izpolni ČZS)

upravičenec za financiranje stroškov fizikalno-kemičnih, mikroskopskih in senzoričnih analiz medu (30. člen Uredbe o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva v RS v letih 2005-2007 za leto 2007, Ur. l. RS, št. 112/2006), pooblaščen Čebelarstvo Slovenije (vlagatelja skupnega zahtevka), da v mojem imenu vložim skupni zahtevek za financiranje stroškov fizikalno-kemičnih, mikroskopskih in senzoričnih analiz medu.

podpis

VI SPRAŠUJETE, MI ODGOVARJAMO

Ali moramo na kozarec medu nalepiti prelepko tudi če med prodajamo na domu ali ga podarimo?

Da. Čebelarji dajemo v promet predpakirana živila. To pomeni, da med in ostale čebelje pridelke napolnimo v maloprodajno embalažo preden jih damo v promet. Embalaža mora obdajati živilo, tako da vsebine ni mogoče spremeniti brez odprtja ali spremembe embalaže. Kupec mora vedeti, da kozarca pred njim ni nihče odprl, zato čez kozarec nalepimo prelepko, lepilni trak ali se kako drugače znajdemo. Elegantna rešitev je prelepka KBZ, ki bo poleg tega, da bo boste zagotovili osnovni zakonodaji, kupcu dali vedeti, da prodajate med, ki je kontrolirane kakovosti. Vsak kozarec pa mora biti ustrezno označen, v njem mora biti vsaj takšna količina medu, kot piše na nalepki. Velikost črk, ki označuje količino izdelka, mora biti vsaj 4 mm (odvisno od količine izdelka). Predlagam, da si preberete članek ge. Helene Stopar: Predpakirani izdelki-zahteve meroslovne zakonodaje, ki je bil objavljen v oktobrski in novembrski številki Čebelarškega svetovalca letnika 2006.

Že pred leti smo registrirali dopolnilno dejavnost čebelarstvo. Ali po novem zakonu o dohodnini lahko prodajamo čebelje pridelke kot dopolnilna dejavnost z ugotavljanjem davčne osnove po normiranih odhodkih?

Z Zakonom o kmetijstvu – ZKme (Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo) je dopolnilna dejavnost na kmetiji definirana kot s kmetijstvom oziroma gozdarstvom povezana dejavnost, ki se opravlja na kmetiji in omogoča kmetiji boljšo rabo njenih proizvodnih zmogljivosti ter delovne sile družinskih članov. V Uredbi o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji (Uradni list RS, št. 61/05 z dne 30.6.2005) je kot vrsta dopolnilnih dejavnost na kmetiji navedena tudi predelava medu in čebeljih izdelkov.

Čebelarstvo (pridelava medu in drugih čebeljih pridelkov) je kmetijska dejavnost, ki se tudi po novem Zakonu o dohodnini - ZDoh-2 (Uradni list RS, št. 117/2006 z dne 16.11.2006) šteje za osnovno kmetijsko dejavnost. Davčna osnova iz osnovne kmetijske dejavnosti se po tem zakonu praviloma ugotavlja pavšalno na podlagi katastrskega dohodka oziroma pri čebelarstvu na podlagi ocene dohodka na panj. Na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov se pri osnovni kmetijski in osnovni gozdarski dejavnosti lahko davčna osnova ugotavlja le, če celotna kmetija (osnovna kmetijska in osnovna gozdarska dejavnost v okviru posameznega gospodinjstva) in za obdobje najmanj petih let preide na ta način ugotavljanja davčne osnove.

Registracija dopolnilne dejavnosti pri upravni enoti in davčnem organu je potrebna le za predelavo čebeljih proizvodov. Davčna osnova se v primeru dopolnilne dejavnosti lahko ugotavlja bodisi na osnovi dejanskih prihodkov in odhodkov (vođenje knjig) bodisi z upoštevanjem normiranih odhodkov.

Glede na navedeno svetujemo vsem, ki ste pri upravnih enotah dopo Inilno dejavnost čebelarstva registrirali že pred leti, da poizveste, kaj dejansko imate registrirano kot dopolnilno dejavnost. Če imate prijavljeno le čebelarstvo in čebeljih pridelkov ne predelujete (na primer v medicino, medeni liker, propolis, ...), je smiselno, da to dejavnost odjavite.

Čebelarjem, ki ne želite biti obdavčeni pavšalno po panju (za pridelavo) pa svetujemo, da nemudoma stopite na pristojni davčni urad in priglasite ugotavljanje davčne osnove na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov normiranih odhodkov – seveda, če vam ustreza, da boste za celotno kmetijo tako obdavčeni.

Tanja Magdič

Ali se čebelar, ki nima katastrskega dohodka, lahko zavaruje kot kmet?

Vključitev čebelarja v kmečko zavarovanje je mogoča tudi, če čebelar nima katastrskega dohodka, ki bi ga pridobil z uporabo kmetijskih in gozdnih zemljišč. Pogoj je doseganje najnižjega dohodka (cenzusa) za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 104/05 ZPIZ-1-UPB3, 69/06 ZPIZ-1G) je glede na prvi odstavek 2. člena Odredbe o določitvi najnižjega dohodka kmečkega gospodarstva (Ur. l. RS, št. 11/2003) mogoče upoštevati dohodek iz kmetijske dejavnosti, če je bil dobiček podlaga za odmero davka iz dejavnosti oziroma dohodnine.

Oseba, ki se želi vključiti v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot kmet in ne razpolaga s katastrskim dohodkom na kmetiji, lahko v skladu s pojasnilom Ministrstva za finance, ob prijavi v pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot dokazilo za doseganje premoženjskega cenzusa predloži:

- odločbo o odmeri akontacije dohodnine in drugih obveznosti iz kmetijstva, ali
- odločbo o odmeri dohodnine, ali
- davčnemu organu predloženi davčni obračun akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti.

Kmečko zavarovanje je mogoče za čas od ene do 40 ur tedensko.

Tanja Magdič (povzeto po odgovoru Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, št. 02340-685/2006)

Uradne ure ob **ponedeljkih med 10. in 14. uro: Andreja Kandolf**, svetovalka za zagotavljanje varne hrane, ČZS, Brdo pri Lukovici 8, tel.: (01) 7296133, 040 436 514, e-pošta: andreja.kandolf@cebelarska-zveza-slo.si; **Vlado Auguštin**, svetovalec za tehnologijo, Mestni trg 4, 8330 Metlika, Tel.: 040 436 516, (07) 30 60 236, e-pošta: vlado.augustin@siol.net; **Tanja Magdič**, svetovalka za ekonomiko, Janšev čebeljak na Breznici, Tel.: 040 436 513, e-pošta: tanja.magdic@wecocommerce.si; **Jožica Kapun Maršik**, terenska svetovalka, Martjanci 5C, 9221 Martjanci, Tel.: 040 436 517, (02) 548 18 18, e-pošta: ceres@email.si; **Lidija Senič**, vodja službe, Vinska gorica 10, 3204 Dobrna, Tel.: 040 436 515, e-pošta: lidija.senic@siol.net. Uradne ure svetovalcev na sedežu ČZS so ob **četrtkih, med 8 in 14. uro.**

Stojišče panjev AŽ in AŽ nakladnih panjev

Plemenilna postaja s prašilčki

Ko je pozneje k panju pristopil stari oče, mi je tiho dejal: »Tudi jaz sem imel čebeljo družino, a samo eno poletje. Tudi tebi ne bo uspelo obdržati tega panja.« No, zgodilo se je prav nasprotno in čebele so postale moja druga ljubezen. Vsega tega se spominjam tako dobro, kot bi se bilo zgodilo včeraj. Kljub dedkovi slabi napovedi so moje čebele ostale in se razvijale ob pomoči dobrega mentorja. Vsako leto sem dokupil kak panj in tako sem pred odhodom v vojsko imel že petnajst družin. Vojaški rok sem služil v Srbiji. Tam sem spoznal zastavnika, ki mi je v upravljanje zaupal trideset nakladnih panjev. To delo sem z užitkom opravljal, saj mi je vojaščina tako minevala hitreje. Po prihodu iz vojske sem spoznal svojo življenjsko sopotnico Jožico. Skupaj sva ustvarila še močnejše in naprednejše čebelarstvo. Prestala sva tudi grenko izkušnjo. Nekoč je Jožica po piku čebele vsa zatečena obležala, začelo jo je dušiti in morala sva v bolnišnico. Izkazalo se je, da je zelo alergična na čebelji strup. Kljub temu nisva odnehala in po dolgotrajni terapiji, zaradi katere sva morala vsak mesec potovati na Golnik, sva premagala tudi to oviro. Zdaj je tudi to za nama, tako da se Jožica brez kakršnega koli strahu lahko ukvarja s čebelami. Oba sva pridobila tudi certifikat čebelar/čebelarka.

V Prekmurju so že od nekdaj živeli zelo pridni čebelarji. Ker so bili tudi razgledani, so jih ljudje zelo spoštovali. Ko so iz košev prešli na premično satje, se je začel uveljavljati »dunajčan«, to je panj s premičnim satjem, obrnjenim prečno na žrelo, sicer bolj znan kot panj na toplo stavbo. Ti panji so bili med seboj povezani v tako imenovane ležeče omare, odvisno od velikosti čebelnjaka. Posamezen panj je imel prostornino zdajšnjega sedemsatnega panja. V starih ohranjenih čebelnjakih, raztresenih po pokrajini ob reki Muri, lahko dunajčane najdemo še dandanes. Tudi sam sem dobil tak panj iz začetka dvajsetega stoletja. Lep primerek takega panja je tudi v če-

belarskem muzeju pri Šalamunovih v vasi Krapje. Po zapisih na zadnjih vratcih teh panjev lahko sklepamo, da so čebelarji že tedaj vodili neke vrste panjski list, razlika je le v tem, da je bil z lepo čitljivo pisavo zapisan na notranjih delih panjev.

Ko sva s soprogo razširila čebelarstvo, so se pojavile težave pri prodaji medu, reševala pa sva jih tako kot večina drugih pomurskih čebelarjev – večino ga je odkupilo ljubljansko podjetje Medex, preostanek sva prodala na domu. Zdaj imava sto petdeset pridobitnih družin; petdeset jih je v nakladnih panjih, preostali panji pa so na prevoznih enoti. Pred dvema letoma sva začela uvajati trietažni panj, prvi rezultati so dobri, zato bova v prihodnosti vse dvoetažne panje zamenjala s trietažnimi. Ob vrhuncu razvoja ima ta panj dovolj prostora za vse čebele, ki bi sicer dosti prej prešle v rojilno razpoloženje. Po kostonjevi paši narediva rezervne družine, s katerimi spomladi nadomestiva morebitne zimske izgube, če pa katera ostane, spodnjo združiva z rezervno, saj tako hitreje doseževa močno družino.«

Kakšno opremo za čebelarjenje imata?

»Pri opremi naj najprej poudarim 8-satno samoobračalno točilo, ki ga krmili sodobna krmilna tehnologija. Za tako točilo je podjetje Logar na kongresu Apimondie leta 2003 v Ljubljani prejelo bronasto odličje. Omenim naj še sončni topilnik, ki s svojo velikostjo in pravilno izvedbo omogoča, da med letom nobena voščina ne ostane nepretopljena. Za boljšo predstavo naj povem, da je vanj mogoče pravilno naložiti štirideset izrezanih satov. Še posebej je koristen pri vzreji matic, ker zdaj nobeden prizidek ali nepravilno zgrajen satič ne konča v sodih, temveč so vsi v zelo kratkem času pretopljeni, temperatura, ki jo doseže ob polnem sončnem obsevanju, pa je 100 °C. Tudi pri krmljenju družin si pomagava s prečrpavanjem, saj je postopek občutno hitrejši. Nakladne panje po večini uporabljava za testiranje matic in v vzrejališču. Žal Pomurci vse preveč

negodujemo, vsaj glede odkupov medu, saj smo regija z majhno kupno močjo prebivalstva, tako da doma ne moremo prodati večjih količin medu, večja mestna središča pa so preveč oddaljena.«

Kakšno je zdajšnje stanje čebelarstva v Pomurju?

»Pomurci smo priden in delaven narod, takšni pa so tudi čebelarji. Pri nas je precej velikih čebelarstev, nekateri se poklicno ukvarjajo s to dejavnostjo, drugi smo razpeti med redno zaposlitvijo in čebelarjenjem. Pomurje ni bogato s čebeljimi pašami, zato je veliko čebelarjev prevoznikov, svoje čebele pa prevažajo po vsej Sloveniji. Nekateri se celo ozirajo v sosednjo Madžarsko, vendar jim tam nihče ne jamči za varnost čebel. Manjši čebelarji čebelarijo doma in se s to dejavnostjo ukvarjajo bolj ljubiteljsko. Tudi po gostoti čebelnjakov se razlikujemo od preostalih pokrajin, saj je ob izdelavi pašnega katastra na zemljevidu večkrat skoraj zmanjkalo prostora za označitev vseh čebelnjakov.«

Kdaj sta se odločila, da bosta vzrejela matice?

»Želja, da bi poskusila vzrejati matice za najine potrebe, je v naju tlela že dolgo. Vsak, kdor ima večje število panjev, ob določenem času potrebuje oplojene matice. To sva hitro spoznala tudi midva. Začela sva izdelovati majhne plemenilnike, v katere sva nasipala čebele in jim po določenem času vcepila zrel matičnik. Na začetku je ta način za najine potrebe zadostoval. Počasi sva osvojila modern način vzreje matic.

Pozimi smo s čebelarskimi prijatelji obiskovali različna predavanja (obiskujemo jih še dandanes) naših in tujih uglednih strokovnjakov o tehnologiji čebelarjenja. Teme predavanj so bile odlične in vsak, ki se jih je udeležil, je v svoj mozaik znanja, ki ga ima, dodal kak nov kamenček.«

Za kakšno tehnologijo vzreje matic sta se odločila in kako jo izvajata?

»Spoznala sva veliko načinov vzreje, izbrala pa sva tistega, ki je najprimernejši tako za naju kot za čebele. To je način nasipaja suhih čebel v Segebergerjev plemenilnik. Ta plemenilnik je narejen iz stiroporja, a je topel in poleti dovolj hladen, ker zunanje temperature ne prenaša v notranjost plemenilnika. Ima tudi prezračevalno mrežo, ki čebelam omogoča dovolj dobro počutje in vstop svežega zraka. Čebele nasipava v vnaprej pripravljene plemenilnike, dodava jim neoplojene matice ter jih za dva dni umakneva v tih, miren in dovolj hladen prostor. Potem jih razvrstiva po stojalih in že tretji dan pridno letajo, saj so oblikovale svojo lastno družinico. Če matičnike vcepiljava v že oblikovane (formirane) plemenilnike, skušava odbrati lepe, dovolj velike in seveda zrele matičnike. Deseti dan po izvalitvi matičnika preveriva, ali je matica že začela zalegati. Kakovostne in zdrave mati-

ce, ki jih vlagava v plemenilnike, so iste starosti, zato praviloma istočasno, to je deseti dan po rojstvu matice, začenejajo svoje življenjsko opravilo. Ko čebele vzredijo zalego do stadija zrele žerke, že lahko vidimo, kakšne kakovosti bo vzrejena matica. Določen odstotek teh matic preizkusiva v svojem čebelnjaku, ki je na drugi lokaciji. Posebno skrb namenjava zdravstvenemu stanju najinih čebel. Tako pošiljava čebele, drobir in tudi matice same v laboratorijsko testiranje na spore noseme, pri tem pa nama veliko pomaga dr. vet. med. Lidija Matavž.

Naj v nekaj stavkih opišem tudi sam postopek odbire in presajanja ličink. Ko v čebelnjaku odbereva družino, ki po svojih pozitivnih lastnostih odstopa od drugih družin, lahko pri njej odbereva enodnevno zalego, če je ta pokrita, lepo strnjena in če je družina zdrava. V panj med pokrito zalego vstaviva mlad, lepo zgrajen nezaležen sat. Družino stimulatивно hraniva bodisi s pogačo bodisi s tekočo hrano. Hrane ne dodajava, če je v naravi obilna paša, ker čebele napolnijo celice, preden jih matica zaleže. Ta sat bo matica zelo hitro zalegla, in to v lepih ekscentričnih krogih, tako da je razlika med najstarejšimi in najmlajšimi žerkami samo nekaj ur. Četrty dan po tistem, ko je matica zalegla sat, ga izvlečeva in narahlo ometeva. Pri tem je treba paziti, da ga ne stresamo preveč, ker bi se žerke lahko utopile v matičnem mlečku. Že pred tem na vzrejni letvici pripraviva umetne ali naravne voščene matične lončke, v katere kaneva po dve kapljici razredčenega in nekoliko ogretega matičnega mlečka. Potem s posebej pripravljeno zajemalko iz sata z zalego odzvemava po eno žerko in vsako posebej vlagava na matični mleček v lončkih. Posebej moramo biti pozorni, da se žerke, ko jih polagamo na mleček, ne potopijo. Ko presadimo ličinke v vse matične nastavke – po navadi jih je do trideset – jih vstavimo v starter.

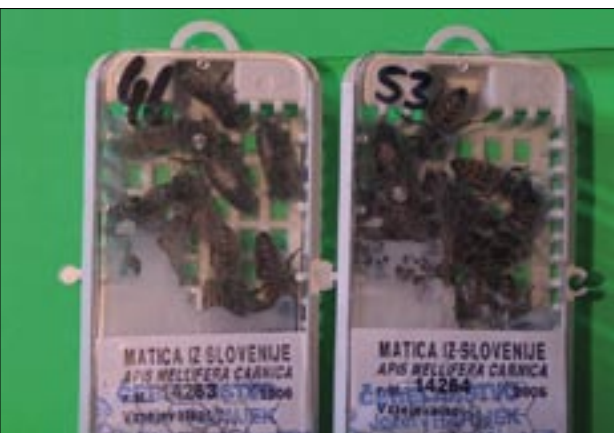
Kaj je starter? To je panj, v katerem so čebele brez matice, zalega vseh starosti in seveda dovolj kakovostne hrane. Zelo pomembno je, da je hrana kakovostna. Čebele v takem panju hitro sprejmejo ličinke na vzrejnem satniku na letvici z matičnimi nastavki, v katerih so enodnevne ličinke. Pozorni moramo biti na zasilne matičnike na preostali zalegi, ki je v panju. Te moramo odstraniti prej, preden vstavimo satnik s presajenimi žerkami oz. ličinkami. Po štirindvajsetih urah vzrejni satnik preselimo v rednik.

Kaj je rednik? Rednik je normalna čebelja družina brez matice, v kateri je večina zalege pokrita in v kateri je veliko čebel. Tudi v tem panju potrgamo vse morebitne zasilne matičnike in družino izdatno krmi. Čebele bodo donegovale vstavljene matičnike, paziti pa moramo, da tak satnik pravočasno odvzamemo, kajti če tega ne bi storili, bi taka družina po izvalitvi prve matice izrojila.

Gradnja satja v prašilčku pomeni, da je matica oplojena

Matice v transportnih matičnicah pripravljene za prodajo

Vsi vzrejevalci zato uporabljamo inkubator, v katerega pet dni pred izvalitvijo preselimo matičnike. Pri inkubatorju moramo upoštevati relativno vlago zraka – ta mora biti 56 % – in temperaturo – ta je 34,5 °C. Kako naprej, pa sem opisal že v prejšnjem odgovoru.«

Kako pripravita matice za prodajo?

»Matice pošiljamo domačim in tujim čebelarjem. Za vsakogar, ki jih naroči, jih pravilno zapakirava in pošljeva, če pa ima morda še kako vprašanje, mu nanj tudi odgovoriva. Matice pakiramo v plastične matičnice, ki so se izkazale za praktične tako pri dodajanju kot pri transportu. Odvzem matic izvedeva pred pripravo pošiljke. Matico popoldne odvzameva iz plemenilnika in jo oddava na pošto, naslednji dan zjutraj, ko se poštna enota odpre, pa jo lahko vsak, ki je pošiljko matic naročil, tudi dvigne.«

Kako je z vzrejo matic v Pomurju?

»Pomurski vzrejevalci pri vzreji ne izstopamo iz slovenskega povprečja. Izjema je nekaj poklicnih

vzrejevalcev, ki jim ni čisto najbolj po volji, da se s tem zelo pomembnim in žlahtnim opravilom trudimo tudi manjši vzrejevalci. Vzreja matic je krona pri obvladovanju znanja o čebelarstvu. S temi besedami nas je nagovoril zdaj že pokojni dr. Janez Poklukar, ko nam je v Rakičanu pri Murski Soboti predaval o vzreji matic ter osnovah genetike čebel. Pomurski čebelarji, ki smo obiskovali njegova predavanja, smo mu hvaležni za ta prispevek.

Dobro sodelujemo tudi s Kmetijskim inštitutom Slovenije (KIS). Testi matic, ki jih opravlja KIS, so v korist obema stranema: čebelarji vzrejevalci kakovost za kakovost svojih matic, KIS pa nadzira kakovost in lastnosti matic pri vseh vzrejevalcih. Sam menim, da bo treba čim prej določiti območja ekotipov krajske čebele, ker se je čebela sama že davno prilagodila določenim podnebnim razmeram. Nekaj smo o tej temi govorili že na decembrskem srečanju vzrejevalcev v prostorih ČZS na Brdu pri Lukovici.«

Kakšen način zamenjave matic priporočate?

»Matice lahko zamenjujemo na veliko načinov, odvisno od stanja v čebelji družini oz. še posebej od vremena. Dostikrat čebelarji pravijo, da čebele prve zaznajo spremembo vremena, zato pri dodajanju, če je le mogoče, upoštevajmo, da čebel ni dobro vznemirjati, če vremenske spremembe ne ugajajo tudi nam. Izberimo miren dan, na katerega čebele v naravi vsaj nekaj nabirajo. Potem lahko izberete tudi metodo, ki vam je do zdaj dala najboljši rezultat.

Eden od številnih načinov je, da vzamete kupljeno okroglo plastično dodajalno matičnico, ki ima obliko pokrova s premerom deset centimetrov, v panju brez vznemirjenja poiščete sat z matico ter odvzame- te staro matico. Na drug ometen sat z zrelo zalego in medom pravilno namestite okroglo rešetko, čebele iz panja pa ne smejo priti pod pokrov okrogle dodajalne matičnice. Potem z nožem izrežete eno od palčk na plastični okrogli dodajalni matičnici, tako da dobite odprtino, skozi katero spustite matico z njenimi spremljevalkami pod matično kletko. Nato z gobico zaprete odprtino in sat previdno vstavite v panj. Taka družina ne sme imeti kakih skritih matičnikov. Pri takem dodajanju je uspeh zelo velik. Ta način mi je že davno opisal g. Edi Senegačnik. Uporabljam ga zlasti tedaj, kadar so čebele na oddaljeni paši, tako da ne morem preverjati sprejema matice. Pod tako okroglo dodajalno matičnico lahko matica neovirano zalega, dokler ji ne zmanjka praznih celic, potem pa jo čebele v večini primerov osvobodijo.

Zelo preprost je tudi tale način: Staro matico odvzamemo in na isto mesto obesimo nekoliko razmaknjen sat z mlado matico v prenosni matičnici. Naslednji dan odlomimo zaporu na matičnici in sat brez vznemirjenja čebel spet vrnemo na njegovo mesto. Po nekaj dneh odstranimo matičnico in pustimo

Prekmurski vzrejevalci na seminarju o vzreji matic na Zelenici

panj pri miru. Če so čebele mirne, je matica gotovo sprejeta.

Po tednu dni lahko že pogledamo, ali mlada matica zalega.

Ko čebelar prejme matico po pošti, mora vedeti, da je v čebelnjaku ne sme pustiti na prepihu ali celo na okenski polici, na katero sije sonce. Vsak

vzrejevalec s težkim srcem odvzame matico iz plemenilnika, ker je to velik šok za čebele, ki so ostale v plemenilniku. Zato si vzrejevalec za vsako matico želi, da ne bi umrla v matičnici oz. da je čebele zaradi nestrokovnega dodajanja ne bi zadušile. Pri menjavi matice nikoli ne hitite, delajte počasi in premišljeno. Vsem čebelarjem želiva veliko uspehov pri zamenjavi matic. Pa še en nasvet: V panjih, v katerih so mlade, kakovostne matice, so čebele bolj zdrave in tudi pridelki so temu primerno večji kot v slabih s slabimi maticami. Spomnite se na to pravilo, ko boste v začetku maja ocenjevali kakovost matic, površino zalege ter živalnost družin. Družine, ki bodo zaostajale v razvoju, bodo imele tudi manjše pridelke, zato vam svetujem, da jim čim prej zamenjate matice. Ker je vzrejevalec matic zdaj pri nas več kot pred leti, to ni več problem. Še bolje pa je, da matice naročite že pred začetkom sezone, saj s tem olajšate delo vzrejevalcem, pa tudi prej boste prejeli naročene matice ali matičnike.

Ob koncu, a ne nazadnje, naj vsem čebelarjem zaželiva še veliko uspehov in obilo sladkega pridelka v novem letu. ■

Novice in obvestila

Čebelarke drobtinice iz Avstrije

Avstrijski čebelarji so z novim letom dobili novo strokovno revijo z naslovom BIENEN AKTUELL, dozdajšnja tri glasila - Bienenvater (po 127 letih), Bienenwelt in Alpenlaendische Bienenzeitung - pa so prenehala izhajati. Pravzaprav so se omenjena tri glasila združila v eno. Urednik Hans Vockenhuber pojasnjuje, da so revije združili predvsem zaradi stalnega zmanjševanja števila čebelarjev - stari umirajo, mladih ni dovolj - in zaradi zniževanja stroškov. Letna naročnina za novo glasilo je 14,50 €. Uredniški odbor bodo poslej sestavljali vsi nekdanji uredniki omenjenih treh revij.

Lani so avstrijski čebelarji pridelali 5000 ton medu, in to predvsem gozdnega. Ker ta količina zadostuje le za približno 50 % potreb avstrijskega tržišča, preostalo polovico uvozijo iz novih članic Evropske unije in tudi iz čezmorskih dežel. Ker je domači med precej dražji, je treba kupce stalno obveščati o kakovosti in pomenu domačega pridelka. Avstrijska čebelarica organizacija seveda nima denarja za drage reklame v javnih občilih, zato za ta namen izrablja različne možnosti, ki se ji ponudijo. Tako so za svojega »medenega ambasadorja« razglasili znanega smučarja in dvojnega olimpijskega zmagovalca v nordijskih disciplinah Felixa Gottwalda. Ta je namreč po zmagi povedal novinarjem stavek, ki je postal pravi slogan: »Jaz ne potrebujem nobene dodatne prehrane, meni zadostuje za zajtrk kruh z medom.« Po objavi te

izjave se je občutno povečala poraba medu. Ali imamo tudi pri nas kakega znanega športnika ali kako znano medijsko osebnost, ki bi hotel/hotela pred televizijskimi kamerami izjaviti kaj podobnega na račun slovenskega medu? Za propagiranje svojih proizvodov Medex vsako leto porabi več tisoč evrov. Tako velikih stroškov si naša organizacija seveda ne more privoščiti. Prava medijska zvezda, ki občasno zasije s televizijskih zaslonov, pa bi lahko nevsiljivo in z velikim učinkom povedala stavek ali dva v našo skupno korist, ne da bi jo to kaj stalo.

Pomislimo malo, ali morda sami poznamo takšno medijsko zvezdo ...

Franc Šivic

Uredba 2006 - zahvala vsem!

Kot vodja Uredbe 2006 se zaposlenim na ČZS, svetovalni službi, vsem službam MKGP, predvsem pa vsem čebelarjem na terenu (predsednikom, tajnikom, koordinatorjem itd.) iskreno zahvaljujem za ves trud, ki so ga vložili v izvedbo Uredbe 2006. Prav vsak, ki je kakor koli pomagal pri izvedbi, ima zasluge za to, da smo Uredbo realizirali v tolikšni meri. Seveda je še precej rezerve, vendar bomo samo skupaj še uspešnejši. Skupaj skušajmo odpraviti vse slabosti, ki so se pokazale med izvedbo, zato vas prosim, da svoje predloge posredujete ge. Lidiji Senič (040 365 515).

Cilj vseh naj bo - zadovoljni in uspešni slovenski čebelarji!!

Boštjan Noč, vodja Uredbe 2006

VIRI ČEBELJIH PAŠ - ZGODNJA (PRVA) SPOMLADANSKA PAŠA

Besedilo in fotografije: **Trajče Nikoloski** - Vzgojno-izobraževalni zavod Vrtnarska šola Celje - Višja strokovna šola

NAVADNA JAPONSKA KUTINA – *Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl. Družina: rožnic – Rosaceae

Rod: To je rod listopadnih, po navadi trnastih, spomladi cvetočih grmov, ki jih gojimo zaradi okrasnih cvetov in dehtečih plodov. Te rastline so odporne proti mrazu. Najbolj jim prija sončna rastišča in dobro odcedna tla. Na apnenčastih tleh jih lahko prizadene kloroza, sicer pa so občutljive tudi za različne plesni in bakterije, ki povzročajo ožige. Poznamo še: *C. cathayensis*, *C. speciosa*

Domovina: Doma je na Japonskem. Lahko uspeva na soncu in v polsenci, na kakršnih koli običajnih tleh, odporna je proti mrazu in dobro prenaša onesnažen mestni zrak.

Druga imena: Znana je tudi kot goreč grm.

Opis: Okrasni listopadni grm, ki zraste do 2 m visoko. Po večini se široko razraste, goste veje so delno polegale, delno pokončne, nekoliko trnate in gole. Skorja mladih vej je olivno zelenkaste barve. Listi so jajčasti na kratkih pecljih, dolgi 3–5 cm in neenakomerno našagani. Številni zelo lepi cvetovi, ki se pojavijo ob olistanju, so opečnato rdeči, skledasti, veliki približno 3 cm. Rastejo v šopkih, po 2–6 cvetov skupaj v grozdih na dveletnih vejicah. Cveti od februarja do aprila. Plodovi so podobni jabolkom, okrogli, s premerom 4–5 cm, rumeni z oranžnimi pikami, dišeči in užitni.

Razmnoževanje: Naravne vrste razmnožujemo poleti z neolesenelimi ali zelenimi potaknjenci, jeseni pa s semeni. Gojene sorte razmnožujemo samo poleti s stebelnimi potaknjenci.

Medovitost: Je zelo dobra medovita rastlina, na kateri čebele naberejo obilo nektarja in cvetnega prahu. Čebele jo rade obiskujejo ves dan, večkrat se zavlečejo celo v polodprte cvetove. Na 1 ha čistega nasada japonske kutine lahko naberejo do 300 kg medu.

Zanimivosti: S križanjem s kitajsko japonsko kutino so vzgojili številne križance, ki jih s skupnim imenom imenujejo *C. x superba*. Imajo velike cvetove v različnih odtenkih rdeče barve. Japonska kutina je uporabna kot spomladanska cvetna grmovnica, za strižene ali nestržene trnate žive meje, in kot rezano cvetje. Pri rastlinah, posajenih ob zidovih, moramo stranske poganjke takoj po cvetenju prirezati na 2–3 brste oz. očesa, že v ravnem obdobju pa je treba obrezati tudi vse poganjke, ki rastejo proč od zidu.

Japonska kutina

TROBENTICA ali jeglič – *Primula veris* Huds. Družina: jegličevk – Primulaceae

Rod: To je rod enoletnic, dveletnic in zelnatih trajnic, med katerimi je nekaj zimzelenih vrst. Vse vrste jegličevk imajo liste v pritličnih rozetah, cvetovi pa so cevasti, zvonasti ali trobentasti in na vrhu široko razprti. Cvetna stebela, listi, čašni listi in včasih tudi deli venčnih listov so pri nekaterih naravnih vrstah in gojenih križancih in sortah pokriti z voskastim, moki podobnim poprhom. Poznamo še: **avrikelj** – *P. auricula*, **kranjski jeglič** – *P. carniolica*, ki je slovenski endemit z Notranjske, zaščiten od leta 1922, **visoki jeglič** – *P. elatior*, **navadni ali sobni jeglič** – *P. obconica*, **kitajsko primulo** – *P. sinensis*, **spomladanski jeglič** – *P. veris*, **trobentico** – *P. vulgaris* in **trobentico** – *P. acaulis* (L.) Hill.

Domovina: Suhe do delno vlažne livade, travniki. Raste po skoraj vsej Evropi in Aziji. Pogosta je na istih rastiščih kot mali zvonček, raste pa tudi po drugih travnikih, v svetlih gozdovih in med grmovjem.

Druga imena: brkončnica, frcanjka, jeglic, jeglič, golčica, golščica, gospodična, nadušnik, ovčica, pergarca, piskalica, režika, šmigovec, trobentica.

Opis: Večletna zeltna rastlina, ki zraste 5–15 cm visoko. Listi v pritlični rozeti so nepravilno našagani in zoženi v kratek krilat ročaj. Cvetovi so rumeni, redkokdaj tudi beli, po eden na dolgem peclju. Cveti

do mesec dni, od februarja do aprila, odvisno od vremenskih razmer.

Razmnoževanje: Naravne vrste razmnožujemo s semeni, ki jih posejemo takoj, ko dozoriijo ali spomladi. Gojene križance, sorte in oblike razmnožujemo s koreninskimi potaknjenci. Jegličice iz skupine *Auricula* lahko razmnožujemo v začetku pomladi ali v začetku jeseni z mladimi rastlinami, ki se razvijajo ob strani osrednjih listnih rozet.

Medovitost: Srednja. Zaradi ozke cvetne krone čebele lahko nabirajo nektar samo ob ugodnih vremenskih razmerah za njegovo izločanje. Peloda tako rekoč ni. Trobentice dajejo čebelarjem zmerno pašo, ki pospešuje zaleganje, vendar po navadi ne zadoštuje za potrebe čebelje družine zgodaj spomladi.

Zanimivosti: Med številnimi vrstami in gojenimi sortami jegličev so tudi primerne okrasne rastline za vse vrste vrtov in rastišč: za cvetlične grede in obrobke, kamnite suhe zidove in skalnjake. Vendar je tudi med njimi nekaj vrst, katerih gojenje je zelo težavno, ker ne prenesejo zimske mokrote in polezne vročine. Po legendi naj bi jeglič zrasel na kraju, na katerem je sv. Peter spustil svoje ključke. Korenike so lahko pralno sredstvo. Večja količina listov je zaradi saponinov škodljiva.

Februarja cvetijo: rumeni dren – *Cornus mas* L., črna jelša – *Alnus glutinosa* Gaertn., navadni lapuh – *Tussilago Farfara* L., japonska kutina – *Chaenomeles japonica* Pers., dišeče kosteničevje – *Lonicera fragrantissima* Lindl., škrlatnordeča mrtva kopriva – *Lamium purpureum* L., žafran – *Crocus vernus* Wulf., trobentica – *Primula acaulis* (L.) Hill., alkana

– *Alkanna tinctoria* (L.) Tsch., votli petelinček – *Corydalis solida* (L.) SW., teukrium – *Teucrium fruticans* L., pozimni jasmin – *Jasminum nudiflorum* Lindl., zimzelena brogovita – *Viburnum tinus* L., trepetlika – *Populus tremula* L., mandelj – *Prunus communis* L., navadna lovorika – *Laurus nobilis* L., citronatni citronovec – *Citrus limonum* Risso., pomarančovec – *Citrus aurantium* L., mandarina – *Citrus nobilis* Lour., prava cipresa – *Cupressus sempervirens* L. f. *pyramidalis* in *horizontalis*. ■

Razpis

NADOMESTNE VOLITVE PREDSEDNIKA ČEBELARSKE ZVEZE SLOVENIJE

Slovenske čebelarje obveščamo, da je predsednik Čebelarke zveze Slovenije g. Franc Čebulj dne 20. novembra 2006 podal izjavo o prenehanju opravljanja funkcije predsednika ČZS. Zato je upravni odbor ČZS, na osnovi določil 22. in 25. člena Pravil ČZS, na svoji 11. redni seji, dne 20. novembra 2006, sprejel sklep števil. 184 o razpisu nadomestnih volitev za predsednika Čebelarke zveze Slovenije. Postopek evidentiranja možnih kandidatov za predsednika prične dne 20.11.2006 in mora biti zaključen do 14.03.2007.

Upravni odbor ČZS

Razpis

RAZPIS NADOMESTNIH VOLITEV ZA ČLANA SVETA PRIZNANE REJSKE ORGANIZACIJE ZA KRANJSKO

Slovenske čebelarje obveščamo, da je predsednik Sveta priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo g. dr. Stanko Kapun podal izjavo o prenehanju opravljanja funkcij člana in predsednika Sveta priznane rejske organizacije. Zato je upravni odbor ČZS v skladu z določili 21., 22. in 25. člena Pravil ČZS na svoji 12. redni seji, dne 23.12.2006, sprejel sklep števil. 195 o razpisu nadomestnih volitev za člana Sveta priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo. Člana sveta priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo bodo člani ČZS volili na 56. občnem zboru ČZS, ki bo predvidoma v soboto, 14.04.2007.

Postopek evidentiranja možnih kandidatov za člana Sveta priznane rejske organizacije za kranjsko čebelo se prične dne 23.12.2006 in mora biti zaključen do 14.03.2007.

Upravni odbor ČZS

Vabilo

VABILO NA SEMINAR EKOLOŠKO ČEBELARJENJE

Čebelarška zveza Slovenije v sodelovanju z društvom Ajda organizira in vas vabi na: tridnevni seminar na temo ekološko čebelarjenje.

Seminar bo vodil g. Guenter Friedmann, ki je za posebne dosežke na področju ekološkega čebelarjenja dobil nagrado nemškega ministra za kmetijstvo.

Seminar bo potekal v prostorih Čebelarke zveze Slovenije na Brdu pri Lukovici 8, in sicer: v petek, 09. marca 2007 od 17. do 20. ure; v soboto, 10. marca 2007 od 10. do 18. ure; v nedeljo, 11. marca 2007 od 9. do 13. ure. Za prevod je poskrbljeno.

Kotizacija za udeležbo na seminarju je 20 €, plačljiva pri blagajni ČZS. Prosimo, da svojo udeležbo na seminarju potrdite do 20. februarja.2007 na tel. 01 7296 100.

Čebelarška zveza Slovenije

V MARIBORU JE PREJELA CERTIFIKATE DRUGA GENERACIJA 51 ČEBELARSKIH MOJSTROV

Besedilo: **Norbert Jedlovčnik** in **Janez Mihelič**

Fotografije: **Janez Mihelič**

Šestnajstega decembra 2006 je bil za slovenske, predvsem pa za mariborske čebelarje pomemben in slovesen dan. Šolanje je namreč končala druga generacija čebelarskih mojstrov in na ta dan so prejeli certifikate o opravljenem usposabljanju za naziv čebelarski mojster. Kandidati, ki jih je bilo 51, so predvsem iz Štajerske, nekaj pa jih je tudi iz drugih krajev Slovenije. Slovesna podelitev certifikatov je potekala v slavnostni dvorani na Betnavi v Mariboru, kjer je tudi sedež Čebelarске zveze društev Maribor. Slovesnosti se je poleg slušateljev šole udeležilo tudi več kot sto povabljenih gostov in čebelarjev, med njimi tudi podpredsednika ČZS g. Rajko Kalister in g. Boštjan Noč. Prvi je v imenu ČZS pozdravil vse navzoče ter organizatorjem, izvajalcem in novim čebelarskim mojstrom čestital za izjemen uspeh, saj je slovensko čebelarstvo tako dobilo več kot petdeset strokovno visoko usposobljenih čebelarjev, ki bodo imeli v prihodnje pomembno vlogo pri napredku slovenskega čebelarstva. Razveseljivo je tudi, da je med njimi precej mladih, to pa kaže, da čebelarstvo spet postaja zanimiva kmetijska dejavnost. Navzoče sta pozdravila tudi direktor čebelarске šole iz Gradca v Avstriji, ki je bila nosilka projekta usposabljanja, g. Josef Ulz in Vlado Pušnik, ki je v sodelovanju s svojo zelo prizadevno hčerko Jano Pušnik Pokrivač skrbel za organizacijo šolanja. Ob tej priložnosti se je g. Pušnik zahvalil vsem, ki so sodelovali pri projektu šolanja, še posebej pa g. Josefu Ulzu in g. Norbertu Jedlovčniku, ki je s prevodi predavanj in učnih gradiv za udeležence šolanja opravil izjemno delo. G. Jedlovčnik je potem predstavil potek usposabljanja in med drugim dejal:

»Čebelarška zveza društev Maribor je lani v svoj delovni načrt uvrstila tudi organizacijo šole za pridobitev naziva »čebelarski mojster«. Za ta namen je bila sklenjena pogodba s Štajersko čebelarško šolo v Gradcu in njenim direktorjem g. Josefom Ulzem o prenosu z licenco odobrenega programa avstrijske zbornice za kmetijstvo in gozdarstvo v naše okolje. S programom smo prejeli tudi vsa potrebno in predpisano literaturo v nemškem jeziku. Potem je bilo treba v regijskih ustanovah in institucijah poiskati

Pogled na dvorano med podelitvijo certifikatov čebelarskim mojstrom

specializirane strokovnjake, ki bi bili pripravljene predpisano literaturo po vsebini in obsegu prilagoditi našemu strokovnemu okolju. Sklenjene so bile pogodbe z biotehniško šolo, ekonomsko šolo, s specializiranimi organizacijami za področje financ, varnosti pri delu in posameznimi strokovnjaki. Sprva je bilo načrtovano delo v eni skupini z največ 25 slušatelji. Po objavi razpisa se je izkazalo, da je interes za šolanje izjemno velik, zato smo izobraževanje organizirali v dveh skupinah po 25 in 26 slušateljev. Gospod Ulz je prijazno sprejel svojo vlogo, potem pa je bilo treba zagotoviti še financiranje tega izobraževanja. ČZD Maribor je načrtovala, da bodo slušatelji sami plačali stroške pouka v nemškem jeziku, stroške pouka v slovenskem jeziku pa je prevzela šola Antona Janše v okviru svojega programa za vse slovenske čebelarje.

Cilj prevzetega programa je bil usposobiti čebelarje za vodenje čebelarškega obrata. Temu primerno so bile določene tudi izobraževalne vsebine in izbrani njihovi izvajalci:

- Pomen čebele, njena povezanost z naravo in kmetijstvom – inž. Podjavoršek;
- Oskrba čebel in tehnologija čebelarjenja – inž. J. Ulz;
- Življenje čebel, genetika, selekcija – dr. A. Gregorc;
- Vzreja matic – dr. A. Gregorc, inž. J. Ulz;
- Čebelji pridelki – inž. J. Ulz;
- HACCP I – inž. J. Ulz, A. Kandolf;
- Knjigovodstvo v kmetijstvu – svet. M. Gominšek;
- Gradnje v kmetijstvu in varnost pri delu I – inž. B. Kristof in inž. E. Robnik;

Gospod ing. Josef Ulz (desno) prejema darilo v zahvalo za pomoč pri izvedbi seminarja iz rok Vlada Pušnika in Norberta Jedlovčnika

- Pridobivanje sredstev iz evropskih skladov – inž. J. Ulz, inž. M. Zupančič;
- Ekonomika poslovanja, poslovni načrt – prof. B. Damjan;
- Marketing – inž. J. Ulz, prof. B. Damjan;
- Davčni predpisi – svet. M. Gominšek;
- Osnove prava in pravni posli – prof. J. Topalovič;
- Pedagoške osnove komuniciranja in vodenja I – svet. P. Gominšek;
- Korespondenca I – prof. M. Guitl.

Od 4. novembra 2005 do zaključnih izpitov 1. in 2. decembra 2006 je bilo opravljenih 411 izobraževalnih ur, od tega 300 ur ali 73 % neposrednega pouka, 56 ur ali 13,6 % praktičnega dela v sedmih skupinah, 30 ur ali 7,3 % je bilo namenjenih poučnim ekskurzijam, 8 ur ali 1,9 % je bilo namenjenih izpolnjevanju testov in 17 ur ali 4,2 % izpitom.

Od 300 ur predavanj je 27 % učne snovi posredoval inž. Ulz v nemškem jeziku. Predavanja so bila neposredno prevajana, prav tako pa je bilo prevedeno tudi gradivo, ki so ga prejeli slušatelji. Predavanja v slovenskem jeziku so temeljila na predpisanih gradivih v nemškem jeziku. Zelo prizadevni predavatelji so pripravili tudi gradiva, nekatera celo v obsegu učbenikov, in jih posredovali slušateljem.

Presenetili so nas s svojim specialističnim znanjem, jasnim in preglednim podajanjem, demokratično vodenimi diskusijami in z odgovori na vsa zastavljena vprašanja. Testna vprašanja so bila metodično pravilno in strokovno zahtevno zastavljena. Ni skrivnost, da smo imeli nekateri težave pri prvih testih, tako da je bilo treba teste ponavljati. Tudi zato smo pozvali udeležence, naj se na teste dobro pripravijo, saj smo le tako lahko zagotovili neovirano organizacijo pouka.

Naš razredni starešina in ravnatelj g. Vlado Pušnik je imel kar precej usklajevalnega dela. Pri tako velikem projektu se pač pojavljajo upravičene zamenjave predavateljev in spremembe programa. Slušatelji pa teh sprememb, razen kadar smo prejeli obvestila,

nismo začutili, saj ni odpadla niti ena od 411 načrtovanih ur. Vse je bilo pravočasno urejeno.

Pred zaključnimi izpiti 1. in 2. decembra 2006 je vsak kandidat napisal zaključno nalogo. Cilj te naloge je bil, da vsak kandidat opiše slabosti svojega čebelarstva ter na podlagi pridobljenih znanj opiše poti in sredstva za ureditev stanja.

Za splošni vtis smo predsedniku komisije posredovali izvlečke nalog v nemškem jeziku. Ob pomoči prevajalca pa je vsako nalogo dodatno podrobno pregledal in si pripravil dodatna vprašanja za diskusijo po kandidatuvi predstavitvi naloge pred izpitno komisijo. Naloge so obsegale od 20 do več kot 100 strani, opremljene pa so bile tudi s fotografijami in skicami. Videli smo temeljite gospodarske načrte in številna spoznanja o lastnih napakah pri delu s čebelami, pa tudi načrte za njihovo odpravo. Vse to bo zvišalo kakovostno raven slovenskega čebelarstva, več bo zdravih čebeljih družin, pridelki bodo neoporečni. Nekateri se bodo lotili prevoznega čebelarstva in povečali število svojih panjev, drugi se

Certifikate je ob zaključki seminarja za čebelarstvo mojstre prejelo 51 čebelarjev

bodo lotili vzreje matic in pridobivanja novih čebeljih proizvodov ali pa bodo postopno uvajali nakladno čebelarstvo.

Danes z veseljem ugotavljamo, da so ob dobri strokovni podpori in seveda tudi zaradi prizadevnega dela vsi kandidati uspešno opravili izpit za čebelarstvo mojstra ter s tem uresničili svoje sanje, saj so postali kakovostnejši in uspešnejši čebelarji. «

Brez dvoma si organizatorji na Čebelarški zvezi društev Maribor zaslužijo iskreno zahvalo za odlično pripravljeno izvedbo usposabljanja druge slovenske generacije čebelarstevskih mojstrov, enaka zahvala pa velja tudi Čebelarški šoli v Gradcu oziroma njenemu direktorju g. Josefu Ulzu. Po končanem uradnem delu slovesnosti so organizatorji pripravili še srečanje udeležencev. Ob tej priložnosti so številni, ob prigrizku in kozarčku odličnih štajerskih vin, sklenili nova znanstva in tako končali prijeten dan, ki so nam ga pripravili mariborski čebelarji. ■

Obisk goriških čebelarjev na Štajerskem

Predvsem zaradi druženja in sklepanja prijateljstev smo se člani Čebelarkega društva Nova Gorica 2. septembra lani odpravili na izlet proti vzhodu Slovenije. Z nekaj našimi ženami, pridnimi pomočnicami, ki nam priskočijo na pomoč, kadar je največ dela, nas je bilo več kot 50. Obiskali smo mlado in maloštevilno Čebelarsko društvo Juršinci v Slovenskih goricah.

V kraje, ki jih številni še nismo poznali, nas je gnala radovednost, predvsem glede težav, paš in dela na tem koncu naše domovine. Prijetno nam je, kadar se srečujemo s čebelarji in ljudmi z drugačnimi navadami in drugačnimi naravnimi danostmi. Tudi tokrat smo želeli videti in spoznati zanimivosti na tem območju Slovenije. Obiskali smo zgodovinsko mesto Ptuj in spoznali njegovo vlogo v srednjem veku. Ogljedali smo si najstarejšo vinsko klet v Sloveniji in njen muzej ter spoznali njen pomen v teh vinorodnih krajih. V Juršincih smo poleg nekaterih čebelarjev spoznali tudi predsednika tamkajšnjega čebelarkega društva g. Franca Meznariča, si ogledali njegov čebeljak ter vzorno urejen prostor za točenje medu in skladiščenje čebelarskih pridelkov, ob dobrih medenjakihi pa smo tudi poklepetali o čebelarskih težavah in radostih. Seveda smo se gostitelju oddolžili s spominom na srečanje. Ob tej priložnosti smo si ogledali tudi rojstno hišo in muzej Janeza Puha, izumitelja enakoimenovanih motornih koles. Prijetno smo bili presenečeni nad gostoljubnostjo domačinov, saj so nas pogostili z izjemno kakovostno vinsko kapljico in z značilnim domačim kruhom, imenovanim »opolenki«.

Po kosilu in druženju z domačimi čebelarji smo se vračali ob obronkih Haloz in na poti obiskali še gojišče šampinjonov.

Veseli novih doživetij smo se na poti domov pogovarjali o tem, kako koristni so organizirani izleti, hkrati pa smo tudi načrtovali, kam bi se po nova doživetja odpravili letos, saj tudi na ta način krepiamo našo organiziranost in spoznavamo tako ljudi in kraje kot tudi načine čebelarjenja po vsej naši domovini.

Viktor Zdravec

Blagoslov medu v Dobu

Čebelarsko društvo Domžale je v počastitev zavetnika čebelarjev sv. Ambroža, katerega god je bil teden dni prej, v nedeljo, 10. decembra lani, ob 10. uri v cerkvi na Dobu pripravilo blagoslov medu in drugih čebeljih pridelkov. Čebelje pridelke je med daritvijo svete maše blagoslovil dobski g. župnik Slavko Judež. Med pridigo je g. župnik govoril tudi o življenju in službovanju nadškofa Ambroža, ki je živel v 4. stoletju. Po narodnosti je bil Nmec, dolga leta pa je kot nadškof služboval v Milanu in Italiji. Bil je prijazen, radodaren, zelo natančen

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR
Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure, sobota od 8. do 12. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA DE PARKU
Stryčeva 26, Maribor
Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas:
Pon. - Še. 10h - 15h - 18h Čet.: 9h - 12h
Tor.: 10h - 13h Pet.: 9h - 12h in 15h - 18h
Sre.: 9h - 13h in 15h - 18h

Sobota, nedelja, prazniki zaprto

V naših enotah vam nudimo:

- čebelarsko opremo in pribor
- zaščitno opremo in pribor za čebelarje
- darilno embalažo
- čebelarsko literaturo
- steklena, kartonska in keramično embalažo
- sladkor, sladkorne pogače
- voščene satnice vseh velikosti
- vse vrste čebelarskih pridelkov
- lesene satnike za satnice
- kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov

GSM: 051/348-426 / e-mail: jeno.pp@omis.net

Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na prejemnikove stroške.

IZDAN: 2006, odgovorna: pridelovanje, založništvo: Izdava Puhnik Pokrižič s.p., Maribor

in uspešen pri svojem delu; delal je predvsem za druge ljudi, manj pa zase. Tudi zato je postal zavetnik čebel in čebelarjev, saj čebelarji cenimo in ponesmamo lastnosti, ki jih je imel naš zaščitnik. G. župnik je zbranim priporočil uživanje medu kot naravnega sladila in kot zdravila ob različnih boleznih, še zlasti pozimi, ko so te zelo pogoste. Kot je dodal, je še bolje, če med uživamo že pred boleznijo, saj jo prežene, tako da je ni treba zdraviti. Ob koncu je še posebej priporočil kupovanje medu pri domačih čebelarjih, ki imajo naraven in odličen med. Po maši so čebelarji zbranim pred cerkvijo ponudili v pokušnjo različna medena peciva in napitke.

Tekst in foto: Viktor Svetlin

Belokranjski čebelarji smo ustanovili svojo zvezo

Lani je minilo natanko sto let, odkar so se belokranjski čebelarji prvič želeli povezati v čebelarstvo združenje. Žal je bil tedanji poskus neuspešen. Pobudnik organiziranja g. Konrad Barle je tedaj v reviji Slovenski čebelar napisal: »Belokranjci so skoraj popolnoma opustili čebelarstvo. Čebelnjaki stoje prazni, napol podrti. V vsej Belokrajini ne najdeš čebelarja, ki bi čebelaril s premakljivim delom; sami starokopitneži.«

Da so se stvari v teh stotih letih korenito spremenile, dokazuje delo treh belokranjskih čebelarskih društev, to je ČD Črnomelj, ČD Semič in ČD dr. Jožef Starc Metlika. Še več, neskromno lahko rečemo, da je delo teh društev in njihovih članov lahko za zgled tudi preostalim stanovskim organizacijam v Sloveniji.

Predsedniki društev g. Jani Žvab (ČD Črnomelj), g. Vlado Auguštin (ČD Metlika) in g. Bojan Pavlin (ČD Semič) pri podpisu listine o ustanovitvi zveze.

Ker bi bili pri svojem društvenem delu radi še uspešnejši, smo belokranjski čebelarji na pobudo g. Vlada Auguština, g. Vincenca Petrunce in g. Staneta Pluta 10. decembra 2006 ustanovili Čebelarsko zvezo Bele krajine. S tem smo združili svoje moči in sledili načelu iz slovenskega pregovora, ki pravi: »V slogi je moč«.

Tudi do zdaj nismo bili zaplankani za društvenimi plovci. Vabili smo se med seboj na predavanja in strokovne izlete. Spoznali smo, da je takšno delo občutno cenejše in da si za enak denar lahko privoščimo več znanja, izvedemo cenejše strokovne ekskurzije itd. S skupnimi naporimi smo lani v Črnomlju pridobili čebelarsko izobraževalno središče, namenjeno območju celotne Bele krajine. S tem smo znanje približali našemu članstvu. Glasilo Belokranjski čebelar, ki je začelo izhajati za potrebe črnomaljskih čebelarjev, smo poskusno razširili na vsa tri društva.

Veliko prej pa je delovala sodobna komunikacija v obliki spletne skupine, ki nas je povezovala pri hitrem prenosu informacij in izmenjavi mnenj. Naša skupna skrb za ohranitev kranjske čebele in ekotipa, ki živi na območju Bele krajine, se uresničuje v plemenilni postaji Rog-Ponikve, ki bo belokranjske čebelarje oskrbovala z maticami čiste pasme.

Skratka, neformalna povezava med društvi je bila vzpostavljena že doslej, zdaj pa je dobila še formalno obliko. Z ustanovitvijo zveze ne bo prizadeto delovanje posameznih društev, saj se bomo pa pri tem dopolnjevali in si pomagali, tako da bomo združeni močnejši pri nastopih navzven in pri pridobivanju finančnih sredstev v državi in Evropi.

Predsednik zveze je g. Vlado Auguštin, univ. dipl. inž., ki je tudi do zdaj kot delegat v UO ČZS zastopal interese belokranjskih čebelarjev.

Vlado Auguštin

Peti slovenski čebelarski praznik bo 13. maja 2007 v Kopru

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

Na podlagi predloga in prijave Obalnega čebelarskega društva Koper smo na nedavnem sestanku upravnega odbora ČZS sprejeli sklep, da V. slovenski čebelarski praznik tokrat pripravimo v Kopru. S predstavniki Mestne občine Koper smo se dogovorili, da bomo naš praznik zaznamovali v nedeljo, 13. maja 2007, to je v dneh, ko tudi MO Koper, ki je ena izmed večjih slovenskih občin, v počastitev svojega praznika pripravi številne slovesnosti in druge prireditve.

Ob letošnjem praznovanju se bodo slovenski čebelarji in drugi javnosti s svojimi pridelki, izdelki in

seveda s kulturno dejavnostjo v koprski Taverni predstavile posamezne krajevne skupnosti MO Koper. Kulturne in druge prireditve, med drugimi tudi več razstav, bodo na posameznih mestnih trgih, ulicah, v športnem centru Bonifika in v Pretorski palači.

Obalni čebelarji želimo, da bi se širši koprski javnosti s svojimi izdelki predstavili tudi posamezne čebelarске regije, društva, večji čebelarji in seveda Medex. V Koprju pričakujemo na ta dan rekorden obisk turistov, saj je napovedan prihod nekaj turističnih ladij, po tradiciji pa ob občinskem prazniku Koper obišeče tudi veliko italijanskih in hrvaških turistov.

Že ob praznovanju 50-letnice Obalnega čebelarškega društva leta 2005, ko smo skupaj z drugimi društvi in kmetijci organizirali Dan kmetijstva, se je proslave, prireditve in razstave udeležilo neverjetno število gostov. V celem dnevu se je v Koper zgrnilo več kot 50.000 obiskovalcev.

Kako si predstavljamo našo prireditev in kaj bi želeli pokazati tudi Vam?

Želimo si, da bi v Koper prišlo kar največje število praporščakov iz posameznih čebelarških društev in združenj. Ti naj bi se ob zvokih pihalnega orkestra (koračnici) v povorki slovesno sprehodili po Pristaniški ulici do dvorane, v kateri bo potekala osrednja slovesnost. Že pred slovesnostjo si boste lahko ogledali prenovljeni Koper, severno obvoznico in javnosti nekaj desetletij skrite trge, novo šolo, nova naselja, prenovljeno

pročelje in okolico podjetja Vinakoper, sodobno gasilsko enoto in še veliko drugih zanimivosti tega mesta. Zlasti pa boste imeli tudi po slovesnosti dovolj časa, da si boste lahko ogledali samo mesto, v katerem bo, kot rečeno, mogoče videti marsikaj, saj se bo veliko dogajalo. Ogledali si boste lahko tudi druga dva bisera na Obali, Izolo ali Piran. Predlagamo, da posamezna čebelarška društva pridejo v Koper organizirano z avtobusi. Do izdaje prihodnje številke bomo pripravili troje različnih programov za organizirane skupine, ki bodo poleg udeležbe na slovesnosti vsebovali še ogled posameznih vinskih kleti, obalnih mest, njihovega zaledja in seveda večerno druženje v kakšni dobri »oštariji« ali kmečkem turizmu, morda pa tudi obisk katere izmed številnih igralnic. Slovenski čebelarški praznik je praznik slovenskih čebelarjev, zato bomo na prireditvi, seveda ob kulturnem programu, podelili le visoka državna odlikovanja. Vzporedno z našo proslavo bomo pripravili razstavo čebelarških fotografij slovenskih čebelarjev, zato vljudno vabimo zainteresirane, ki bi želeli širši javnosti pokazati lepe trenutke, ki so jih ujeli s svojimi fotoaparati, da nam to sporočijo.

Predlagamo, da nam posamezna čebelarška društva, ki se želijo udeležiti katerega od naših organiziranih izletov v okviru pripravljenih programov to čim prej sporočijo, da bomo lahko programe ogledov uspešno izpeljali in jih prilagodili vašim željam.

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s. p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

tel.: 01/ 364 11 06 – faks: 01/ 364 13 07
GSM: 031/351 964 – e-pošta: robineli@s5.net

ČEBELARSTVO – IZDELAVA ČEBELARŠKE OPREME – TRGOVINA

Delovni čas: pon.-petek od 8.-12. ure in od 15.-18. ure, sobota od 8.-12. ure.

<p>IZDELUJEMO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • žične matične rešetke • rogličene satnice • plastična obežala • plastične odtočne pipe 	<ul style="list-style-type: none"> • platična razstojšča • kozice • čebelarške lopatke • testne mreže • lovilce rojev – lesice 	<p>kuhamo voščine (voščine sprejemamo samo v PVC vrečah do 31. 03. 2007)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • izdelujemo kakovostne hladno valjane satnice vseh velikosti • v naši trgovini vam ponujamo tudi vsa ostala čebelarška oprema
---	---	---	---

ZMERNE CENE – TRADICIJA – KVALITETA – IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Pričakujemo vnaprejšnje prijave posameznikov, ki so se pripravili s svojimi izdelki predstaviti javnosti. Kontaktne telefonske številke so 041 734 610, 041 710 949 in 041 685 286.

Vljudno vabljeni v Koper v najlepšem mesecu v letu, v mesecu maju. Le z vami in ob vaši pomoči bo dan prijeten in lep.

Želim vam veliko lepih trenutkov s čebelicami, predvsem pa zdravo in varno 2007.

*Rajko Kalister, predsednik
Obalnege čebelarškega društva Koper*

Kdo ima najlepši čebelnjak?

Ko pride tujec prvič v Slovenijo, ga presenetijo številne cerkvice na gričih in hribih, saj česa podobnega v drugih deželah ne bo videl. Menda jih boste našteali kar sedem, če se spustite po avtocesti od Logatca in pred seboj zagledate panoramo Vrhnike. Na nekoliko manj izpostavljenih mestih bo ta isti tujec ugledal tudi nenavadne stavbe, po večini lesene ter s pisanimi, mozaikom podobnimi pročelji. To so naši čebelnjaki. Žal so številni med njimi zapuščeni in zanemarjeni ter bolj v sramoto kot v ponos svojim lastnikom. Škoda, saj so vendar del naše kulturne dediščine, podobno kot kozolci, kakršnih drugod po svetu ne poznajo. Da bi naši čebelarji namenili več pozornosti urejanju čebelnjakov in njihove okolice, je komisija za ohranjanje čebelarške kulturne dediščine za leto 2007 razpisala natečaj z naslovom »Kdo ima najlepši čebelnjak?«. Vse tiste naše člane, ki jim je pri srcu lepota čebeljih bivališč, vabim, da naredijo načrt njihove obnove in jih uredijo do konca letošnje sezone. Sodelujejo seveda lahko tudi vsi na novo zgrajeni čebelnjaki različnih velikosti, bodisi leseni ali zidani. Predlagam, da čebelnjak in okolico po končani graditvi ali prenovi večkrat fotografirate iz različnih zornih kotov, posnetke pa do 1. novembra 2007 pošljete na naslov uredništva Slovenskega čebelarja s pripisom »Kdo ima najlepši čebelnjak?«. Posebna komisija bo slike pregledala, izbrala 3 najlepše in jih nagradila. Prednost pri izbiri bodo imeli seveda čebelnjaki, zgrajeni v skladu s slovensko tradicijo. Zelo pomembna pa je tudi urejena okolica s pokošeno trato in lepim cvetjem.

Komisija za ohranjanje čebelarške kulturne dediščine je sočasno razpisala še natečaj za najbolj urejeno turistično čebelarstvo. Že nekaj let ugotavljamo, da je za večino čebelarjev edina prava rešitev njihovega ekonomskega položaja prodaja medu in drugih čebeljih pridelkov na domu. V Nemčiji že zdaj prodajo na domu približno 80 % vsega domačega medu, ta odstotek pa se še povečuje. Nekateri naši čebelarji so se že domislili, da na svoj dom vabijo večje organizirane skupine domačih in tujih turistov, jim razkažejo svoja čebelarstva ter jim poleg medu in drugih domačih dobrot ponudijo tudi različne spo-

minke. V programu razvoja podeželja za obdobje od leta 2008 do 2013 imajo takšna, v turizmu usmerjena čebelarstva velike možnosti, da iz evropskih skladov prejmejo znatna sredstva za posodobitev svojih obratov, ta pa bodo toliko lažje koristno porabila, kolikor več imajo pokazati že zdaj. Zato komisija za ohranjanje čebelarške kulturne dediščine vabi vse, ki jih to področje zanima, da do 1. novembra 2007 pošljejo na uredništvo Slovenskega čebelarja čim več slikovnega in pisnega gradiva o svojem čebelarskem obratu. Na ovojnico ne pozabite pripisati »Za najlepše turistično čebelarstvo«. Nagrajeni bodo tisti posamezniki, ki lahko turistom čim bolj nazorno predstavijo življenje čebel, praktično pridobivanje čebeljih pridelkov, ki imajo morda svoj čebelarski muzej, predavalnico z avdio-vizualno opremo, vrt medovitih rastlin, steklene opazovalne panje, zaščitne obleke za obiskovalce in še kaj. Tiste tri čebelarje, ki bodo komisijo za ocenjevanje turističnega čebelarstva najbolj navdušili, čakajo lepe praktične nagrade. Nagrade v obeh kategorijah tega razpisa bomo dobitnikom podelili v soboto, 1. decembra 2007, ob 10. uri, ob začetku že tradicionalnega 4. posvetovanja o čebelarskem turizmu.

DOMAČE IN TUJE PRIREDITVE

Letni posvet združenja Avstrijskih poklicnih čebelarjev - 2007

Posvet bo potekal v soboto in nedeljo, 24. in 25. februarja, v palači Reiffeisenhof v Gradcu. Predavatelji bodo iz Avstrije, Nemčije, Nizozemske in Švice. Prevajanje iz nemščine v druge jezike ne bo zagotovljeno.

V soboto dopoldne bodo organizatorji za prijavljene pripravili tudi delavnico s praktičnim poukom o novih tehnoloških rešitvah in težavah pri predelavi čebeljih pridelkov.

Teme predavanj bodo: Novosti pri pridobivanju evropskih razvojnih sredstev, Čebele kot opraševalke sadnih plantaž, Odnosi med sadjarjem in čebelarjem, Avstrijski sortni med, Pridelava, predelava medu, kemični ostanki v njem in njihovo odstranjevanje, Vpliv človeka in okolja na čebele, Vzreja čebel čiste pasme, Ali bodo »majhne« celice rešile problem varoje? Novosti o malem panjskem hrošču, Zanimivosti raziskav o čebeli, pomembnih za čebelarstvo prakso. Ob tej priložnosti bodo v dvoranah in hodnikih med njimi pripravili tudi mednarodno razstavo opreme in sredstev za čebelarstvo ter čebeljih pridelkov in izdelkov iz njih.

Interesenti si lahko program posveta ogledajo spletni strani: www.erwerbssimkerbund.at.

Prevedel in priredil: F. Šmerc

Prejemniki nagrad za najlepše turistično čebelarstvo se bodo tudi predstavili in prikazali svoje dejavnosti, o njih bomo pisali tudi v Slovenskem čebelarju in v glasilu Turistične zveze Slovenije Lipov list.

Z vsebino obeh natečajev sem želel čebelarje seznaniti že na samem začetku leta, da bi imeli vsi zainteresirani dovolj časa za priprave na izziv. Proti koncu sezone bomo objavili še nekatere podrobnosti, zlasti glede vsebine posvetovanja samega. Ves čas pa sem tudi na voljo za kakršne koli dodatne informacije.

Franc Šivic

Predsednik komisije

za ohranjanje čebelarstva kulturne dediščine

Dejavnost mladih krožkarjev in tekmovanje 2007

Lani smo vsem osnovnim šolam po Sloveniji poslali dopis, v katerem smo izrazili pripravljenost, da pomagamo pri ustanavljanju čebelarških krožkov. Nad odzivom smo bili prijetno presenečeni, saj se je pokazalo, da so osnovne šole zelo zainteresirane za našo ponudbo. V dopisu smo namreč šolam ponudili, da bi predavatelji iz čebelarstva pospeševalne službe povsod tam, kjer se zanimajo za uvedbo tovrstne zunajšolske dejavnosti, pripravili uvodna predavanja. Tako bomo letos organizirali predavanja na osnovnih šolah na območjih mariborske, gorenjske, primorske in dolenske regije. Upam, da bomo čim več mladih spodbudili k sodelovanju pri nadaljevanju slovenske čebelarstva tradicije, pa tudi, da jih bomo strokovno dobro usposobili za čebelarjenje.

Tudi letos bomo pripravili državno tekmovanje mladih čebelarjev krožkarjev. Letošnje jubilejno, že trideseto tekmovanje bo 5. maja 2007 v OŠ Žirovnica na Gorenjskem, to je v okolju, kjer je deloval naš čebelarški velikan Anton Janša. Ker smo nekoliko dopolnili tekmovalna pravila, bo tekmovalni sistem letos nekoliko spremenjen. Naloge bomo skušali pregledati že na dan tekmovanja, tako da bi rezultate razglasili na posebni sklepni slovesnosti. Upam, da se bo na tekmovanje prijavilo čim več mladih čebelarjev, saj po novem pravilniku lahko v vsaki težavnosti stopnji sodelujejo po tri ekipe iz ene šole. Za pripra-

Popravek:

V Slovenskem čebelarju št. 1/07 na strani 3 je v desnem stolpcu napačno navedena aktivna snov Apitola, pravilno se stavek glasi: "Omar in Shoriete (1992) sta proučevala vpliv sistemskega akaricida 'Apitol' (formulacija kumafosa, aktivna učinkovina je cimiazolijev hidroklorid) na čebele delavke in ugotovila, da je uživanje tega pripravka zaviralo razvoj krmilnih žlez."

Uredništvo

ve na tekmovanje uporabljajte učbenik Marije Mlaker Šumenjak Čebela se predstavi ter knjigo več avtorjev Od čebele do medu. Če nam bo uspelo, bomo diplome poddelili že na sklepni slovesnosti, če pa ne, jih bomo vsem poslali po pošti. Razpis tekmovanja s pogoji za prijave bo objavljen v marčevski številki Slovenskega čebelarja. Želim vam veliko uspeha na tekmovanju.

Predsednik komisije

za čebelarstva krožke Franci Strupi

OBVESTILO

Usposabljanje za boj proti čebelji varozi

Čebelarstva zveza bo v skladu z določili Uredbe o izvajanju ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2005–2007 tudi letos izvajala program usposabljanja VAROZA ČEBEL. Namen programa je usposobiti čebelarje za sodobno obvladovanje problema varoje (zmanjšati izgube čebel, ki jih povzročata ta zajedavec, zagotoviti porabniku varno hrano, tj. varen med itd.). Usposabljanje bo razdeljeno na teoretični in praktični del.

V prvem delu – na seminarju, ki obsega štiri ure, čebelarji spoznavajo varojo, škodo, ki jo varoja povzroča pri čebelah, usposobijo se za diagnostiko ter spoznajo načine in organizacijo uničevanja varoj s poudarkom na zatiranju teh zajedavcev z organskimi kislinami in eteričnimi olji. V drugem delu usposabljanja – delavnici, ki prav tako obsega štiri ure, čebelarji v skupini z inštruktorjem v praksi izvajajo zatiranje varoj po metodah, ki so jih spoznali v teoretičnem delu usposabljanja. Izvajalci obeh delov usposabljanja so člani strokovne skupine za VAROZO ČEBEL pri ČZS in posebej za to delo usposobljeni inštruktorji.

Teoretični del usposabljanja praviloma poteka v izobraževalnih središčih, mogoče pa se je dogovoriti tudi za drug ustrezen prostor s primerno opremo. Praktični del usposabljanja poteka v čebelnjaku. Izvedba usposabljanja poteka v organizaciji ČZS, ki za udeležence preskrbi tudi ustrezno dokumentacijo in uskladi časovni načrt izvajanja.

Vse slovenske čebelarje pozivamo, da se organizirano – v skupinah, prek društev ali zvez – vključijo v usposabljanje, vsa vodstva čebelarstva društev pa, da s to možnostjo seznanijo vse čebelarje v svoji okolici. **Usposabljanje je za vse čebelarje brezplačno.** Za vse dodatne informacije in prijave pokličite svojega terenskega čebelarstva svetovalca ali čebelarstvo svetovalno službo, tel.: 01 729 61 10.

Informacije o predvidenih usposabljanjih v času od 10.2.2007 do 10.3.2007

Datum	Ura	Sklop	Naziv	Predavatelj	Ciljna skupina	Kraj	Koordinator
6.2.2007	16:00	E3	Trženje izdelkov, zakonodaja	D. Jerič, A. Petrovič - KGZS- Zavod M.S.,	a,b,c,d	Sr. Kmet. Šola Rakičan	J.M. Kapun
9.2.2007	16:00	B2	Bolezni in zdravstveno varstvo čebel	I. Planinc	a,b,c,d	Koper	A. Grebenšek
10.2.2007	9:00	B2	Bolezni in zdravstveno varstvo čebel	I. Planinc	a,b,c,d	Pivka	A. Grebenšek
13.2.2007	16:00	A5	Tehnologija čebelarjenja s plitvim nakladnim panjem	N. Jedlovčnik, I. Bračko	a,b,c	Čebelarški c. Maribor	J.P.Pokrič
15.2.2007	16:00	A7,A8	Čeb. paše in značilnosti pašnih virov, Prevozi čebel	J. Kropivšek	a,b,c,d	Vrtnarska šola Celje	T. Nikoloski
16.2.2007	16:00	D1	Sodobno čebelarstvo	M. Meglič	a,b,c,d	Vrtnarska šola Celje	T. Nikoloski
16.2.2007	16:00	B3	Vzreja čebeljih družin	J. Kropivšek	a,b,c,d	Rest. Gaj Mozirje	M. Purnat
16.2.2007	17:00	B2	Bolezni in zdravstveno varstvo čebel	B. Preinfalk	a,b,c,d	Dvorana Helios - Vir pri Domažalah	J. Mihelič
16.2.2007	15:00	A1	Uvod v tehnologijo čebelarjenja	F. Šivic	a,b	Kmet. živil. Š. Šemp. pri G.	B. Miklavčič
17.2.2007	10:00	D3	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	A. Kandolf	a,b,c,d	"V prostorih študentskega servisa v Mengšu"	M. Blejec
17.2.2007	16:00	B4	Vzreja čebeljih matic	J. Kropivšek	a,b,c,d	Rest. Gaj Mozirje	M. Purnat
17.2.2007	8:00	A7,A8, B1,B2, B3	Čeb. paše in znač. paš. virov, prevozi čebel, bolezni čebel, vzreja čeb. družin	B. Seražin	a,b,c,d	dvorana v Polh. Gradcu	J. Prebil
17.2.2007	9:00	B2	Bolezni in zdravstveno varstvo čebel	B. Preinfalk	a,b,c,d	Dvorana Helios - Vir pri Domažalah	J. Mihelič
20.2.2007	16:00	A6	Tehnologija čebelarjenja z LR nakladnim panjem	M. Cesar, V. Pušnik	a,b,c	Čebelarški c. Maribor	J.P.Pokrič
22.2.2007	16:00	D2	Ekološko čebelarjenje	M. Meglič	a,b,c,d	vrtnarska šola Celje	T. Nikoloski
23.2.2007	16:00	D3	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	M. Meglič	a,b,c,d	Vrtnarska šola Celje	T. Nikoloski
23.2.2007	15:00	A7,A8	Čeb. paše in prevoz čebel	F. Šivic	b,c,d	Kmet. živil. Š. Šemp. pri G.	B. Miklavčič
24.2.2007	9:00	D3	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	A. Kandolf	a,b,c,d	v avli dvorane Prebold.	T. Škorjanc
24.2.2007	9:00	B3,B4	Vzreja čebeljih družin in matic	J. Kropivšek	a,b,c,d	Brdo pri Lukovici	A. Grebenšek
26.2.2007	16:00	A3,A4	Tehn. z različ. prost. izpeljavami v listovnih panjih, trietažni panji	F. Prezelj	a,b,c,d	Čebelarški dom Izlake	J. Smrkolj
1.3.2007	16:00	E2	Ekonomika pridelave in predelave čebeljih pridelkov	N. Jedlovčnik	a,b,c,d	Rest. Gaj Mozirje	M. Purnat
2.3.2007	16:00	D2	Ekološko čebelarjenje	M. Zupančič	a,b,c,d	Sred. strok. šola Črnomelj	V. Petruna
2.3.2007	16:00	B1,B2	Izbrana poglavja iz biologije čebel in pojavljanje čebeljih bolezni	J. Mihelič	a,b,c,d	vrtnarska šola Celje	T. Nikoloski
3.3.2007	9:00	B3,B4	Vzreja čebeljih družin in matic	J. Kropivšek	a,b,c,d	Brdo pri Lukovici	A. Grebenšek
9.3.2007	16:00	E3	Trženje čebeljih pridelkov	T. Škorjanc	b,c,d	Vrtnarska šola Celje	T. Nikoloski
10.3.2007	9:00	B3,B4	Vzreja čebeljih družin in matic v nakladnih panjih	F. Panker	a,b,c,d	Pivka	A. Grebenšek

Na razpisanih lokacijah bodo potekala usposabljanja čebelarjev tudi v marcu, aprilu, maju in juniju (juliju). Informacije o posameznih usposabljanjih bodo vsak mesec objavljene v reviji Slovenski čebelar in na spletni strani ČZS. Kratko vsebinsko zasnovo nekaterih predavanj si lahko preberete na spletni strani ČZS.

Način prijave: V usposabljanje se prijavite s prijavnico objavljeno v Slovenskem čebelarju 12/06 ali na spletni strani: www.čebelarska-zveza-slo.si za vse teme ali za vse teme, ki si jih poljubno izbirate. **Rok za oddajo prijave:** 5 dni pred začetkom posameznega predavanja na naslov koordinatorja oz. organizatorja na območju, na katerem se želite usposabljati

Anton Grebenšek, Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica, **Lidija Senič**, Čebelarska zveza Slovenije, ČSS, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica, **Vincenc Petruna**, Srednja šola Črnomelj, Kidričeva 18a, 8340 Črnomelj, **Marjeta Sušnik**, Na produ 38, 2391 Prevalje, Marko Purnat, Aškerčeva 22, 3330 Mozirje, **Trajče Nikoloski**, Vrtnarska šola Celje, Ljubljanska cesta 97, 3000 Celje, **Jožica Kapun**, Mirna ulica 14, 9000 Murska Sobota, Ciril Vidrih, Vrtna ulica 7, 1381 Rakek, **Lucija Gradišar**, Srednja kmetijska šola Grm Novo Mesto, 8000 Novo mesto, **Barbara Miklavčič**, Srednja poklicna in živilska šola, Ulica padlih borcev 26, 5000 Nova Gorica, tel.: (05)3934303 **Janez Dolžan**, Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Žirovnica 14, 4274 Žirovnica, **Jana Pušnik Pokrič**, Čebelarska zveza društev Maribor, Streliška c. 150, 2000 Maribor

ČZS - PRO si pridružuje pravico do sprememb posameznih usposabljanj. Spremembe bodo objavljene na spletni strani ČZS.

ANTON ROZMAN (1931-2006)

Zapustil nas je naš zvesti član in ne-utrudni društveni delavec g. Anton Rozman. Rodil se je leta 1931, to je pred 75 leti v Parizjih pri Polzeli. Skupaj s starši se je leta 1937 preselil v Gotovlje, kjer so starši kupili tedanjo Dominovo domačijo in si na njej ustvarili dom. Kmalu potem, ko je v domačem kraju stopil čez šolski prag, mu je umrl oče. Kot prvorojenec je moral v ranem otroštvu poprijeti za vsako delo in kmalu tudi prevzeti vlogo družinskega očeta.

Pri 17 letih si je med učenjem za mlinarja pri stricu v Laškem hudo poškodoval nogo, ta poškodba pa ga je ovirala celo življenje. Delal je v bolnišnici v Novem Celju, nazadnje pa v SIP-u. Leta 1962 se je poročil z Marijo in v zakonu so jima rodili štiri otroke: Toni, Mija, Magda in Milan.

Čebelariti je začel leta 1952. Za čebelarjenje ga je navdušil njegov prijatelj in strokovnjak Ivan Rak, ki ga je tudi uvedel v skrivnostni svet čebel. Njegova raziskovalna žilica je pripomogla, da je že leta 1963 začel čebelariti z nizkonakladnimi panji. Bil je zelo dejaven član čebelarstva organizacije. Od leta 1959 do 1973 je bil predsednik Občinske čebelarstva zveze Žalec, od leta 1975 pa predsednik na novo ustanovljenega Čebelarstva društva Gotovlje.

Posebno skrb je namenil tudi obuditi spomina na domačina, duhovnika Janeza Goličnika kot prvega prevajalca Janševih čebelarstvih del v slovenski jezik. Marsikdo od čebelarjev se lahko pohvali, da je ob njem spoznaval skrivnosti umnega dela in gospodarjenja. Bil je najpomembnejši pobudnik povezovanja čebelarjev v Spodnji Savinjski dolini.

Poleg bogatega izkustvenega usposabljanja se je z velikim veseljem napolil po čebelarstvo znanje v tudi Čebelarstvo šola Gradec v Avstriji, kjer je prijateljeval z učiteljem čebelarstva Jožetom Brečkom, ljubezen do čebel in znanja pa ga je nato povezala tudi v pristno prijateljstvo z g. Josefom Ulzem, zdajšnjim direktorjem čebelarstva šole.

Pri Čebelarstvu Slovenije je leta 1990 postal predsednik komisije za izobraževanje in tedaj je začel uresničevati številne pobude in dejavnosti za boljše izobraževanje slovenskih čebelarjev. Ob sodelovanju in podpori vodstva Čebelarstva Slovenije je prvič uveljavil poklic čebelar/čebelarica, ob pomoči g. Ulza pa je v okviru Čebelarstva šole Gradec organiziral in izvedel tudi izobraževanje za prve čebelarstva mojstre v Sloveniji. Sam je prejel naziv častnega čebelarstva mojstra.

S svojo vztrajnostjo in vizionarstvom je pripomogel k temu, da je leta 2005 pri Čebelarstvu Slovenije začela delovati Šola čebelarjenja Antona Janše, za to pa smo mu slovenski čebelarji še posebej hvaležni. Bil je vdan čebelar, ki je svoje znanje rad posredoval drugim čebelarjem, saj je bil čebelarstva predavatelj in pisec številnih strokovnih člankov. Dolga leta je sodeloval z uredništvom revije Slovenski čebelar in objavjal članke o nakladnih panjih. Prejel je vsa najvišja čebelarstva priznanja in odličja, med drugim tudi odličje Antona Janše I. stopnje. Zelo je bil dejaven še v gasilski organizaciji in krajevni skupnosti, ki jo je osem let

tudi vodil, bil je tudi dolgoletni ključar v domači cerkvi v Gotovljah in predan vernik.

V srcih in mislih slovenskih čebelarjev bo večno živela misel nanj in na njegova plemenita dela.

Čebelarstva zveza Slovenije in Čebelarstvo društvo Gotovlje

JOŽE NAGODE (1926-2006)

Ko se je zima poslavljala od nas, smo vrhniški čebelarji obnemeli ob novici, da nas je zapustil eden izmed starost naših čebelarjev, Jože Nagode.

Rodil se je 8. marca 1926. Čebelariti je začel že v mladih letih. Leta 1963 se je poročil ter v Dragomerju blizu Brezovice pri Ljubljani za svojo družino zgradil dom. Postavil si je tudi velik čebelnjak in še tri druge čebelnjake v okolici, tako da je čebelaril tudi s 140 AŽ-panji. Poleg tega je imel na otoku Cres tudi nekaj nakladnih panjev. Bil je dejaven član ČD Vrhnika in njegov dolgoletni odbornik. Sodeloval je pri prevozi čebel na oddaljena pasišča, pa tudi pri vzreji matic. Pozornost je namenjal tudi izobraževanju mladih, saj je za učence osnovne šole Log-Dragomer vsako leto pripravil več predavanj pri svojem čebelnjaku.

Za svoje delo je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Za njegove čebele zdaj skrbi njegova žena. Vrhniki čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu. Naj mu bo lahka slovenska zemlja.

*ČD Vrhnika,
predsednik Slavko Keršmanc*

ANTON KUSTEC (1949-2006)

Jeseni, ko je svoje čebelice odel in pripravil na zimski počitek, je g. Antona smrt za vedno iztrgala iz objema družine, prijateljev ter ljubljenih čebelic. V prostem času je vedno rad zahajal do svojega čebelnjaka in opazoval marljive čebelice pri svojem delu. G. Anton se je rodil 3. junija 1949 v Srednji Bistrici, in to kot najmlajši otrok številne družine. Po osnovni šoli, ki jo je obiskoval na Srednji Bistrici, se je zaposlil v kmetijski zadrugi Črenšovci. Potem je dolga leta služboval v Cestnem podjetju Murska Sobota in v njem opravljal različna dela. Po kratkotrajni bolezni ga je prezgodnja smrt odtrgala od soproge Silvestre in petih otrok. G. Anton je začel čebelariti v svojih srednjih letih, za čebelarjenje pa ga je navdušil njegov dober prijatelj Stanko. Podaril mu prvi dve družini in mu pomagal s praktičnimi nasveti. Ob strani so mu stali tudi njegovi otroci, saj so mu radi pomagali pri čebelarstvih opravilih. Ker se je rad sestajal s čebelarji, je postal tudi član Čebelarstva društva Črenšovci. Sodeloval je pri delu upravnega odbora društva ter pri vseh dejavnostih, ki jih je izvajalo društvo. Udeleževal se je predavanj ter praktičnih izobraževanj na ravni Čebelarstva zveze društev Pomurja.

Čebelarji Čebelarstva društva Črenšovci in vsi, ki so ga poznali, ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Čebelarji Čebelarstva društva Črenšovci

JOŽE MIHELEC (1915-2006)

Jož, kolikokrat si čutil:

»Kako bela grud gorka od krvi, mlade radosti v cvetju ajda diši. Že vsa polna medu zacvetela je, pala k nogam ko v snu ji čebela je ...« (Murn)

A Ti si nas za vedno zapustil.

Jože Mihelec se je rodil 9. februarja 1915 v Podkrajju pri Velenju. Njegova čebelarstva pot je bila zelo dolgotrajna, saj je začel čebelariti že leta 1952. Bil je zelo uspešen čebelar, to pa dokazuje tudi prejeti odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Od leta 1997 je bil častni član Čebelarskega društva Mlinšek Velenje. Čebelarji ga bomo zelo pogrešali in ga ohranili v lepem spominu.

*ČD Mlinšek Velenje
Predsednik Martin Meško,
Tajnik Martin Pustatičnik*

usvojila in sprejela je znanje svojih prednikov, ga nadaljevala in dopolnjevala z novimi spoznanji in svojimi lastnimi izkušnjami, ki jih je vedno rada delila z drugimi čebelarji. Marija je bila človek narave, vedno jo je obkrožalo veliko živali. Vedno je bila pripravljena priskočiti na pomoč tako društvu kot čebelarjem in jim pomagati po svojih najboljših močeh, tako kot tudi njen, žal, tudi že pokojni mož. Nič ni lepšega, kot če vse člane družine med seboj povezujejo čebele.

Marija je drugi del svoje naloge opravila, ko je svoje znanje in stare panje podarila mlajši generaciji. Nesebično je razdajala svoj dragoceni čas, znanje in izkušnje. Imela je veliko srce za vse svoje, za vse živali in za vse, ki jim je bila prijateljica in tenkočutna sogovornica. Njena dobrotta bo vedno spodbuda in izziv, njeno srce pa večer spomin!

Društvo ljubiteljev čebel APIS Ribnica

MARIJA KOS (1947-2006)

Tik pred začetkom dolgo pričakovane pomladi nas je nenadoma, po kratki in usodni bolezni zapustila naša članica, prijateljica, mentorica in čebelarka Marija Kos iz Žlebiča. Ob poroki na Fužino se je zvezala tudi s čebelarstvom, kajti hiša na Fužinah je že imela čebelarstvo tradicijo. Po tastovi smrti je sama sprejela odgovornost za čebele in ob pomoči svaka začela čebelariti. Opravila je del svoje naloge,

Pravi pomočnik in prijatelj! **Setveni priročnik Marije Thun** za poljedelce, vrtničarje in čebelarje. Če ga še nimate, je zdaj pravi čas za nakup. Je zanesljiv in preizkušen. Prvi in najboljši, preveden v 24 svetovnih jezikov.

Založba AJDA, tel. (01)75 07 43

CERES d.o.o.

trgovina Martjanci 5 c, 9221 Martjanci
tel./fax: 02 548 18 18, gsm: 040 436 517
E-mail: ceres@email.si

VSE ZA ČEBELARJE

Ugodne cene, velika ponudba, prevzem osebno, dostava po hitri pošti

RAZLIČNA EMBALAŽA ZA MED, MEDENI LIKER IN MEDENO VINO

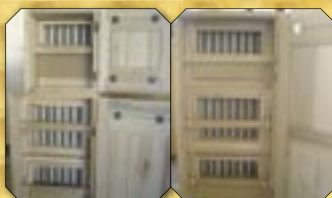
KISLINE ZA ZATIRANJE VAROE, RAZLIČNI PRIPOMOČKI

ZBITE IN PO NAROČILU ZAŽIČENE SATNICE TER VSTAVLJENE SATNICE

NOVO ŠTIRISATNO TOPILO ZA VOŠČINE

ZELO UGODNO RAZLIČNE VRSTE PANJEV

Zelo ugodna zamenjava vašega voska za ves čebelarski material

Odperto:
ponedeljek-petek od 8. do 16. ure,
sobota od 8. do 12. ure

SE PRIPOROČAMO!

PRODAM pet let stare, prazne AŽ-panje po 21 EUR, točilo, satnice, orodje, inf. 041/847 451 in 05/304 16 01 (zvečer).

PRODAM lipov in gozdni med, pakiran po 25 kg, suh propolis in domačo slivovko, cena po dogovoru, inf. 05/757 21 83 ali 041/567 682.

PRODAM ugodno gozdni, cvetlični in akacijev med, inf. 041/560 075 ali 01/511 64 33.

PRODAM stroj za valjanje satnic, cena 400 EUR, inf. 02/781 45 91 ali 041/620 810.

PRODAM lesen čebelnjak s stojiščem in 42 naseljenimi AŽ-panji in dodatno še nekaj naseljenih 10S AŽ-panjev ter ročno stiskalnico za izdelavo satnic, inf. 02/613 15 74 ali 031/ 555 478.

PRODAM smrekove ali lipove AŽ-satnike, lepljene in zbite z žebli, lahko tudi zažicene, inf. 031/533 939.

PRODAM cvetlični, smrekov, lipov in hojev med ter 20 naseljenih 10S AŽ-panjev, inf. 031/ 503 635.

PRODAM ALI ZAMENJAM nenaseljene nakladne panje skupaj s satjem za čebelje družine na AŽ satju inf 041 822 366.

PRODAM več zdravih, močnih čebeljih družin na 9 AŽ-satih, inf. 04/510 93 93, okolica Škofje Loke.

PRODAM dvesto kozarcev gozdnega medu po 4,20 EUR, inf. 031/554 397.

PRODAM 20 plemenilčkov - dvojnih ter 16 AŽ 7-satarjev, inf. 07/498 78 36 (po 19. uri).

KUPIM prazen zabojnik za 36 do 46 AŽ-panjev, inf. 03-1/421 887.

PRODAM ugodno sedem gum za tovornjak 825 - 20 Sava, inf. tel. 051 342 407.

PRODAM dvesto kilogramov mešanega gozdnega medu, med je pakiran v kozarcih za kg medu, inf. 01 787 86 35 ali 031 512 246.

PRODAM dvajset družin na AŽ-satju in deset družin na standardnih LR-satih, s panji ali brez njih, nerjaveče točilo na 4 sate in 7 praznih standardnih LR-panjev, inf. 041/853 715 (Tolmin).

PRODAM AŽ-panje 7-satarje, nove in lipove satnike, zbite, lepljene in vrtane (Domžale), inf. 041/830 008.

PRODAM akacijev, gozdni in hojev med, inf. 041/614 683.

PRODAM deset dobro oskrbovanih čebeljih družin na AŽ-satju, inf. 041/868 121, bližina Novega mesta.

KUPIM vezane letnike revije Slovenski čebelar iz let 1920, 1925, 1926, 1929 in Zbornik 1944, inf. 031/663 001.

PRODAM ali delno zamenjam za med pet čebeljih družin na 10 AŽ-satih in tri na 5 AŽ-satih, inf. 03/568 74 40.

PRODAM TAM 110 z nekaj nenaseljenimi AŽ-panji in z atestom, inf. 040/329 389.

PRODAM prevozni čebelnjak (avtoprikolico) z 11 naseljenimi 10S AŽ-panji, inf. 041/505 503.

KUPIM nerjaveče točilo na električni pogon, inf. 02 818 01 88.

PRODAM ometalnik za čebele z medenega satja na električni pogon 12V, cena 100 EUR inf, 041 665 178.

PRODAM 30 čebeljih družin na 7 ali 10 AŽ satih ter 20 družin na LR satih, inf. 02 546 15 12 ali 041 35 19 85.

KUPIM parni topilnik za topljenje voščin in staro čebelarško literaturo, inf. 041 839 941.

PRODAM ugodno rezervne dele za TAM 125T, inf. 041 712 285.

PRODAM akacijev in nekaj ostalih vrst medu, informacije 041 455 354.

PRODAM mlin za mletje sladkorja (70 kg/h) in kupim električni talilnik za taljenje medu, informacije 031 537 350.

PRODAM star lesen čebelnjak z opramo in prazne AŽ panje, informacije 051 352 235

Čebelarstva društva Vukovarsko-sremske, Brodsko – posavske županije
Zveza čebelarjev Osjaško- baranjske županije
Hrvaška čebelarstva zveza
Hrvaška čebelarstva akademija
Mreža šola J.J. Štrosmajer fakultete za kmetijstvo v Osijeku in Vinkovcih
Hrvaška gospodarska zbornica
Hrvaški veterinarski inštitut, Veterinarski zavod iz Vinkovcev
Zdravstvena in veterinarska šola dr. Andrija Štampar iz Vinkovcev

www.pcelica.hr

ORGANIZIRAJO

MEDNARODNI

Čebelarški sejem opreme in čebeljih pridelkov
in strokovno znanstveni posvetovanje

4. ČEBELARSKI DNEVI VINKOVCI 2007

Prireditev bo 9.10. in 11. marca 2007

v prostorih Športnega parka Lenije v Vinkovcih
pod pokroviteljstvom Ministerstva za kmetijstvo, gozdarstvo in vode
Vukovarsko-sremske županije in mesta Vinkovci.

Prireditev bo odprl minister za kmetijstvo R Hrvaške g. Petar Čobankovič

APIS M & D, D. o. o. MARKO DEBEVC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA

tel.: (01) 755 12 82

faks: (01) 755 73 52

**Odprto: ob delavnikih od 9.–12. in od 16.–18. ure,
ob sobotah od 9.–12. ure**

- POLNOVREDNE BELJAKOVINSKE POGAČE ZA KRMLJENJE ČEBEL • STIMULANS •
- NAROČENO BLAGO POŠLJEMO TUDI PO HITRI PAKETNI POŠTI.**
- PO IZJEMNO NIZKI CENI VAM IZ VAŠEGA VOSKA IZDELAMO SATNICE – 0,75 EUR/KG •
- VOSEK STERILIZIRAMO PRI 125 °C •
- VOSEK ODKUPUJEMO PO OD 3,12 do 3,54 EUR ZA KILOGRAM •

AŽ PANJI 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

PRAŠILČEK AŽ 5- IN 7-SATNI
AKCIJA 7S- 45,90 €
5S- 41,70 €

SATNIKI: AŽ - VRTAN,
LEPLJEN, ZBIT - 0,71 €
LR - STANDARD LR 2/3

PREDELAVA VOSKA V
SATNICE SAMO 0,75 €/KG

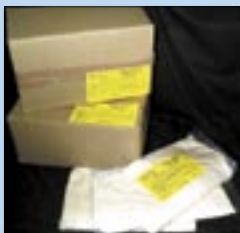

GRELCI ZA MED

**AKCIJA
166.83 EUR**

AKCIJA 270,82 €
KVALITETNA RSF-TOČILA

KAKOVOSTNE BELJAKOVINSKE
POGAČE V OBLIKI PASTE.
IZDELANE SO PO POSEBNEM
POSTOPKU IN SE NE STRDIJO.
STIMULANS 1,19 €

KAKOVOSTNE ČEBELARSKE
ROKAVICE IZ NAJBOLJŠEGA USNJA

PAJČOLANI PO
UGODNIH CENAH

AKCIJA - žica za satnike 250g RSF 4 EUR, 250g CINK 2 EUR

**Panji so izdelani natančno in kakovostno.
Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
kakovostna izdelava po ugodni ceni.**

**Prevzem voščin in takojšnja menjava za satnice.
Suhe voščine brez medu in cvetnega prahu prevzemamo
samo v plastičnih prozornih zaprtih vrečah.**

AKCIJA!
Standardni LR-panj
in dvetretinjski
LR-panj akcijska
cena 74,70 EUR!

ZAPOSILIMO delavca, starega do 45 let ter usposobljenega za delo v čebelarstvu in vzrejo matic, za delo v mizarški delavnici in druga dela v proizvodnji. Pogoji: vozniški izpit B ali C kategorije. Delo je lahko občasno ali sezonsko pogodbeno, sklenemo pa tudi delovno razmerje za določen ali nedoločen čas s trimesečnim poskusnim delom. Pisne ponudbe sprejemamo na naslov ali faks: APIS M&D, d. o. o., ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA, tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52.

IZDELOVANJE ČEBELJIH PANJEV

IDRIJSKA 10, 1360 VRHNIKA
TEL.: 01 755 13 17 – GSM: 041 420 200

- AŽ-panji (9s, 10s, 12s)
- prašički (5s, 7s)
- lipovi satniki
- zaklade Debelak (9s, 10s)
- pitalski Frančič
- distančni vložki
- vehe za povezavo AŽ-panjev
- trietažni AŽ (10s)
- AŽ-Kozinc 11 + 3

Po želji izdelamo tudi druge vrste panjev. – Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). – Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

Povpraševanje po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko

HÖDL

Predelava voska

- Ponujamo Vam možnost, da opazujete kuhanje Vaših starih satov in surovega voska. Ker je treba priti samo enkrat, prihranite čas in denar.
- Pričakujemo Vašo predhodno najavo po telefonu +43(0)3475-2270.
- Vosek predelujemo s tehnološko najmodernejšo opremo.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki izključujeta možnost kakršne koli okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas kuhanja je približno 3 ure pri 20 kg surovega voska in 4 ure pri 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo satnice kakršne koli debeline in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po izjemno ugodni ceni.
- Stare sate in surov vosek je mogoče kadar koli zamenjati za satnice.
- Ponujamo Vam tudi možnost, da plačate samo predelavo.

HÖDL

Informacije

**Wachsverarbeitung Imkereartikel
Deutsch Haseldorf 75
A-8493 Klösch - Steiermark, Austria**

Tel./faks: +43(0)3475-2270

E-pošta: info@wachs-hoedl.at

Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:

ponedeljek-petek 8.00-12.00, 13.00,-18.00

sobota 8.00-12.00

Sporazumevamo se v nemškem jeziku.

Kako nas najdete:

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Tel.: tajništvo (01) 729 61 00, uredništvo (01) 729 61 14 (Janez Mihelič, GSM: 040/209 004), faks (01) 729 61 32, Barbara Zajc 041/370 409, Anton Tomec (01) 729 6102).

Elektronska pošta: tajnik Anton Tomec: anton.tomec@cebelarska-zveza-slo.si - pisarna Barbara Zajc: barbara.zajc@cebelarska-zveza-slo.si - urednik Janez Mihelič: cebelarska.zveza.slo@siol.net

Izdajateljski svet: predsednik Franc Šivic, univ. dipl. inž. gozd. - člani: Miro Cetina, univ. dipl. inž. gozd., Vlado Auguštin, univ. dipl. inž. kem. tekst. teh., dr. Stanko Kapun, Vlado Pušnik, Janko Prebil.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Vlado Auguštin, univ. dipl. inž. kem. tekst. teh., Franc Graizar, dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori prof. biol., dr. Janez Grad, Lidija Senič.

Glavni in odgovorni urednik: Janez Mihelič, univ. dipl. biol., lektorica: Nuša Radinja prof.

Letna naročnina za leto 2007 za nečlane je 45 €. Posamezn štampiljka stane 4 € za člane, oz. 5 € za nečlane. Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 36 €. Člani lahko objavijo en brezplačen oglas (20 besed) na leto, nadaljnja beseda je 0,25 €. Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 500 €, v sredini 300 €, pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, pasica 20 €. Cene so brez DDV.

Popust pri ceni za 3- do 5-kramo objavo je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 0,25 € SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 18300-0013332037, matična številka ČZS: 5141729, davčna številka ČZS: 81079435, šifra dejavnosti: 91.120.

Za naročnike iz tujine - devizni račun: LJ BA SI 2X-900-27260-6274/0 - je letna naročnina je 43 € ali 55,10 USD.

Oblikovanje celostne podobe: Jani Lunar, Lunar d. o. o.

Priprava za tisk in tisk: Schwarz, d. o. o.

Oddaja tekstov. članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici 8, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Pri financiranju izdajanja Slovenskega čebelarja sodeluje Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva.

Naslov spletne strani ČZS: www.cebelarska-zveza-slo.si. Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20.

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Logar

STIMULATIVNE ČEBELJE POGAČE MEDOPIP z dodanimi vitamini in minerali.

Izkoristite **AKCIJSKO CENO 1,09 EUR/kg** (vključno z DDV)
Cena velja do odprodaje zalog.

Pakiranje v vrečkah po 1 kg v 20 kg kartonih.

Sestava pogače Medopip:
saharoza v prahu, invertni sirup,
rastlinski proteini, vitamini in minerali.

Sladkorno pogačo uporabljamo takrat,
ko je v družini zalega, vsekakor pa za
dražilno krmljenje v brezpašnem in
deževnem obdobju, ko primanjkuje
cvetnega prahu. Z dodajanjem proteinov,

vitaminov in mineralov v pogačo se dodatno stimulira zaleganje matice, čebelja družina
pa se hitreje razvija in krepi, tudi v brezpašnem obdobju brez cvetnega prahu. Sladkorne
pogače čebele ne nosijo v satje, zato med ostaja čist za razliko od krmljenja s sirupom.

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka
od 9.00 do 12.00 in od 13.00 do 17.00
ob sobotah
od 9.00 do 12.00.

**NAROČENO BLAGO VAM LAHKO
ODPOŠLJEMO S PAKETNO POŠTO.**

**Našim zvestim kupcem nudimo
KARTICO UGODNOSTI.**

Pril gotovinskem nakupu čebelarске opreme
v vrednosti nad 42 EUR
priznamo čebelarjem z veljavno čebelarско izkaznico 4% popusta.

LOGAR TRADE d.o.o.
Mlakarjeva ulica 99 - OPC Šenčur, 4208 Šenčur
tel.: 04 25 19 410, faks: 04 25 19 415
e-pošta: info@logar-trade.si
internet: www.logar-trade.si